

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației

Manualul școlar a fost aprobat prin ordinul ministrului educației
nr. 4200/07.07.2021 în conformitate cu programa
școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale
nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii,
în conformitate cu Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea
drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Ministerul Educației

Alina Bratu

Victor Bratu

Elena Lupșa

ISTORIE

Manual pentru clasa a IV-a

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2021-2022.

Inspectoratul Școlar al Județului / Municipiului

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Alina Bratu, Victor Bratu, Elena Lupșa

Istorie

Manual pentru clasa a IV-a

Referenți:

Prof. univ. dr. Florin Dobrei

Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad

Prof. dr. Galiceanu Felicia

Colegiul Național Pedagogic „Regina Maria” Deva

Editura CORVIN

330161 Deva, Str. Dr. Victor Șuiaga Nr. 14

Tel.: 0254-234500, Fax: 0372-002395

www.corvin.ro E-mail: office@corvin.ro

Director: Varga Carol

Redactor: Pădurean Iudita Gabriela

Ilustrații: Schönberg Gréti, www.shutterstock.com

Copertă: Obrașcu-Paniti Ágnes

Tehnoredactare: Bratu Victor,

Obrașcu-Paniti Ágnes

Corectură: Fazakas Andrea, Sebestyén Rozália

Manual digital:

Bratu Victor, Kiss Edvárd, Major Izabella

© Editura Corvin, 2021 – Toate drepturile rezervate

Tiparul executat la GRAPHO TIPEX, Deva

Director: Farkas Ladislau

Orice preluare, parțială sau integrală a textului, a graficii sau a formatului digital al acestui manual se face doar cu acordul expres în scris al Editurii Corvin.

Acest manual, în format tipărit și electronic, este protejat de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României BRATU, VICTOR

Istorie : manual pentru clasa a IV-a / Alina Bratu, Victor Bratu, Elena Lupșa. - Deva : Editura Corvin, 2021
ISBN: 978-606-995-141-5

I. Lupșa, Elena

II. Bratu, Alina

Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

*Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!*

*Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!*

*Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.*

*Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt;
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost'pământ!*

Cuprins

Competențe generale. Competențe specifice. Conținuturi	5	UNITATEA 6: CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE	77
Utilizarea manualului	6	LECȚIA 1 - Bisericile de lemn din Maramureș	78
Introducere în studiul istoriei	8	LECȚIA 2 - Bisericile pictate din Moldova	80
UNITATEA 1: ISTORIE LOCALĂ	13	LECȚIA 3 - Creatori de civilizație	82
LECȚIA 1 - Familia	14	LECȚIA 4 - Ceramica de Horezu. Doina ...	86
LECȚIA 2 - Vecinii și comunitatea	16	LECȚIA 5 - Sat și oraș în Transilvania medievală. Sighișoara	88
LECȚIA 3 - Copilăria de ieri și de astăzi ...	18	LECȚIA 6 - Biserici fortificate din Transilvania	92
Evaluare	20	Evaluare	94
UNITATEA 2: POPOARE DE IERI ȘI DE AZI	21	UNITATEA 7: CĂLĂTORI ȘI EXPLORATORI	95
LECȚIA 1 - Grecii	22	LECȚIA 1 - Lumea de la Marco Polo la Cristofor Columb și Magellan ...	96
LECȚIA 2 - Celții	24	LECȚIA 2 - Călători din spațiul românesc	100
LECȚIA 3 - Dacii	26	LECȚIA 3 - Emil Racoviță și exploratori ai secolului XX	102
LECȚIA 4 - Romanii	30	Evaluare	104
Evaluare	34	UNITATEA 8: DE LA ROMÂNI LA ROMÂNIA	105
UNITATEA 3: OAMENI ȘI LOCURI	35	LECȚIA 1 - Alexandru Ioan Cuza și Unirea	106
LECȚIA 1 - Coloniile grecești de la Marea Neagră	36	LECȚIA 2 - Carol I și independența	108
LECȚIA 2 - Decebal și Traian	38	LECȚIA 3 - Războiul pentru reîntregire	110
LECȚIA 3 - Cetățile dacice din Munții Orăștiei	40	LECȚIA 4 - Marea Unire	112
LECȚIA 4 - Războaiele daco-romane	42	LECȚIA 5 - România la cumpăna dintre milenii	114
LECȚIA 5 - Ulpia Traiana Sarmizegetusa	44	Evaluare	118
Evaluare	46	ANEXE	
UNITATEA 4: POPOARE DE AZI	47	Excursia tematică	119
LECȚIA 1 - Românii	48	Muzeul	120
LECȚIA 2 - Ungurii	52	Macheta	121
LECȚIA 3 - Germanii	54	Proiectul	122
LECȚIA 4 - Slavii: rușii, bulgarii și sârbii	56	Portofoliul tematic	123
LECȚIA 5 - Turcii	60	Patrimoniul cultural	124
LECȚIA 6 - Francezii	62	Colecția	125
Evaluare	64	La final de an școlar	126
UNITATEA 5: VOIEVOZI ȘI DOMNITORI	65	Mari istorici	128
LECȚIA 1 - Începuturile	66		
LECȚIA 2 - Întemeietorii	68		
LECȚIA 3 - Apărători ai creștinătății	70		
LECȚIA 4 - Prima unire	74		
Evaluare	76		

Istorie

Manual pentru clasa a IV-a

În conformitate cu programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/02.12.2014 privind aprobarea programelor școlare pentru învățământul primar, clasele a III-a și a IV-a.

Competențe generale

1. Localizarea în timp și în spațiu a evenimentelor istorice studiate
2. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent
3. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare
4. Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

Competențe specifice

- 1.1. Ordonarea cronologică a unor evenimente din viața familiei, a faptelor prezentate într-o situație de învățare
- 1.2. Localizarea în spațiu a evenimentelor istorice
- 1.3. Recunoașterea preocupării oamenilor pentru raportarea la timp și spațiu
- 2.1. Identificarea de surse istorice utilizând o varietate de instrumente, inclusiv tehnologiile de informare și comunicare
- 2.2. Aplicarea unor procedee simple de analiză a surselor pentru a identifica informații variate despre trecut
- 2.3. Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp
- 3.1. Recunoașterea unor termeni istorici în cadrul unor surse accesibile
- 3.2. Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă
- 4.1. Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent
- 4.2. Recunoașterea asemănărilor și deosebirilor dintre sine și celălalt, dintre persoane și grupuri
- 4.3. Manifestarea unei atitudini deschise în cazul unor situații care presupun comunicarea

Conținuturi

Trecutul și prezentul din jurul nostru

Noțiuni introductive: trecut-prezent (mileniu, secol, deceniu, epocă istorică), spațiu istoric, surse istorice

Familia: trecutul familiei, sărbători de familie, timpul liber, activitățile cotidiene

Comunitatea locală și națională: teritoriu, locuințe și viață cotidiană, tradiții, sărbători, religie, monumente ale eroilor

Comunități ale minorităților pe teritoriul de azi al României

Copilăria de ieri și de azi în comunitatea locală

Popoare de ieri și de astăzi: localizare pe hartă, ocupații, tradiții, obiceiuri, sărbători

Cunoașterea lumii prin călătorii

Epoci, evenimente și personalități

Antichitatea

- Legende și scrieri ale anticilor despre daci și romani

Evul Mediu

- Figuri legendare de voievozi, domnitori și conducători locali în opere literare și istorice

- Transilvania - spațiu multiethnic. Sat și oraș în Transilvania medievală

- Istoric și cronicari despre personalități ale minorităților

Epoca modernă

- Al. I. Cuza și Unirea

- Carol I și independența, Carol Davila

- Eroii ai Primului Război Mondial

- Ferdinand și Marea Unire

- România la cumpăna dintre milenii

Cultură și patrimoniu

Locuri istorice din comunitate: mănăstiri, străzi și case istorice din comunitate, monumente ale eroilor, monumente reprezentative ale comunităților etnice din România

Locuri cu importanță istorică pentru România:

- Așezări și construcții dacice, grecești și romane (orașele grecești de pe malul Mării Negre)

- Castele și cetăți martore ale evenimentelor istorice

- Construcții religioase și ctitorii lor

Monumente și locuri incluse în patrimoniul UNESCO

Utilizarea manualului

Bine ai venit la întâlnirea cu primul tău manual de istorie! În imaginea alăturată îl poți observa pe Paul, cel care va încerca să fie ghidul tău de-a lungul acestui manual.

Probabil deja l-ai răsfoit și ai descoperit la începutul său „Cuprinsul”, unde ai putut vedea unitățile de învățare, iar în cadrul acestora lecțiile care îți sunt propuse.

Cu siguranță ai observat și mai multe **iconuri**, care au fost concepute pentru a te ajuta să „navighezi” mai ușor prin cuprinsul lecțiilor. Rolul lor îl poți observa puțin mai jos (au fost ordonate alfabetic):

Axa timpului

În această secțiune poți identifica cele mai importante evenimente istorice.

Citim

Întâlnirea cu acest icon îți arată că trebuie să realizezi lectura atentă a textului.

Descoperim

Pornind de la texte istorice și imagini, poți descoperi lucruri interesante.

Dicționar

Definiții și explicații ale unor termeni noi, care permit îmbogățirea vocabularului.

În căutarea dovezilor

Realizarea activităților propuse te va transforma într-un adevărat cercetător.

Exerciții și aplicații a căror rezolvare te ajută să înțelegi și să înveți mai multe.

„Lectura unui text istoric” îți indică faptul că trebuie să citești acel document istoric.

Lectura unui text istoric

În cadrul acestei secțiuni îți sunt propuse jocuri, jocuri de rol, realizarea unor scenete etc.

Ne jucăm

Realizarea sarcinilor propuse de această secțiune va permite îmbogățirea portofoliului personal.

Portofoliu

Sarcini de lucru care pot fi rezolvate pornind de la textul lecției.

Răspundem

În cadrul acestei secțiuni îți este propus rezumatul lecției, ceea ce trebuie să reții.

Reținem

Rezolvăm

Alături de manualul tipărit, poți utiliza și **manualul digital**, care reproduce fidel varianta tipărită, dar adaugă, pentru a-ți îmbogăți experiența de învățare, numeroase activități multimedia. Utilizarea manualului digital se poate realiza online - prin accesarea adresei web dedicată (se introduce în bara de adrese a browserului), iar un ghid detaliat al utilizării variantei digitale a manualului este pus la dispoziție la aceeași adresă.

Activitățile multimedia oferite de manual sunt grupate în trei categorii:

Iconul semnaleză existența unor **elemente educaționale cu interactivitate scăzută**.

Acest icon propune vizualizarea/audierea unor **elemente educaționale cu control limitat**.

Iconul permite pornirea unor **elemente educaționale cu grad înalt de interactivitate**.

Introducere în studiul istoriei

Probabil ai deja o mulțime de întrebări... Ce este istoria și cu ce se ocupă, mai precis? Cine face istoria? Iar, în cele din urmă, la ce ne folosește istoria?

De unde știi? Aceleași întrebări mi le-am pus și eu la început. De aceea, voi încerca să îți vin puțin în ajutor...

Ce este istoria?

Istoria cuprinde **evenimentele, faptele, întâmplările, tot ceea ce se petrece în jurul nostru**. Istoria este o **știință**, și anume aceea care **studiază evoluția societății omenеști din cele mai vechi timpuri și până astăzi**, sub toate aspectele sale: politice, economice, sociale și culturale.

Cine face istoria?

Într-un fel sau altul, **toți oamenii contribuie la „facerea” istoriei**. Este drept, unii dintre ei sunt implicați direct în evenimente, în ceea ce se întâmplă, în timp ce alții sunt doar martori ai evenimentelor respective. Cei mai mulți dintre noi suntem însă doar contemporani cu acele evenimente.

Unde se face istoria?

Istoria se petrece oriunde sunt oameni, oriunde oamenii ajung și ceva se întâmplă. Orice spațiu în care oamenii ajung, doar în trecere sau pentru orice perioadă de timp, iar acolo oamenii fac diferite lucruri, mai mult sau mai puțin durabile, reprezintă un **spațiu istoric**.

Când se face istoria?

Atâta vreme cât vor exista oameni, va exista și istorie. Acest fapt înseamnă că istoria se petrece de-a lungul întregului timp. **Timpul istoric** începe din momentul în care există oameni și va continua până când vor exista oameni.

Cine scrie istoria?

Istoria poate fi consemnată, într-un fel, de fiecare dintre noi. Există însă oameni care își dedică timpul studierii și scrierii istoriei, se specializează în acest domeniu. Acești oameni se numesc **istorici**.

Cum se scrie istoria?

Istoria se scrie cu ajutorul dovezilor. Prin intermediul lor istoricul ne relatează ceea ce s-a întâmplat cu adevărat, obiectiv, „fără ură și părtinire”. Documente scrise sau relatări orale, obiecte sau imagini, construcții sau orice alte urme ale oamenilor pot constitui **izvoare istorice**.

La ce ne folosește istoria?

Prin studiul istoriei putem afla de unde venim, cine au fost și ce au făcut înaintașii noștri, cum gândeau și ce obiceiuri aveau, de ce făceau ceea ce făceau și multe altele. Istoria reprezintă o sursă inepuizabilă de cunoștințe care ne permite **să înțelegem mult mai bine trecutul și prezentul, dar și să ne gândim viitorul**.

Timpul istoric

Pentru a putea studia trecutul trebuie să cunoaștem un prim reper important: **timpul** când s-a petrecut un eveniment, când au avut loc anumite fapte, când au trăit anumiți oameni etc. Momentul când s-a întâmplat un anumit eveniment în istorie poartă numele de **dată istorică**. Succesiunea evenimentelor istorice, în ordinea în care s-au petrecut, se numește **cronologie**.

Timpul istoric este împărțit în două mari perioade, numite **ere**, luându-se ca eveniment de referință **anul nașterii lui Hristos**: „înainte de Hristos” (î.Hr.) și „după Hristos” (d.Hr.). **Anul nașterii lui Hristos este anul 1 d.Hr.** (nu există anul 0). **Numerotarea anilor** se face **descrescător înainte de nașterea lui Hristos** și **crescător după nașterea lui Hristos**.

De asemenea, din punct de vedere istoric, ținând cont de trăsăturile specifice și de nivelul de dezvoltare, se face diferența între mai multe **epoci istorice**: **Epoca Preistorică** (de la apariția omului și până la apariția scrisului și a statului), **Epoca Antică** (mileniile IV-III î.Hr. - 476 d.Hr.), **Epoca Medievală** (476 d.Hr. - 1492 d.Hr.), **Epoca Modernă** (1492-1789 d.Hr.) și **Epoca Contemporană** (începând cu anul 1789 d.Hr.).

Numerotarea mileniilor și a secolelor se face la istorie cu ajutorul **cifrelor romane**. Corespondența dintre numerele exprimate cu cifre romane și cele exprimate cu cifre arabe este următoarea:

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21

Cum se realizează, din punct de vedere istoric, măsurarea timpului? Parțial o cunoști (ora, ziua, anul), fiind posibil să nu cunoști intervalele mai mari de timp. Pentru ca totul să fie clar, poți cerceta

următoarele corespondențe:

- deceniu** = 10 ani
- secol** = 10 decenii = 100 de ani
- mileniu** = 10 secole = 100 de decenii = 1.000 de ani

Aceasta înseamnă, spre exemplu, că mileniul III d.Hr., a început în anul 2001, același an reprezentând primul an al secolului XXI, dar și primul an al primului deceniu din acest secol (poți observa că pe măsură ce ne îndepărtăm de anul 1, nu se mai utilizează întotdeauna și precizarea erei, adică „d.Hr.”).

INTRODUCERE ÎN STUDIUL ISTORIEI

Spațiul istoric

Localizarea evenimentelor istorice se realizează cu ajutorul **hărților**. O hartă constituie reprezentarea suprafeței Pământului (în întregime sau parțial), micșorată la o anumită dimensiune. Există foarte multe tipuri de hărți.

Pentru istorie, cele mai importante hărți sunt **hărțile istorice**. Hărțile istorice, în funcție de subiectul abordat, pot fi: hărți tematice, hărți politice, hărți economice, hărți militare etc.

Orice hartă oferă o mulțime de informații, în primul rând prin **titlul hărții** și prin **subiectul hărții**. De asemenea, înainte de citirea unei hărți, este nevoie să studiem **legenda hărții**. Aceasta ne arată cum să folosim harta, care este semnificația simbolurilor utilizate etc. După ce vom identifica și înțelege aceste elemente, putem continua cu **citirea efectivă a hărții**.

De exemplu, putem considera următoarea hartă:

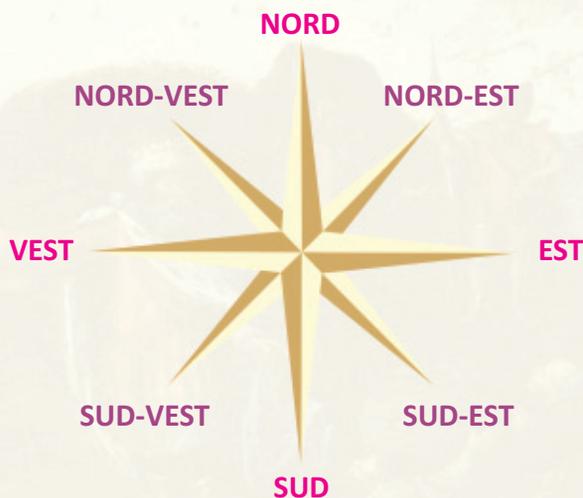

Cercetarea hărții ne va arăta că **Imperiul Roman** (știm acest lucru din titlul hărții), având **capitala la Roma** (putem vedea acest lucru pornind de la legendă și identificând pe hartă amplasarea orașului), **ocupa în acel moment** (anul 117 d.Hr., așa cum ne comunică titlul hărții, adică momentul în care împăratul Traian moare) **o mare parte din Europa, dar și regiuni din Africa și Asia** (trebuie să observăm suprafețele colorate cu galben). Granițele imperiului erau plasate, cel mai adesea, pe **frontiere naturale** (fluvii, munți, deșerturi – putem observa acest lucru cercetând harta, dar și valorificând unele cunoștințe de la geografie) etc.

Pentru a ne putea orienta în spațiu, mai este însă necesar să cunoaștem încă un lucru: **punctele cardinale**.

Reprezintă un punct cardinal fiecare dintre cele patru direcții principale ale orizontului: **nord** și **sud** (determinate de polii geografici), **est** și **vest** (determinate de rotația Pământului). Pe lângă punctele cardinale se utilizează și **punctele intercardinale**, intermediare celor cardinale.

Reținerea cu ușurință a punctelor cardinale și a celor intercardinale se poate face cu ajutorul **rozei vânturilor** (în figura alăturată).

Izvoare istorice

Reconstituirea istoriei se realizează cu ajutorul dovezilor istorice, numite și **izvoare istorice**.

Izvoarele istorice pot fi:

- **izvoare istorice scrise**: documente, hărți, inscripții etc.

Pagină din Codex Altemberger
(manuscris juridic din secolul XV,
păstrat la
Muzeul Național de Istorie a României)

**Hartă din 1855 a Moldovei
și Valahiei**
(în Carl Fleming,
Atlasul Lumii, 1855)

**Inscripție pe un fragment din frontispiciul
Forumului de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa**
(aprox. sec. II d.Hr., Ulpia Traiana Sarmizegetusa,
România)

- **izvoare istorice nescrise**: urme de locuire, clădiri, arme, podoabe, unelte, obiecte de artă etc.

Ruinele coloniei grecești Histria
(intemeiată aprox. în sec. VII î.Hr. -
astăzi în comuna Istria, România)

Castelul Corvinilor
(construit în sec. XV de Iancu de Hunedoara -
Hunedoara, România)

Armură medievală
(armură completă pentru
om și cal - sec. XV)

**Replcă a mașinii de
tipărit a lui Gutenberg**
(sec. XV)

Izvoarele istorice, după cum se poate vedea, sunt diverse. Multe dintre ele se păstrează în locuri special amenajate, printre cele mai cunoscute fiind muzeele, bibliotecile, arhivele etc.

Muzeul Național de Istorie a României
(București, România)

Biblioteca Națională a României
(București, România)

Arhivele Naționale ale României
(București, România)

Gânduri despre istorie

Menționează un scop al scrierii istoriei...

Citește cu atenție fragmentele de mai jos și încearcă să rezolvi cerințele...

„Herodot din Halicarnas înfățișează aici rodul cercetărilor sale, pentru ca faptele oamenilor să nu pălească prin trecerea vremii, iar isprăvile mari și minunate săvârșite de greci și de barbari să nu fie date uitării; printre altele va pomeni și pricina pentru care aceștia s-au războit între ei.” (Herodot, Istorii)

Precizează modul în care se scrie istoria...

„Istoria este martorul care confirmă trecerea timpului; iluminează realitatea, vitalizează memoria, oferă călăuzire în viața de zi cu zi și ne aduce știri din Antichitate.” (Cicero, Pro Publio Sestio)

Enumeră motive pentru care avem nevoie de istorie...

„În ceea ce privește amănuntele faptelor petrecute, n-am găsit cu cale să le istorisesc pe cele auzite la întâmplare, și nici cum mi se păreau mie, ci am expus numai pe acelea pe care le-am verificat amănunțit. Eliminând istorisirile, scrierea devine mai puțin atrăgătoare, dar am vrut să las cititorilor o operă care să fie un bun pentru totdeauna și nu o lectură sărbătorească, menită să fie ascultată o clipă.” (Tucidide, Istorii)

Identifică definiția dată istoriei...

„După priveliștea lumii, după minunile naturii, nimic nu este mai interesant, mai măreț, mai vrednic de luarea noastră aminte decât Istoria...; istoria este adevărata povestire și înfățișare a întâmplărilor neamului omenesc; ea este rezultatul vârștelor și a experienței. Se poate, dar, cu drept cuvânt, numi glasul semințiilor ce au fost și icoana vremii trecute...” (M. Kogălniceanu, Cuvânt pentru deschiderea cursului de istorie națională)

Încearcă să scrii propria ta definiție a istoriei. Dezbateți în grupe de patru elevi definițiile scrise și formulați, de comun acord, o nouă definiție. Dezbateți și alegeți, la nivelul clasei, cea mai reușită definiție.

UNITATEA 1

ISTORIE LOCALĂ

LECȚIA 1 - Familia

LECȚIA 2 - Vecinii și
comunitatea

LECȚIA 3 - Copilăria de
ieri și de astăzi

Evaluare

Istoria studiază, după cum ați aflat, în primul rând oamenii și faptele acestora. Aceasta nu înseamnă că ea se ocupă doar cu vremuri îndepărtate și cu întâmplări din locuri aflate la mare distanță de noi. **Istoria este**, dacă putem spune așa, **în preajma noastră**. Propria noastră **familie** are o istorie, uneori deosebit de interesantă, care abia așteaptă să fie descoperită. Mai mult, pășind pe străzile propriei noastre comunități, putem descoperi o mulțime de alte istorii începând cu **vecinii** noștri și continuând cu cea a întregii **comunități**. Chiar putem cerceta din punct de vedere istoric și **vârsta copilăriei**, inclusiv ceva ce vă place foarte mult: jocul.

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Familia

Căsătoria
părinților
mei

19 iulie 2010

Nașterea
mea

12 mai 2011

Prima mea
zi de grădiniță

15 sept. 2015

Prima mea
zi de școală

12 sept. 2017

Eu la aniversarea
vârstei
de 10 ani

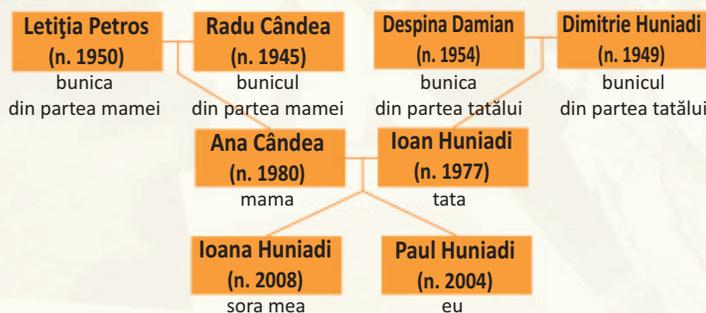
12 mai 2021

De ce ar începe studiul istoriei cu **familia**? Istoria, după cum ați aflat deja, studiază oamenii. Mai mult, istoria este interesată de toți oamenii, celebri sau nu, de familiile și de obiceiurile lor, de locurile unde au trăit și de ceea ce au construit, de faptele lor și de ideile lor...

Familia este un **grup uman** care are la bază **legături de rudenie**, care pot fi legături de sânge sau stabilite prin căsătorie. Familiile au existat din cele mai vechi timpuri. Fiecare familie are o locuință sau o gospodărie în care se desfășoară activitățile zilnice, dar și **evenimentele importante, sărbătorile, aniversările** etc.

Evenimentele importante din viața unei familii pot privi **nașterea membrilor săi, căsătoria, decesul, studiile efectuate, schimbarea domiciliului**, precum și multe alte momente care rămân în amintirea membrilor familiei. Unele dintre aceste evenimente sunt consemnate în diverse **acte**, precum: certificate de naștere, certificate de căsătorie, cărți de identitate, diplome, titluri de proprietate etc. Mai mult, atât de la evenimente, cât și de la sărbători (*Crăciunul, Anul Nou, Paștele* etc.) sau aniversări (ziua de naștere, aniversarea căsătoriei etc.) ne rămân **dovezi** sub forma fotografiilor, scrisorilor, jurnalelor etc.

Toate acestea împreună ne permit să construim **istoria unei familii**, chiar a propriei noastre familii. Eu am făcut această încercare și, pornind de la diferite documente și informații, am reușit să realizez un scurt **arbore genealogic** al propriei mele familii:

Realizează o listă cu evenimentele importante din viața familiei tale. Ordonează cronologic aceste evenimente.

Gândește-te la sărbătorile care sunt celebrate în familia ta. Realizează o listă a lor, precizând semnificația fiecăreia dintre ele.

Care sunt aniversările pe care le sărbătorește familia ta? Realizează o axă a timpului și marchează-le pe aceasta.

acte - documente eliberate de o autoritate pentru a atesta ceva (identitatea, nașterea, căsătoria, proprietățile etc.).

arbore genealogic - modalitate grafică de a prezenta descendența unei persoane.

LECȚIA 1 - FAMILIA

1. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos, în care sunt prezentate locuințe românești din diferite perioade. Pune în evidență asemănări și deosebiri între acestea. Ce transformări poți observa odată cu trecerea timpului?

Locuință - sfârșit de sec. XVIII

Locuință - sfârșit de sec. XIX

Locuință - început de sec. XX

Locuință - început de sec. XXI

2. Împreună cu părinții tăi, cercetează diferitele acte ale familiei. Notează în caiet actele găsite, semnificația lor, data la care au fost eliberate (emise) și instituția care le-a eliberat.
3. Roagă-i pe părinții și bunicii tăi să-ți povestească întâmplări din istoria familiei. Notează în caiet pe cea mai interesantă dintre ele.

Istoria propriei familii este foarte importantă pentru fiecare dintre noi. **Evenimentele importante, sărbătorile și aniversările** familiei sunt elemente ale acestei istorii.

Alături de acestea, parte integrantă a istoriei familiei, pot fi amintite: **fotografii, scrisori, jurnale, obiecte vechi de familie, povestiri orale ale unor întâmplări** etc. Cunoașterea a tot ceea ce are importanță pentru propria familie ne permite să **înțelegem mai bine de unde venim și cine suntem**. Iar mai târziu, adăugând propria noastră istorie, **vom transmite totul urmașilor noștri**.

Amintiri din copilărie...

„Nu știi alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești (...) parcă-mi saltă și acum inima de bucurie. Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații, și surorile (mele) îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată (...).” (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Citește *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă și descoperă membrii familiei acestuia. Realizează un arbore genealogical familiei sale.

Identifică acasă obiecte vechi care aparțin familiei. Împreună cu colegii, de comun acord cu doamna învățătoare/domnul învățător realizați o expoziție cu aceste obiecte (precizând ce reprezintă, vechimea și proveniența). Realizează fotografiile și aranjează-le în portofoliul personal.

Istoria se scrie în fiecare clipă. Împreună, întreaga clasă, realizați un *Jurnal al clasei*, în care pe rând, în fiecare săptămână, unul dintre voi să consemneze în scris, prin fotografiile etc. principalele evenimente.

aniversare - zi în care marcăm un eveniment petrecut cu unul sau mai mulți ani în urmă.

sărbătoare - zi în care se comemorează un eveniment important, organizându-se adesea diferite serbări, solemnități, demonstrații etc. și în care, de obicei, se întrerupe activitatea obișnuită.

Vecinii și comunitatea

Prima atestare documentară a localității Sibiu (*Cibinium*)

1191

Sibiul este declarat „oraș”

1366

Sibiul devine capitala Transilvaniei (până în 1791)

1692

Unirea Transilvaniei cu România

1918

Sibiul devine Capitală Culturală Europeană

2007

Oamenii, așa cum știți, trăiesc împreună, formând în primul rând familii. **Famiile**, la rândul lor, nu trăiesc izolate unele de altele, ci se învecinează cu alte familii. **Vecinii**, fie că este vorba despre vecinii de stradă sau despre cei de bloc, se cunosc unii pe ceilalți, se salută, se ajută și chiar sărbătoresc anumite evenimente împreună.

Toate familiile care se învecinează unele cu celelalte formează o **comunitate**. Comunitățile au apărut din cele mai vechi timpuri, reprezentând modalitatea oamenilor de a fi împreună. Orice comunitate ocupă un anumit **teritoriu**, pe acesta fiind amplasate **locuințele și gospodăriile** membrilor săi. Alături de acestea, pe teritoriul unei comunități (în funcție de mărime și de importanță), pot exista și diferite **instituții**, de care beneficiază toți membrii acelei comunități: școli, biserici, post de poliție, primărie etc.

Primele comunități umane sunt **comunitățile rurale** (sate), în care principala ocupație era agricultura. Mai târziu, pe măsură ce se dezvoltă meșteșugurile și comerțul, apar **comunitățile urbane** (orașele). Fiecare comunitate are specificul său, în funcție de **trăsături, reguli de viață, obiceiuri** etc. proprii. Diferențele dintre comunități sunt date și de alți factori, precum: **relieful, clima, ocupațiile, comunitățile vecine** etc. De aceea, istoria fiecărei comunități este într-un fel unică, chiar dacă, vorbind despre comunități mai mari precum **regiunea** sau **statul**, o parte a acestei istorii este comună.

Astăzi, multe dintre vechile tradiții din comunitățile românești s-au pierdut. Totuși, spre exemplu, sărbători precum **Dragobetele** (24 februarie) sau **Ziua Morților** (1 noiembrie) se mai păstrează, cu timpul adăugându-se și unele noi (**Valentin's Day, Halloween**).

Istoria comunității în care ne-am născut sau din care facem parte reprezintă o parte a propriei istorii, așa încât **se cuvine să avem grijă de ea și să o transmitem mai departe**.

atestare documentară - menționarea într-un text scris a unei denumiri, a unui cuvânt, a unei localități etc.

instituție - formă de organizare a unor activități culturale, administrative, politice etc.

Realizează o descriere a locuinței sau gospodăriei în care trăiești alături de familia ta. Poți să realizezi o localizare a sa pe o hartă a comunității în care trăiești?

Ce sărbători și tradiții se mențin în comunitatea ta? Realizează o listă, precizând și semnificația lor.

Ce părere ai despre comunitatea în care trăiești? Scrie o scurtă compunere intitulată „Comunitatea mea”.

LECȚIA 2 - VECINII ȘI COMUNITATEA

1. Astăzi foarte multe dintre localități sunt prezente pe internet prin intermediul unui site web. Informează-te și află dacă localitatea ta are un site propriu. Vizitează acest site și notează în caiet lucruri interesante pe care le-ai putut afla despre istoria sa.

Turul virtual al vechii cetăți a orașului Alba Iulia

Unele dintre localități oferă posibilitatea, prin intermediul internetului, unor vizite virtuale. Vizitează virtual (<http://turism.apulum.ro>) vechia cetate a orașului Alba Iulia și notează ceea ce te-a impresionat cel mai mult.

2. Identifică fotografiile și ilustrate care înfățișează localitatea ta natală, preocupări ale oamenilor, evenimente etc. Oferă un titlu fiecărei imagini și ordonează-le cronologic.
3. Realizează un interviu cu o persoană din localitatea ta care a participat la evenimente importante din viața localității sau a regiunii.

Famiile trăiesc unele alături de altele, membrii altor familii constituind **vecinii**. Totalitatea familiilor care se învecinează pe un anumit teritoriu reprezintă o **comunitate**.

Pe **teritoriul unei comunități** sunt amplasate locuințele și gospodăriile, precum și instituțiile comunității. Fiecare comunitate are propriile sale **trăsături, reguli de viață, tradiții, obiceiuri** etc. Acestea, alături de **evenimentele care au marcat de-a lungul timpului viața acelei comunități**, constituie **istoria comunității**.

Amintiri din copilărie...

„Stau câteodată și îmi aduc aminte ce vremuri și ce oameni mai erau prin părțile noastre (...), în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului (...); sat vechi, răzășesc întemeiat în toată puterea cuvântului, cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învârti hora dar și suveica, (...) cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli ce făceau mare cinste satului lor.” (Ion Creangă, Amintiri din copilărie)

Precizează, în caiet, elementele geografice (cu ajutorul unei hărți) și istorice despre care este vorba în textul lui Ion Creangă.

Caută și citește legende despre localitatea (comunitatea) în care trăiești. Transcrie pe o fișă un rezumat al legendei care ți-a plăcut cel mai mult. Prezintă colegilor legenda aleasă de tine.

Pe grupe de elevi, alegeți cele mai frumoase legende pe care le-ați descoperit despre propria localitate. Alegeți, fiecare grupă, una dintre legende și creați o scurtă scenetă.

răzeși - țărani liberi.

regiune - unitate teritorială întinsă, cu caracteristici asemănătoare; ținut; zonă.

stat - organizare administrativă, politică, economică, culturală etc. de dimensiuni mari, realizată de obicei prin intermediul a numeroase instituții.

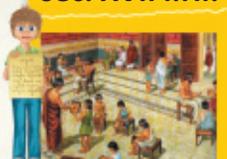

Copilăria de ieri și de astăzi

Frescă înfățișând
copii care joacă box
(insula Santorini)

sec. XVII î.Hr.

Școală în
Grecia antică

sec. IV î.Hr.

Copii chinezi
jucându-se
cu o minge

sec. XII d.Hr.

Copii care
lucrează

sec. XIX

Copii jucându-se
„de-a pirații”

2014

Identifică asemănări și deosebiri între viața copiilor din trecut și cea de azi.

Realizează o listă cu activitățile pe care le desfășori în fiecare zi. Cât timp aloci fiecăreia dintre ele? Discută cu părinții tăi și observă diferențele față de copilăria lor.

Tu îți ajuți familia în activitățile casnice sau din gospodărie? De ce?

doică - femeia care alăptează și îngrijește copilul unei alte femei.

frescă - pictura obținută cu ajutorul unor culori dizolvate în apă de var și aplicate pe un zid cu tencuială încă udă.

LECȚIA 3 - COPILĂRIA DE IERI ȘI DE ASTĂZI

1. Citește cu atenție enunțurile de mai jos. În fiecare caz, notează **A (adevărat)** dacă apreciezi că enunțul este adevărat sau **F (fals)** dacă apreciezi că enunțul este fals.

- Nașterea unui copil este un eveniment important în orice familie.
 - Prin educație copilul învață să trăiască în societate.
 - În trecut, viața copiilor era la fel cu cea a copiilor din zilele noastre.
 - În trecut, copiii aveau șanse egale la educație.
 - Copiii de azi au mai mult timp liber decât copiii din trecut.
2. Privește cu atenție imaginea de mai jos. Ce crezi că face acel copil? Scrie o compunere despre ceea ce ai vrea să realizezi tu atunci când vei crește.

Atât în trecut, cât și în prezent, **copilăria este cea mai frumoasă perioadă din viața oamenilor**. Cu toate acestea, în trecut copilăria era **mai ușoară sau mai grea** în funcție de **bogăția familiei**. Pentru mulți, copilăria se încheia repede, fiind nevoiți să-și ajute părinții în activitățile din gospodărie sau chiar să lucreze pentru a-și câștiga existența. Astăzi lucrurile stau altfel, copilăria fiind o perioadă a vieții în care copiii nu au prea multe griji. Alături de **activitățile școlare**, care reprezintă principala responsabilitate, cea mai mare parte a timpului este dedicată **jocului**.

Jocuri de ieri și de azi...

Cercetează cu atenție desenul de mai sus și descoperă despre ce jocuri (activități ale copiilor) este vorba. Descrie în caiet jocurile identificate.

Caută în lecturile tale fragmente de text care vorbesc despre modul în care se realiza educația copiilor în trecut. Realizează o fișă cu aceste fragmente, precizând autorul, titlul cărții și pagina la care apare fragmentul citat.

Discutați cu părinții și bunicii voștri și aflați ce jocuri se jucau în vremea copilăriei lor și pe care voi nu le cunoașteți. Încercați să jucați unele dintre aceste jocuri.

națiune - comunitate umană caracterizată prin unitate de teritoriu, conștiința identității istorice și culturale și, în general, prin unitate de limbă și de religie.

responsabilitate - obligația de a face un lucru și de a răspunde de modul în care acel lucru a fost făcut.

Evaluare

1. Realizează cerințele precizate în următoarele carduri:

Menționează

Numele tău de familie:

Localitatea în care trăiești:

O sărbătoare a comunității în care trăiești:

.....

Un obiectiv istoric din localitatea ta:

.....

Compară

Notează două diferențe între copilăria ta și copilăria din trecut:

.....

Notează două asemănări între copilăria ta și copilăria din trecut:

.....

Ordonează cronologic

Precizează, în ordine cronologică, patru evenimente din viața familiei tale:

.....

.....

.....

.....

Creează

Creează câte un enunț corect cu următoarele cuvinte: *vecin, instituție, teritoriu și joc*.

.....

.....

.....

.....

2. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos. Asociază corect actele cu momentul din viață corespondent și numerotează în ordine cronologică aceste momente.

3. Citește cu atenție următorul fragment de text, extras dintr-o carte din 1839, și răspunde cerințelor:

„Un copil bun, fiind întotdeauna ocupat cu lucruri serioase și folositoare, se joacă foarte puțin și atunci doar pentru a-și antrena corpul. El alege jocuri decente și onorabile și tovarăși care sunt serioși și de onoare și niciodată nu se joacă pe stradă sau în locurile publice. În timp ce se joacă el trebuie să evite îmbrâncelile, insultele sau să se lovească cu pumnii.” (I. Chomatianou, *Manual pentru școala primară*)

- Folosindu-te de text, numește trei caracteristici ale unui „copil bun”, așa cum îl vede autorul.
- Precizează două dintre regulile care trebuiau respectate, potrivit textului, de un copil care se joacă. Ești de acord sau nu cu regulile alese? Argumentează răspunsul oferit.
- Ce înțelegi prin expresia „ocupat cu lucruri serioase și folositoare” în cazul unui copil?

UNITATEA 2

POPOARE DE IERI ȘI DE AZI

LECȚIA 1 - Grecii

LECȚIA 2 - Celții

LECȚIA 3 - Dacii

LECȚIA 4 - Romanii

Evaluare

A spune povestea trecutului, lucru cu care se ocupă, după cum ați aflat deja, istoria, nu este posibil fără a **povesti despre diferitele popoare ale lumii**. De altfel, am putea spune că istoria, prin ceea ce ea consemnează, este chiar ceea ce aceste popoare au făcut. Acest capitol vă propune astfel o primă întâlnire cu câteva dintre popoarele care au lăsat urme adânci în istoria lumii, cum ar fi **grecii, celții, romanii și dacii**, aceștia din urmă constituind strămoșii poporului nostru, poporului român. Vom încerca, împreună, să vedem doar câteva pagini din **fascinanta istorie a acestor popoare**, lucru ce, cu siguranță, vă va captiva.

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Grecii

mil. II î.Hr.
Nașterea civilizației cretane

sec. XVI î.Hr.
Nașterea civilizației miceniene

sec. IX-VIII î.Hr.
Nașterea orașelor-cetate

336 î.Hr.
Urcarea pe tron a lui Alexandru cel Mare

148 î.Hr.
Grecia devine provincie romană

Veniți în mai multe valuri în Grecia, grecii sunt creatorii unei civilizații înfloritoare, care a îmbogățit patrimoniul culturii universale cu valori deosebite. Grecii trăiau organizați în mai multe **orașe-cetăți**, unite de obiceiuri și de cultură.

Faptul că existau puține câmpii, i-a determinat pe greci să întemeieze **colonii** pe țărmurile Mediteranei, Mării Negre și în nordul Africii. **Comerțul**, în cea mai mare parte, se desfășura pe mare, grecii fiind foarte buni navigatori.

Hainele nu erau confecționate și ajustate după forma corpului prin tăieturi și cusături, ci constau dintr-o bucată dreptunghiulară, purtată drapată, lăsată să cadă liber pe corp. Aceasta era prinsă doar la mijloc cu o centură, iar pe umăr cu o agrafă sau cu un nod.

Grecii credeau în mai mulți zei (**politeism**), în fruntea acestora aflându-se **Zeus**, cel care garanta echilibrul necesar omenirii. Alături de el se aflau **Hera**, **Afrodita**, **Poseidon**, **Atena** etc. Grecii își onorau totodată și **eroii**, precum **Prometeu** și **Hercule**, pentru fapte deosebite în folosul oamenilor. Zeilor le erau închinat și **jocurile sportive**, dintre acestea cele mai importante fiind **Jocurile olimpice**, dedicate lui Zeus și desfășurate la fiecare 4 ani.

Arta era legată de religie, dar fără a o domina, având în centru omul. **Templul** rămâne monumentul arhitectural caracteristic, a cărui frumusețe era dată mai ales de înfățișarea exterioară. Grecilor le plăcea să cânte și să danseze. **Piese de teatru** grecești se jucau în mari teatre, în aer liber. Toți actorii erau bărbați și purtau măști viu colorate pentru a simboliza personajele pe care le întruchipau. Tot grecii au creat și istoria, **Herodot** fiind considerat „părintele istoriei”.

Dintre cetățile grecești, cele mai importante au fost **Sparta** și **Atena**. În timp ce Sparta era un stat militarist, **oligarhic**, Atena, printr-o serie de reforme, promovează **democrația**.

democrație - regimul politic în care puterea este deținută de popor.

oligarhie - regimul politic în care puterea este deținută de un număr mic de persoane.

politeism - religie în care sunt adorate mai multe divinități.

Stabilește legătura între om și mediul în care trăiește, explicând faptul că grecii au înființat numeroase colonii.

Caută informații despre Jocurile olimpice de astăzi. Compară jocurile olimpice din trecut și din prezent, stabilind asemănări și deosebiri.

Informează-te și menționează care erau zeii grecilor. Precizează pentru fiecare dintre ei rolul îndeplinit.

LECȚIA 1 - GRECII

1. *Cele șapte minuni ale lumii antice* reprezentau șapte edificii construite în Antichitate, apreciate ca extraordinare. Cinci dintre acestea sunt grecești. Mai jos poți vedea reconstrucția unuia dintre acestea. Descoperă care dintre aceste minuni este reprezentată în imaginea de mai jos.

2. Menționează contribuții ale grecilor la moștenirea culturală a omenirii. Motivează alegerile pe care le faci.
3. Grecia a fost cucerită în anul 148 î.Hr. de romani și totuși se spune că „grecii i-au cucerit pe romani”, pentru că și-au impus cultura lor romanilor. Menționează părerea ta în raport cu această idee.

Grecii, unul dintre cele mai vechi popoare ale Europei, au creat o cultură și o civilizație impresionante, care au rămas un model până în ziua de astăzi. Organizați în orașe-cetăți, au inventat democrația. Buni navigatori, au întemeiat numeroase colonii pe țărmurile Mării Mediterane, dar și pe țărmurile Mării Negre. Având o religie politeistă, au dedicat zeilor lor numeroase temple, dar și Jocurile olimpice. Erau totodată și buni soldați. Alexandru cel Mare, prin imperiul întemeiat, a favorizat răspândirea culturii grecești în întreaga lume.

Cum se îmbrăcau grecii?

Cercetează cu atenție imaginea de mai sus și, pornind de la informațiile din text, încearcă să te îmbraci precum un grec.

Colecționează imagini cu temple grecești. Scrie, pentru fiecare dintre ele, o scurtă prezentare.

Citiți legende și mituri ale Greciei antice. De comun acord cu doamna învățătoare/domnul învățător, încercați să realizați o scenetă în care să ilustrați una dintre legende sau unul dintre mituri.

arhitectura - știința și arta de a proiecta și construi clădiri.

coloniile - așezări fortificate construite cu scopuri comerciale pe teritorii străine.

miturile - povestiri populare cu privire la originea universului, a fenomenelor naturii, a zeilor, a eroilor legendari etc.

provincia - teritoriu ocupat de un cuceritor și organizat după modelul acestuia.

Celții

Constituirea
triburilor
celtice

sec. VIII î.Hr.

Triburile celtice
invadează
Italia

400 î.Hr.

Triburile celtice
invadează
Grecia

322 î.Hr.

Iulius Caesar
finalizează
cucerirea
Galiei

51 î.Hr.

Împăratul roman
Claudiu
îi supune pe celții
din Britania

43 d.Hr.

Descoperirile arheologice îi plasează pe primii **celți** în Hallstatt (în Austria de astăzi) în jurul anului 700 î.Hr. Ei nu erau un popor unitar, ci grupuri numeroase și destul de diverse, având însă o **cultură comună**. În următoarele două secole, celții s-au așezat în regiuni de pe teritoriile Franței, Germaniei, Spaniei, Cehiei, iar după aceea și în alte părți ale Europei (Insulele Britanice, Grecia, Macedonia) și chiar ale Asiei.

Societatea celților era o **societate agricolă**, de sate fortificate, organizată în numeroase **triburi**, care se luptau între ele. Așezările aveau în frunte un rege sau o căpetenie. Acesteia îi urmau nobilii războinici, preoții (numiți druzi), oamenii de rând și sclavii. Locuințele lor erau, cele mai multe, de formă rotundă, construite din lemn și acoperite cu stuf.

Celții nu știau să scrie și să citească, dar aveau o tradiție orală puternică de povești și poezii. **Mitologia celtică** se caracteriza printr-o credință puternică în existența unei vieți de apoi, într-o lume populată de zei și spirite naturale.

Pricepuți în **prelucrarea metalelor**, mai ales în tehnicile de prelucrare a fierului, erau renumiți și pentru bijuteriile de aur și de argint pe care le creau. De asemenea, stăpâneau foarte bine tehnica olăritului.

Iscușința în luptă și în călărie erau foarte prețuite în lumea celtică, **tradiția războinică** fiind deosebit de puternică. Geograful antic Strabon scria că „întreaga rasă celtă este obsedată de război”. Armele, armurile și carele de luptă erau executate cu multă măiestrie artistică. Chiar dacă erau foarte buni războinici, după perioada de glorie, teritoriile locuite de celți sunt cucerite în cea mai mare parte de către **romani** sau, în alte situații, sunt asimilați de către localnici, lăsând o puternică influență culturală (de exemplu, în cazul dacilor, prelucrarea fierului și roata olarului).

roata olarului - mecanism format din două discuri unite printr-un ax vertical, pe discul de sus fiind pus lutul, iar discul de jos fiind învârtit cu piciorul, astfel încât prin mișcarea de rotație lutul să poată fi modelat.

Identifică motivele pentru care celții, deși foarte buni războinici, au fost învinși de către romani.

Precizează principala caracteristică a culturii celte.

Caută informații suplimentare despre druzi și mitologia celtică.

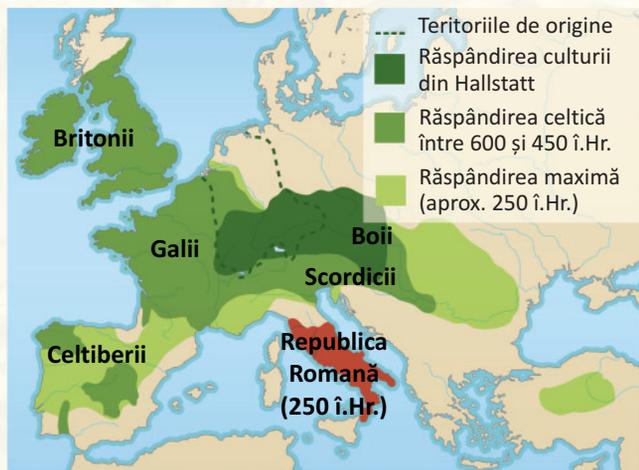
De ce crezi că celții au fost numiți uneori „primii stăpâni ai Europei”?

LECȚIA 2 - CELȚII

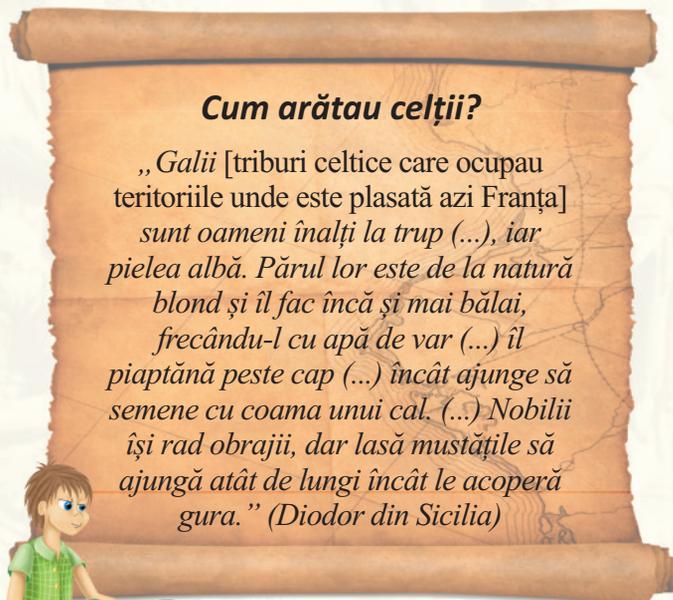

1. Pornind de la cunoștințele acumulate, precizează pentru fiecare enunț dacă este **adevărat** sau **fals**:
 - a. Triburile celtice, având o cultură comună, se vor unifica într-un singur stat.
 - b. Celții se răspândesc în Europa, ajungând până în Insulele Britanice.
 - c. Celții credeau în viața de apoi, într-o lume populată de zei și spirite naturale.
 - d. Celții îi influențează pe daci în tehnicile de prelucrare a fierului.
2. Privește cu atenție harta de mai jos, pe care sunt figurate teritoriile care la un moment sau altul au fost ocupate sau influențate de celți. Identifică teritoriul de astăzi al țării noastre și încearcă să apreciezi dacă celții au avut influențe asupra populației care locuia în această zonă.

Răspândirea celților

Celții trăiau organizați în **triburi**, iar societatea era una **agricolă**. Ei nu au constituit un popor unitar, dar aveau o **cultură comună**. Aveau o **tradiție orală**, dar nu cunoșteau scrisul și cititul. Credeau în viața de apoi, având o mitologie bogată. **Buni războinici**, s-au dovedit foarte **iscușiți și în prelucrarea metalelor**.

Cum arătau celții?

„Galii [triburi celtice care ocupau teritoriile unde este plasată azi Franța] sunt oameni înalți la trup (...), iar pielea albă. Părul lor este de la natură blond și îl fac încă și mai bălai, frecându-l cu apă de var (...) îl piaptână peste cap (...) încât ajunge să semene cu coama unui cal. (...) Nobilii își rad obrajii, dar lasă mustățile să ajungă atât de lungi încât le acoperă gura.” (Diodor din Sicilia)

Cercetează, după ce ai citit textul, imaginea lui Vercingetorix, cel care i-a condus pe gali în lupta cu romanii conduși de Cezar. Identifică motivele pentru care se poate spune că era un nobil.

Vercingetorix

Caută informații despre un alt trib celtic decât galii. Realizează cu aceste informații un afiș pe care să îl poți prezenta colegilor tăi.

satele fortificate - erau ridicate pe coline sau locuri mai înalte, scopul fiind acela de apărare a membrilor tribului și avutului acestora, prin fortificații de pământ și lemn.
care de luptă - mijloace de deplasare și de luptă cu două roți, utilizate de popoarele antice, ușoare și manevrabile, fiind trase de cei mai iuți cai.

Dacii

Întemeierea de
colonii grecești
pe țărmurile
Mării Negre

sec. VII î.Hr.

Expediția perșilor
la nord de Dunăre,
relatăată de istoricul
Herodot

514 î.Hr.

Burebista se
impune
ca rege al
tuturor dacilor

82 î.Hr.

Decebal
reface
statul
dac

87 d.Hr.

Dacia
devine
provincie
romană

106 d.Hr.

Numiți **daci** de către romani și **geți** de către greci, **geto-dacii** erau unul și același popor, care făcea parte din marea familie a tracilor. Strabon ne spune că „dacii au aceeași limbă cu geții”. Trăiau organizați în **triburi** și **uniuni de triburi**, pe teritoriul dintre Carpați, Dunăre și Marea Neagră. Prima unire a triburilor geto-dace o realizează **Burebista (82-44 î.Hr.)**. Mai târziu, statul dac a cunoscut o altă perioadă de înflorire în timpul lui **Decebal (87-106 d.Hr.)**. Popor războinic, dacii au avut ca adversar, de temut, statul roman.

Dacii se ocupau cu agricultura, mineritul, meșteșugurile și comerțul. Cultivau în special cereale și viță-de-vie, creșteau animale și practicau apicultura și pescuitul. Din pământul bogat al Daciei extrăgeau fier, aur, argint, aramă, plumb, cositor, sare etc. Alături de prelucrarea acestora, dacii mai practicau și alte meșteșuguri: sticlăria, prelucrarea pietrei, metalurgia și olăritul.

Îmbrăcămintea lor era simplă și semăna cu portul popular românesc. Bărbații purtau pantaloni, cămașă despicate în părți și purtată deasupra, strânsă cu un brâu lat. Deasupra acestora purtau, în funcție de anotimp, o haină cu mâneci, o mantie scurtă fără mâneci sau o șubă cu blană pe dinăuntru. Femeile purtau o cămașă încrețită, cu mâneci scurte și o fustă. Încălțăminte dacilor era simplă, purtând mai ales opinci de piele.

Istoricul roman Dio Cassius scria că geto-dacii **cunoșteau și practicau scrisul**, folosind alfabetul grecesc, iar apoi pe cel latin.

Religia dacilor era una politeistă, dar dominată de zeul **Zamolxis**. Ei mai aveau un zeu al războiului, un zeu al furtunii și al fulgerului, o zeiță a focului și una a Lunii și a pădurilor. Își cinsteau morții prin cântece și jocuri, unele dintre obiceiuri fiind comparabile cu cel al priveghiului la români.

Centrul politic și religios al dacilor era în Munții Orăștiei, la **Sarmizegetusa Regia**.

Menționați modul de organizare al dacilor înainte de unificarea lor de către Burebista.

Localizează pe o hartă actuală teritoriile locuite de către daci. Ai reușit?

Încearcă să stabilești dacă există o legătură între om și mediul în care trăiește. Explică, pornind de la lecție.

Menționați care a fost cel mai temut adversar al dacilor și felul în care se finalizează conflictul.

tribul - tip de colectivitate umană de dimensiuni mai mari, care posedă un teritoriu, o limbă și obiceiuri comune.

LECȚIA 3 - DACII

1. Căciula dacică, numită *pileus*, era nu numai un acoperământ de cap, ci și un semn distinctiv. Dacii care purtau *pileus* - *pileati* - făceau parte din pătura socială superioară, formată din aristocrați (*tarabostes*) și războinici. Cei din pătura socială inferioară - *comati* - nu purtau *pileus*, aveau capul descoperit.

Pornind de la aceste informații, cercetează cu atenție imaginea de mai jos, provenind de pe **Columna lui Traian** (Roma). Poți identifica pe aceasta atât *tarabostes*, cât și *comati*? Prin ce reușești să faci diferența?

2. Pornind de la descrierea dacilor și de la imaginea de pe coloană, încearcă să desenezi un dac.

3. Caută imagini cu portul popular al popoului român. Ce poți observa dacă îl compari cu cel al dacilor?

4. În imaginea de mai jos este prezentată o lampă dacică. Cum crezi că funcționa aceasta?

5. Cercetează cu atenție harta de mai jos și încearcă să notezi pe ea lucrurile pe care le cunoști cu privire la cele reprezentate. Încearcă să plasezi aproximativ și localitatea unde trăiești tu și familia ta.

Întinderea aproximativă a regatului lui Burebista

columna - monument în formă de coloană izolată, ridicat (în Antichitate) spre a comemora un eveniment important.

Columna lui Traian - a fost construită de arhitectul Apollodor din Damasc și inaugurată în 113 d.Hr. Înaltă de aproximativ 40 m, este o cronică ilustrată a campaniilor împotriva dacilor.

Deceneu, înțeleptul dacilor

Deceneu, mare preot și sfătuitor al lui Burebista, iar după aceea rege al dacilor, a avut un rol deosebit pentru daci. După cum scrie un autor antic, „*observând dispoziția lor de a-l asculta în toate și că ei sunt din fire inteligenți, i-a instruit în aproape toate ramurile filosofiei, căci el era în aceasta maestru priceput. El i-a învățat morala (...); i-a instruit în științele fizicii, făcându-i să trăiască potrivit legilor naturii (...); i-a învățat logica, făcându-i cu mintea superiori celorlalte popoare; arătându-le practica, i-a îndemnat să petreacă în fapte bune; (...) le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomice și cum crește și scade orbita lunii și cum globul de foc al soarelui întrece măsura globului pământesc (...).*” (Iordanes, despre activitatea lui Deceneu printre daci)

După ce ai citit textul intitulat „*Deceneu, înțeleptul dacilor*”, răspunde la următoarele cerințe:

1. Menționează două dintre trăsăturile dacilor care pot fi desprinse din textul de mai sus.
2. Precizează științele în care Deceneu i-a instruit pe daci. Mai sunt ele studiate astăzi?
3. Numește pe care dintre aceste științe ai dori să le aprofundezi tu. Menționează de

ce ai făcut această alegere.

4. Explică cum influențează învățăturile lui Deceneu viața dacilor.
5. Încearcă să realizezi o scurtă prezentare a lui Deceneu. Poți face apel și la alte informații decât cele oferite de textul de mai sus.
6. Pornind de la structura acestui text, încearcă să realizezi o scurtă descriere a poporului român, așa cum este acesta astăzi.

LECȚIA 3 - DACII

Organizați pe grupe, realizați cât mai multe fișe „**Știați că...**” cu privire la daci, folosind și alte surse de informare, după următorul model:

Știați că...

... dacia făceau parte din marea familie a tracilor?

... Deceneu a fost atât un mare preot al dacilor, cât și rege al acestora?

... Cel mai important zeu al dacilor era Zamolxis?

Utilizați câte o foaie de caiet pentru fiecare fișă. Scrieți astfel încât să se poată citi și de la distanță. Realizați o galerie cu aceste fișe în clasa voastră.

Realizează o scurtă compunere despre portul dacilor și cel al românilor.

Dacii, numiți și geți, făceau parte din marea familie a **tracilor** și **locuiau pe teritoriul dintre Carpați, Dunăre și Marea Neagră**. Organizați în triburi, conduse de șefi militari, erau un popor războinic. **Prima unire a triburilor dacice a fost realizată de către Burebista**. Statul dac a fost refăcut în secolul I d.Hr. de către **Decebal**. Cunoșteau și practicau scrisul, fiind influențați de contactele cu grecii și cu romanii. Aveau o **religie politeistă**, cel mai important zeu fiind **Zamolxis** și credeau în nemurire. În **106 d.Hr.** Dacia a fost cucerită de romani și transformată în **provincie romană**.

Legenda Dochiei

„Venind să cucerească Dacia, Traian s-a îndrăgostit de Dochia, fata lui Decebal. Fata l-a refuzat și a fugit în munți, urmărită îndeaproape de Traian. Obosită, când a ajuns în Ceahlău, l-a rugat pe Zalmoxis să o salveze. Acesta a transformat-o în stâncă ce stă mărturie și astăzi, veghind parcă peste țară.”

Pornind de la legenda de mai sus, identifică despre ce stâncă, din Ceahlău (în Munții Carpații Orientali, pe teritoriul județului Neamț), este vorba și obține imagini cu acea stâncă.

Imagine din filmul „Dacii” (1967)

Caută și vizionează filmul istoric **Dacii**, realizat în 1967 de către Sergiu Nicolaescu, un mare regizor român. Notează în caiet, după aceea, lucrurile noi pe care crezi că le-ai aflat, din punct de vedere istoric, despre daci și romani.

Romani

Timeline of Roman history:

- 1200 î.Hr.**: Stabilirea triburilor latine în Peninsula Italică. (Illustration: A cartoon hourglass character and an open book character.)
- 753 î.Hr.**: Întemeierea Romei. (Illustration: A relief sculpture of a bull.)
- 509 î.Hr.**: Proclamarea Republicii Romane. (Illustration: A scene of a Roman assembly.)
- 27 î.Hr.**: Proclamarea Imperiului Roman. (Illustration: Roman soldiers in red tunics.)
- 476 d.Hr.**: Căderea Imperiului Roman de Apus. (Illustration: A scene of a city being destroyed.)

În jurul anului 1200 î.Hr. se stabilesc în Peninsula Italică triburile latine. **Roma**, întemeiată potrivit tradiției în 21 aprilie 753 î.Hr., devenită capitală a statului roman, va cunoaște o dezvoltare deosebită, pe măsură ce statul roman evoluează. La începutul secolului al II-lea d.Hr., în vremea lui **Traian** (98-117 d.Hr.), cuprindea teritoriile din jurul Mării Mediterane, Orientul Mijlociu, dar și o parte a Europei Centrale și de Nord.

Expansiunea Romei s-a datorat **armatei**, bine organizată și disciplinată, capacității organizatorice a romanilor și spiritului tehnic pe care aceștia l-au dovedit. Provinciile romane erau legate de Roma cu ajutorul unei vaste rețele de drumuri.

Îmbrăcămintea bărbaților romani le indica rangul, vârsta și statutul. Era simplă, fără croială și aproape fără cusături. Bărbații purtau **toga**, interzisă țăranilor și sclavilor. În casă, bărbații purtau **tunica**, permisă și țăranilor și sclavilor. Femeile purtau **stola**, o vestă fără mâneci, lungă până la glezne, alături de tunică. Deasupra, purtau uneori o mantie largă (**palla**), care putea acoperi și capul.

Casele romanilor reflectau condiția lor socială. Astfel, casele țăranilor erau sărăcăcioase, din lemn și lut, acoperite cu stuf. Aveau o singură încăpere (**atrium**), cu o deschidere în tavan și acoperiș, prin care pătrundea lumina și apa de ploaie. Spre deosebire de acestea, casele nobililor cuprindeau numeroase încăperi, printre care o sală de baie și o sală specială de masă.

Măreția Romei s-a datorat unor conducători de excepție. Dintre aceștia merită a fi amintiți **Romulus** (întemeietorul Romei), **Caesar** (cuceritorul galilor), **Octavian** (întemeietorul imperiului), **Traian** (cuceritorul Daciei) etc.

Moștenirea lăsată de **cultura romană** europenilor este imensă. Stau mărturie în acest sens edificiile arhitectonice, lucrările de inginerie și vestigiile artei romane, care pot fi întâlnite în toate teritoriile ocupate. **Limba latină** a stat la baza mai multor limbi actuale.

sclav - persoană lipsită de orice drept, aflată în proprietatea unui stăpân pentru care muncește.

tunică - haină specifică, de obicei fără mâneci, largă și lungă până la genunchi, strânsă la mijloc cu o centură.

Precizează factorii care au favorizat expansiunea Romei, ajungând să creeze unul dintre cele mai mari imperii.

Ce moștenire crezi că a lăsat stăpânirea romană în lume?

Identifică limbi actuale care s-au format având la bază limba latină.

LECȚIA 4 - ROMANII

1. Identifică, în desenele de mai jos, fiecare dintre piesele de îmbrăcăminte ale unui bărbat, respectiv ale unei femei romane, așa cum sunt prezentate în text.

5. Ordinea socială romană era una foarte strictă, fiecare persoană făcând parte dintr-o anumită categorie socială. Diferențele aveau la bază familia de origine, bogăția, cetățenia și libertatea. Mai jos aveți fiecare dintre aceste categorii și precizate caracteristici ale fiecăreia dintre ele. Ordinea lor a fost însă amestecată. Pune în ordine aceste clase, astfel încât în partea de jos să fie clasa cu cele mai puține drepturi, iar în partea de sus cea cu cele mai multe drepturi.

Senatori

Bărbați foarte bogați, romani, cu un statut foarte înalt; purtau o togă cu tiv lat.

Slavi

Oameni fără libertate, fără drepturi, aparținând celui care i-a cumpărat.

Plebei

Romanii de rând, care nu erau senatori sau cavaleri (*equites*), atât bogați, cât și fără avere.

Latini

Cetățeni liberi, dar născuți în Italia, în afara Romei, având o formă de cetățenie romană.

Equites

Bărbați romani, bogați, din clasa mijlocie, „cavaleri”, purtând o togă cu tiv îngust.

Străini

Locuitorii născuți liberi, în afara Italiei, cărora li se conferă în sec. III d.Hr. cetățenie.

Libeți

Slavi eliberați de stăpânii lor printr-o ceremonie specială, având anumite drepturi.

2. Roma, potrivit mitului fondator, a fost întemeiată de Romulus și Remus, care au fost crescuți de o lupoaică. Statuia lupoaicei care îi crește pe Romulus și Remus este prezentă și în multe dintre localitățile României. Identifică motivul acestei prezențe.
3. Caesar, unul dintre marii conducători ai romanilor, spunea următoarele: „*lubesc ceea ce numim onoare mai mult decât mă tem de moarte*”. Încearcă să explici. Mai este onoarea o valoare în lumea de astăzi?
4. Caută informații despre Dacia romană. Ce crezi că au preluat localnicii de la romani?

categoria socială - ansamblul de persoane caracterizate printr-un statut asemănător din punctul de vedere al profesiei, veniturilor, poziției în ierarhia socială etc.

cetățenia - reprezintă recunoașterea apartenenței unei persoane la un stat, ceea ce îi conferă anumite drepturi și obligații.

Educația în Imperiul Roman

„Din clipa în care vine pe lume, noul născut, băiat sau fată, este încredințat unei doici; s-a dus timpul când mamele își alăptau singure copiii. Doica face însă mult mai mult decât să-i alăpteze: educația băieților până la pubertate i se încredințează ei, precum și unui pedagog zis și «hrănitor», însărcinat să le dea o bună creștere; cel al lui Marc Aureliu l-a învățat să se îngrijească singur și să nu se pasioneze pentru jocurile de la circ. Copiii trăiesc cu ei, mănâncă împreună cu ei, dar cina, care îmbrăca un caracter de ceremonie, o iau cu părinții lor și cu musafirii acestora. Doica și pedagogul însemnau mult. Marc Aureliu vorbea cu pietatea cuvenită despre părintele său natural, de tatăl său adoptiv și de «hrănitor»; iar împăratul Claudiu purta o ură neîmpăcată pedagogului său care folosise prea des biciul.” (Philippe Ariès și George Duby, Istoria vieții private)

După ce ai citit textul intitulat „Educația în Imperiul Roman”, răspunde la următoarele cerințe:

1. Cum se ocupau romanii de educația copiilor lor?
2. De ce crezi că se numea cel care îi învăța pe copii „hrănitor”?
3. Relațiile copiilor cu cei care îi învățau erau întotdeauna bune?
4. Compară modul în care se realiza educația copiilor romani cu modul în care educația copiilor se realizează astăzi. Ce poți constata?
5. În cetatea grecească Sparta, educația copiilor se desfășura astfel: băieții erau luați de mici de la părinți și erau educați în comun, fiind deprinși cu o disciplină aspră. Învățau doar atâta carte câtă era necesară pentru a citi un ordin, în rest instrucția constând în a învăța să îndure lipsurile și să iasă învingători în luptă. Compară acest mod de educație a copiilor cu cel roman. Pentru care dintre ele ai opta? De ce?

LECȚIA 4 - ROMANII

Imaginează-te reporter în lumea romană. Alege să prezinți publicului un eveniment politic, o realizare artistică, un eveniment sportiv etc. Documentează-te și realizează o prezentare pe care să o susții în fața colegilor tăi.

Coleționează imagini care ilustrează construcții romane (case, amfiteatre, apeducte, băi publice etc.). Precizează de fiecare dată ce gen de construcție este și ce anume reprezintă, după modelul de mai jos:

Apeduct este denumirea dată unui sistem de construcții și instalații de transportare a apei de la locul de captare până la cel de consum. În imagine este prezentat **podul cu apeduct Pont du Gard** din Franța, construit în prima jumătate a secolului I d.Hr.

Întemeiată în 753 î.Hr., **Roma** va deveni cea mai mare putere a lumii antice, ajungând să stăpânească toate **teritoriile din jurul Mării Mediterane, Orientul Mijlociu**, precum și o mare parte a **celorlalte teritorii europene**. În teritoriile stăpânite, romanii au răspândit **realizările lor arhitecturale, stilul de viață, limba latină**, iar mai târziu **religia creștină**. Expansiunea romană s-a datorat atât unei **armate foarte bine organizate**, cât și unor **conducători de excepție**, printre care pot fi amintiți **Caesar și Traian**.

Legionarul roman

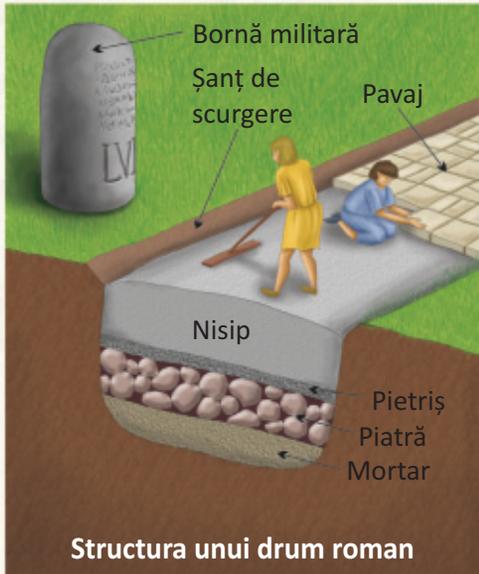
Analizează reprezentarea de mai sus sau documentează-te și precizează componentele echipamentului de luptă al unui legionar roman.

Piața Traian - Muzeul Forurilor Imperiale

Piața lui Traian și Forurile Imperiale constituie unul dintre cele mai ample situri arheologice din Roma. Dacă dispui de o conexiune la internet, poți realiza o vizită virtuală, prin **Google Art Project**. Pentru aceasta, accesează linkul www.google.com/culturalinstitute, tastează **Rome** în câmpul „Căutați”, selectează „Mercati di Traiano” și după aceea „Vizualizarea muzeu”.

Evaluare

1. Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde cerințelor:
 „Tot ceea ce crește și tot ceea ce se produce în fiecare țară, se găsește aici din belșug. Corăbii nenumărate sosesc din Indii și din Arabia, la fel ca și țesăturile de la Babilon și bijuteriile ținuturilor barbare. Ogoarele voastre sunt Egiptul, Sicilia și partea cultivată a Africii. Navele vin și pleacă neîncetat din portul Ostia (portul Romei). Dacă ceva nu se găsește aici, atunci înseamnă că nu există și nu a existat vreodată.” (Aelius Aristides, Discursuri)

- Folosindu-te de text și cunoștințele acumulate, explică înțelesul expresiei: „Toate drumurile duc la Roma.”
- Menționați produsele și ramurile economice pe care sunt specializate diversele provincii romane. Ce anume credeți că era adus din Dacia?
- Pe o hartă, realizează traseele fiecărui produs care ajunge la Roma.
- Încearcă să explici expresia „Dacă ceva nu se găsește aici, atunci înseamnă că nu există și nu a existat vreodată.”

2. Organizați-vă pe grupe și citiți următorul text:

„Am de gând să stăruie mai întâi asupra faptului că la Atena sărăcimea și poporul se bucură de mai multe drepturi decât nobilii și bogătașii, fiindcă poporul este cel care contribuie la bunăstarea patriei, îndrumând corăbiile pe mare și întărește statul (...) se cuvine ca toți cetățenii să aibă dreptul la conducerea treburilor obștești, fie că alegerea se face prin vot sau ridicare de mâini, iar fiecărui cetățean care dorește să-și spună cuvântul să-i fie îngăduit să o facă (...). Această măsură slujește democrația, deoarece, atunci când sărăcimea, oamenii din popor și cei din straturile de jos (...) sunt mulțumiți, democrația se întărește (...). S-ar putea totuși întreba cineva dacă omul din popor este capabil să pună la cale lucruri folositoare lui și colectivității. Dar poporul își dă bine seama că neștiința și nepriceperea omului care-i dorește totuși binele este de preferat destoiniciei și înțelepciunii omului care vrea răul.” (Xenofon, cu privire la democrație)

Pornind de la informațiile obținute,

- Identificați modul de funcționare al democrației.
- Explicați expresia: „(...) neștiința și nepriceperea omului care-i dorește totuși binele este de preferat destoiniciei și înțelepciunii omului care vrea răul”.

3. După realizarea sarcinilor de către fiecare grupă, realizați o dezbatere despre avantajul democrației. Utilizați informațiile pe care le aveți despre democrația ateniană în comparație cu modul de funcționare al statului roman, statului dac și al triburilor celtice.

Punctaj: 1.: 4 puncte (maxim 1 punct pentru fiecare cerință); **2.: 2 puncte** (maxim 1 punct pentru fiecare cerință); **3.: 3 puncte** (se va nota implicarea în dezbatere și corectitudinea ideilor și argumentelor utilizate); se acordă **1 punct** din oficiu.

UNITATEA 3

OAMENI ȘI LOCURI

LECȚIA 1 - Coloniile grecești
de la Marea Neagră

LECȚIA 2 - Decebal și Traian

LECȚIA 3 - Cetățile dacice din
Munții Orăștiei

LECȚIA 4 - Războaiele daco-
romane

LECȚIA 5 - Ulpia Traiana
Sarmizegetusa

Evaluare

Așa cum ai putut vedea, vechile popoare au avut o istorie deosebit de interesantă. Inevitabil, aceste popoare s-au întâlnit unele cu celelalte, uneori doar pentru a face comerț și a învăța unii de la ceilalți, alteori în războaie din care unii ieșeau învingători, iar ceilalți învinși. Teritoriile pe care se întinde astăzi țara noastră au fost și ele martore ale unor astfel de situații. Va fi vorba mai întâi despre **greci și coloniile pe care le-au întemeiat pe pământurile geților**. Vom învăța după aceea despre **daci și romani**, despre marii lor conducători, **Decebal și Traian**, și despre războaiele care i-au opus. **Romanii i-au înfrânt pe daci** și au organizat provincia **Dacia**. În timp, conviețuirea dacilor și romanilor a condus la apariția unui nou popor: **poporul român**.

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Coloniile grecești de la Marea Neagră

Începe
colonizarea greacă

sec VIII î.Hr.

Întemeierea
primelor colonii pe
țărmurile apusene
ale Mării Negre

sec. VII î.Hr.

Histria sprijină
expediția lui
Darius la nord de
Dunăre, intrând
în conflict cu geții

514 î.Hr.

Rhemaxos, un
rege dac, devine
protector al
coloniilor grecești
din zonă

200 î.Hr.

Coloniile grecești
sunt cucerite
de către
romani

sec. I î.Hr.

De la **mijlocul secolului VIII î.Hr.** începe a doua mare mișcare de răspândire a grecilor, cunoscută sub numele de **colonizarea greacă**. Aceasta a avut **cauze economice** (nevoia de noi terenuri arabile, dezvoltarea comerțului), **sociale** (accentuarea diferențelor și conflictelor sociale), **politice** (lupta pentru putere între cetățile grecești, pericolul persan), la care se adaugă **gustul aventurii**.

Procesul de colonizare era următorul: *apoikia*, așa cum era denumit grupul de persoane care întemeia o nouă așezare, se instala într-un spațiu nou, la inițiativa cetății-mamă. Noua cetate prelua de la cetatea-mamă limba, obiceiurile, tradițiile, legile, credințele etc. Era ca și cum o parte din Grecia era dusă pe alte țărmuri decât cele de origine.

Colonizarea greacă din Marea Neagră a fost aproape exclusiv opera grecilor din **Milet**, preocupați în principal de comerț. Cea mai veche colonie de pe țărmul apusean al Mării Negre este **Histria**, întemeiată în secolul VII î.Hr. **Tomisul**, actualul oraș Constanța, este plasat de istorici în secolele VII-VI î.Hr. **Callatisul** este întemeiat de coloniști veniți din **Herakleia Pontului**, la rândul ei colonie a **Megarei**, la sfârșitul secolului VI î.Hr. Alături de aceste așezări, a căror istorie este mai cunoscută, pe țărmul Mării Negre au fost întemeiate multe altele, unele operă a acestor trei colonii.

Coloniile grecești au exploatat resursele naturale din zonă și au făcut schimb de produse cu geții, devenind în scurt timp puternice centre economice și **focare de difuzare a civilizației grecești**. Autohtonii au preluat noi tehnici metalurgice, folosirea monedei, modele de organizare politico-statală etc. Relațiile geților cu grecii au fost schimbătoare: uneori aliați, alteori dușmani.

colonizarea greacă - procesul prin care cetățile grecești au întemeiat noi așezări, în afara teritoriilor ocupate de greci.

metropolă - orașul care întemeiază colonii, așezări în locuri străine de cele de origine.

Menționează care au fost cauzele colonizării grecești. Numește cele mai importante colonii grecești de pe țărmul apusean al Pontului Euxin (denumirea antică a Mării Negre) și metropolele lor. Coloniile puteau deveni la rândul lor metropole? Exemplifică.

LECȚIA 1 - COLONIILE GRECEȘTI DE LA MAREA NEAGRĂ

1. Asociază fiecărui element din coloana A elementul corespondent din coloana B:

- a. secolul I î.Hr.
- b. Herakleia Pontului
- c. 514 î.Hr.
- d. Histria
- e. Tomis

coloana B:

- 1. expediția lui Darius la nord de Dunăre
 - 2. a întemeiat colonia Callatis
 - 3. colonie întemeiată de Milet
 - 4. astăzi, orașul Constanța
 - 5. cucerirea coloniilor grecești de către romani
 - 6. metropola coloniei Milet
2. Harta de mai jos prezintă localizarea unora dintre coloniile grecești de pe țărmurile Mării Negre. Identifică pe o hartă actuală amplasarea acestor colonii. Discută, împreună cu colegii, despre calitățile de navigatori ale grecilor.

În secolul VIII î.Hr., în primul rând din cauze economice, începe **colonizarea greacă**. Grecii ajung și în Marea Neagră, întemeind pe teritoriul actual al țării noastre trei astfel de colonii: **Callatis, Histria și Tomis**. Acestea au exploatat resursele naturale din zonă, i-au influențat pe geți, locuitorii autohtoni, și au desfășurat schimburi de produse cu aceștia.

Întemeierea unei colonii

„Autoritățile alegeau câteva sute de familii de coloniști (...) conduse de un fondator. Acesta avea în grijă un bulgăre de pământ din oraș și de focul sacru luat din templul zeului protector. (...) Ajunși la destinație, coloniștii îngropau bulgărele de pământ și deasupra ridicau vatra cu focul sacru. În jurul acestuia avea să fie construit noul oraș.”

(L. Lazăr, M. Praporgescu, S. Praporgescu, *Viața în Grecia zeilor olimpicieni*)

Citește cu atenție textul de mai sus și prezintă, prin intermediul unui colaj, etapele întemeierii unei colonii.

Caută și citește *Legenda argonauților*, în care se povestește despre eroii legendari plecați în căutarea *Lânei de Aur*. Aceștia au poposit și în apropierea locului unde se va ridica cetatea Tomis, înainte de a-și continua călătoria pe Istros (vechea denumire a Dunării). Pornind de la cele citite, realizează un desen cu cel mai interesant moment din legendă. Oferă un nume desenului.

Histria

Dacă dispui de o conexiune de internet poți viziona o interesantă reconstrucție tridimensională a vechii cetăți a **Histriei**. Accesează pentru aceasta site-ul <http://histria-cheiledobrogei.ro>, iar după aceea Cetatea Histria - reconstrucție 3D.

Decebal și Traian

87 d.Hr.
Decebal devine rege al tuturor dacilor

98 d.Hr.
Traian se urcă pe tronul Imperiului Roman

101 d.Hr.
Declanșarea celor două mari războaie daco-romane

106 d.Hr.
Moartea lui Decebal și transformarea Daciei în provincie romană

117 d.Hr.
Moartea lui Traian

Decebal a ocupat tronul Daciei într-un moment de creștere a pericolului roman. Dacii încercau înlăturarea acestui pericol prin incursiuni militare la sud de Dunăre. Ca răspuns, împăratul **Domitian** va organiza campania de pedepsire din 87 d.Hr., moment în care bătrânul rege Duras cedează tronul unui tarabostes numit **Diurpaneus**. El reușește să îi învingă pe romani la Tapae. Probabil, după această victorie, Diurpaneus își ia numele de **Decebal** („cel puternic”). Conflictul se încheie prin pacea din anul 89 d.Hr. Aceasta prevedea că Decebal devine „**client al Romei**”, în schimb primind de la **Domitian** bani și meșteri specializați. Decebal a folosit prevederile păcii pentru a întări capacitatea de apărare a statului dac.

Traian este considerat cel mai mare cuceritor roman după **Iuliu Cezar**. A fost primul împărat roman care nu era originar din Italia. A debutat ca ajutor de comandant, apoi comandant al Legiunii a VII-a Gemina în Spania, devenind ulterior guvernator imperial al acestei provincii. Calitățile îl aduc în atenția bătrânului împărat **Nerva**, care îl declară principe moștenitor.

Odată cu ocuparea tronului Romei de către **Traian**, reîncepe și conflictul romanilor cu dacii, acesta considerând pacea din anul 89 d.Hr. o rușine pentru Roma. Noul împărat a suprimat plata subsidiilor către daci și a început pregătirea pentru război. Războaiele daco-romane s-au încheiat în **106 d.Hr.** cu victoria lui **Traian** și transformarea Daciei în provincie romană. Nedorind să fie luat captiv de către **Traian**, **Decebal** își pune capăt zilelor.

Transformarea Daciei în provincie romană, colonizarea masivă a noilor teritorii cu vorbitori de limbă latină, răspândirea limbii latine și impunerea legilor și obiceiurilor romane au permis apariția, mai târziu, a **poporului român**.

client al Romei - conducător al unui stat care în schimbul unor avantaje, recunoștea autoritatea Imperiului Roman.

subsidiu - reprezintă, în general, ajutoare bănești și materiale acordate de către stat unei persoane sau unui alt stat.

Crezi că supranumele „Decebal”, luat de Diurpaneus, este unul potrivit? Argumentează răspunsul oferit.

Menționează dușmanul cel mai important al lui Decebal. Imaginează-ți o întâlnire cu Traian. Construiește un set de 10 întrebări pe care să i le adresezi.

Cum a reușit Traian transformarea Daciei în provincie romană?

LECȚIA 2 - DECEBAL ȘI TRAIAN

1. Citește cu atenție fragmentele de text de mai jos și realizează o comparație între descrierile celor doi „întemeietori” ai poporului român:

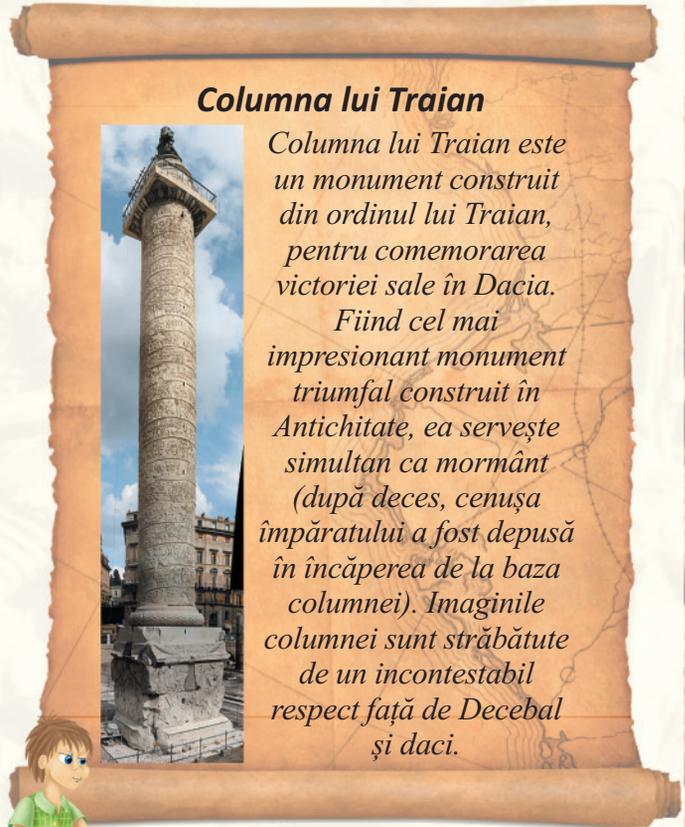
„Traian era un om cu totul deosebit, mai ales prin simplitatea moravurilor sale. Avea un trup vânos și înfrunta toate greutatețile cot la cot cu ceilalți, iar cu sufletul era la înălțime, deoarece nu se lăsa purtat de îndrăzneală tinereții, dar nici împiedicat de bătrânețe. Nu invidia, nici nu nedreptăța pe nimeni, ci dimpotrivă, îi onora pe toți cei buni și-i înălța în demnități, de aceea nici nu se temea și nici nu ura pe nimeni.” (Dio Cassius, Istoria romană)

„Decebal era foarte priceput la planurile de război și iscusit în înfăptuirea lor, știind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman și a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător și se pricepea să folosească izbânda, dar și să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un dușman de temut pentru romani.” (Dio Cassius, Istoria romană)

2. Pe grupe de elevi, într-un moment ales de voi, imaginați-vă un dialog între Decebal și Traian. Citiți în fața colegilor dialogul.
3. Scrie o compunere intitulată „Decebal și Traian” în care să vorbești despre importanța pe care acești doi conducători au avut-o pentru formarea poporului român.

Decebal a fost unul dintre cei mai mari regi ai Daciei, sub conducerea sa (87-106 d.Hr.) dacii ținând piept mulți ani armatelor romane. **Traian** este împăratul roman (98-117 d.Hr.) care, la capătul a două mari războaie, cucerește Dacia, transformând-o în provincie romană. **Decebal și Traian** sunt considerați adesea drept „întemeietorii” poporului român.

Columna lui Traian

Columna lui Traian este un monument construit din ordinul lui Traian, pentru comemorarea victoriei sale în Dacia.

Fiind cel mai impresionant monument triumfal construit în Antichitate, ea servește simultan ca mormânt (după deces, cenușa împăratului a fost depusă în încăperea de la baza columnei). Imaginile columnei sunt străbătute de un incontestabil respect față de Decebal și daci.

De ce crezi că nici un alt popor cucerit de romani nu s-a bucurat de un monument ridicat la Roma, iar Traian a ales ca acesta să îi servească drept mormânt?

Caută și colecționează fragmente literare în care este vorba despre Decebal sau despre Traian.

Identificați imagini sau realizați desene ale unor construcții monumentale din vremea lui Traian. Realizați o expoziție, urmând ca fiecare dintre voi, pe rând, să îndeplinească rolul de ghid.

construcții monumentale - construcții care pot fi apreciate ca grandioase, mărețe, impunătoare prin proporțiile lor.

Cetățile dacice din Munții Orăștiei

Începutul
construcției
cetăților din
Munții Orăștiei

sec. I î.Hr.

Romanii ajung
pentru prima dată
la porțile
Sarmizegetusei

102 d.Hr.

Romanii,
sub conducerea
lui Traian, cuceresc
Sarmizegetusa

106 d.Hr.

Cetățile dacice
din Munții Orăștiei
sunt distruse
de romani

106 d.Hr.

Cetățile dacice din
Munții Orăștiei
sunt înscrise în
Patrimoniul
mondial UNESCO

1999

Cetățile dacice din Munții Orăștiei reprezintă ansamblul de **fortificații** ridicat de către daci pentru a proteja capitala statului dac, **Sarmizegetusa Regia**. Răspândite de-a lungul văilor Munților Orăștiei, erau dispuse pe terase naturale sau artificiale.

Principala cale de acces era protejată de cetățile **Costești-Cetățuie** și **Costești-Blidaru**. În nord, principala cetate era amplasată la **Căpâlna**, în timp ce sudul era apărat mai întâi de cetatea de la **Bănița**, iar după aceea de cetatea de la **Luncani-Piatra Roșie**. Singura cale de acces spre Sarmizegetusa care nu era protejată de cetăți era cea dinspre est, mergând până la izvoarele râului Jiu, deosebit de dificilă. Romanii, foarte buni soldați, o vor folosi chiar pe aceasta în **primul război daco-roman** (101-102 d.Hr.) pentru a ajunge până sub zidurile Sarmizegetusei.

Întregul complex de apărare va fi distrus în anul **106 d.Hr.**, în urma câștigării de către romani și a celui de-**al doilea război daco-roman**. Cetățile dacice din Munții Orăștiei fac parte astăzi din **Patrimoniul Mondial UNESCO**, ele fiind mărturie a unor evenimente istorice importante.

Amplasarea cetăților dacice din Munții Orăștiei

Menționează numele celor șase cetăți dacice și încearcă, pe o hartă geografică a României, să identifice amplasarea lor.

Precizează posibile argumente pentru includerea cetăților dacice din Munții Orăștiei în Patrimoniul Mondial UNESCO.

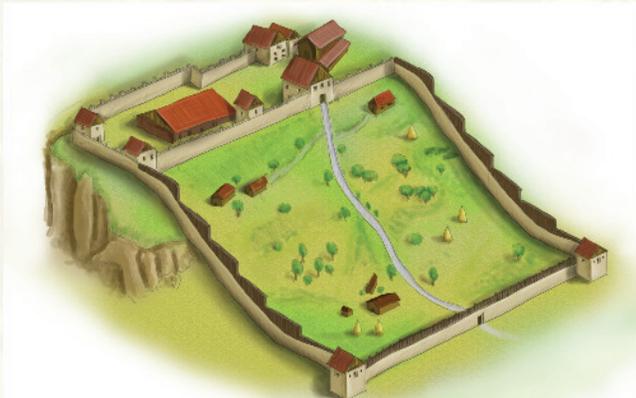
Ți-ai dori să vizitezi aceste cetăți? De ce?

fortificație - construcție militară de apărare împotriva mijloacelor de luptă ale inamicului și pentru a înlesni acțiunea de observare și de folosire a mijloacelor de luptă proprii.

LECȚIA 3 - CETĂȚILE DACICE DIN MUNȚII ORĂȘTIEI

1. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos. Prima dintre ele prezintă o reconstrucție imaginară a cetății de la Luncani-Piatra Roșie, iar cea de-a doua o vedere aeriană a ruinelor cetății de la Costești-Blidaru. Inspirându-te din aceste imagini, încearcă să desenezi o reconstrucție imaginară a cetății de la Costești-Blidaru.

Cetatea Luncani-Piatra Roșie (reconstrucție)

Cetatea Costești-Blidaru (vedere aeriană)

2. Imaginează-ți că ai un prieten (o prietenă) dintr-o altă țară. Scrie o scrisoare acestui prieten (acestei prietene) în care să încerci să îl (o) convingi să vină în România pentru a vizita cetățile dacice din Munții Orăștiei.

Cetățile dacice din Munții Orăștiei au fost construite pentru a proteja capitala statului dac, **Sarmizegetusa Regia**. Ele au fost cucerite de către romani în cursul celor două războaie daco-romane și distruse după înfrângerea dacilor în **106 d.Hr.** Astăzi, cetățile dacice din Munții Orăștiei fac parte din **Patrimoniul Mondial UNESCO**.

Murus dacicus (fortificația dacică)

În imaginea de mai sus este reprezentat stilul dac de construcție a fortificațiilor cetăților (zidurile cetăților). Cercetează cu atenție imaginea și descrie în caiet modul în care crezi că se construia o astfel de fortificație.

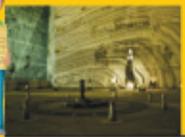
Poți afla mai multe informații despre **Cetățile dacice din Munții Orăștiei** de pe site-ul proiectului dedicat acestora: <http://www.cetati-dacice.ro>.

Patrimoniul Mondial UNESCO - reprezintă *locurile și bunurile culturale și naturale considerate de către Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură ca deosebit de importante pentru oameni. În 2013, lista cuprindea 981 de bunuri și locuri din 160 de țări, din România fiind selectate opt obiective.*

Războaiele daco-romane

87 d.Hr.
Decebal devine rege al tuturor dacilor

98 d.Hr.
Traian se urcă pe tronul Imperiului Roman

101 d.Hr.
Începe primul război daco-roman (101-102 d.Hr.)

105 d.Hr.
Începe al doilea război daco-roman (105-106 d.Hr.)

106 d.Hr.
Dacia devine provincia romană *Dacia Felix*

Prezența Romei la Dunăre constituia un pericol pentru Dacia. În iarna anului 85/86 d.Hr., **Duras**, regele dacilor, organizează o expediție la sud de Dunăre. Împăratul roman **Domițian**, sosit în zonă, restabilește ordinea și pregătește o campanie în Dacia în anul 87 d.Hr. Armata romană este înfrântă la **Tapae**, dacii fiind conduși de **Diurpaneus**, un tarabostes dac, căruia Duras îi cedează tronul. Acesta este recunoscut conducător de toți dacii și își ia numele de **Decebal** („cel puternic”, „cel viteaz”).

Anul următor romanii întreprind o nouă expediție în Dacia, de această dată, tot la **Tapae**, dacii fiind înfrânți. Decebal încheie pace cu romanii (**89 d.Hr.**), o pace avantajoasă pentru daci: romanii oferă lui Decebal, devenit „client al Romei”, bani și meșteri cu ajutorul cărora acesta își întărește armata și ridică noi fortificații.

Confruntările dintre daci și romani reîncep după urcarea pe tronul Romei a lui **Traian** (98 d.Hr.). **Primul război daco-roman începe în anul 101 d.Hr.** Decebal va fi înfrânt la **Tapae**, dar datorită venirii iernii, romanii nu mai înaintează. Reiau campania în primăvara anului 102 d.Hr., determinându-l pe Decebal să ceară pace. Pacea încheiată a fost una foarte grea pentru daci, aceștia trebuind să cedeze romanilor mai multe teritorii și să dărâme zidurile cetăților.

Decebal a nesocotit pacea, pregătindu-se de război, timp în care romanii construiesc un pod peste Dunăre, la Drobeta. În **al doilea război daco-roman, care începe în 105 d.Hr.**, Traian va ataca din mai multe direcții și va ajunge să asedieze **Sarmizegetusa Regia**. Decebal și o parte a oamenilor săi se refugiază pentru a continua rezistența, dar urmăriți fiind, Decebal se va sinucide.

În **106 d.Hr.** o parte a teritoriului Daciei este transformată în **provincie romană**, numită **Dacia Felix**. În acest moment începe etapa principală a romanizării pe teritoriile ocupate de romani.

romanizare - procesul istoric îndelungat și complex, în urma căruia o populație cucerită de romani adoptă cultura materială, obiceiurile, credințele romane și înlocuiește propria limbă cu limba latină.

În ce mod Decebal devine rege al dacilor? Contextul confruntărilor cu romanii a avut un rol în această privință? Argumentează răspunsul tău.

Menționează câte confruntări au avut dacii conduși de Decebal cu romanii și în câte a ieșit învingător.

Compară pacea din anul 89 d.Hr. cu pacea din anul 102 d.Hr. Ce anume poți constata?

LECȚIA 4 - RĂZBOAIELE DACO-ROMANE

1. Citește cu atenție enunțurile de mai jos și precizează care dintre ele sunt **adevărate** și care sunt **false**:

a. La sfârșitul secolului I d.Hr. Dacia era amenințată de pericolul roman.

b. Pacea încheiată în anul 89 d.Hr. a fost o pace dezavantajoasă pentru daci.

c. Pacea încheiată după primul război daco-roman a fost o pace grea pentru daci.

d. Traian a câștigat doar unul dintre războaiele purtate împotriva dacilor.

e. La finalul celui de-al doilea război daco-roman, o mare parte a Daciei devine provincie romană.

2. *Tropaeum Traiani* este un monument triumfal roman (amplasat lângă comuna Adamclisi, județul Constanța) construit în anii 105-106 d.Hr. Identifică pe o hartă amplasarea acestui monument, ridicat în onoarea a 3800 de soldați romani căzuți în lupta de la Adamclisi (102 d.Hr.).

Confruntările dintre daci și romani au fost foarte numeroase din momentul în care romanii ajung la Dunăre. Aceste confruntări au culminat în cadrul celor **două războaie daco-romane: 101-102 d.Hr. și 105-106**

d.Hr. În cadrul acestora, dacii au fost conduși de către **Decebal**, iar romanii de către **Traian**. După mai multe campanii militare, **romanii i-au înfrânt pe daci**, o mare parte a teritoriului dac fiind colonizat și transformat în **provincie romană**.

Colonizarea romană în Dacia

„După moartea lui Traian a fost făcut împărat Hadrian. (...) el a rechemat armatele din Asiria (...). A încercat să facă același lucru și în Dacia, dar l-au oprit de la aceasta prietenii săi ca nu cumva să fie dați pe mâna barbarilor o mulțime de cetățeni romani, deoarece Traian, după cucerirea Daciei, a adus o mulțime foarte mare de oameni din toate colțurile lumii romane pentru popularea orașelor și cultivarea ogoarelor.” (Eutropius, *Breviarum ab urbe condita*)

Citește cu atenție textul de mai sus. **Menționează**, din text, motivele care crezi că l-au determinat pe Traian să aducă în noua provincie foarte mulți coloniști romani. Identifică și alte motive posibile pentru colonizarea masivă a Daciei.

Războaiele daco-romane (101-102 d.Hr. și 105-106 d.Hr.)

Urmărește materialul video pentru a observa, în varianta digitală a manualului, cum s-au derulat cele două mari războaie daco-romane.

Ulpia Traiana Sarmizegetusa

Întemeierea
coloniei Ulpia Traiana
Augusta Dacia
Sarmizegetusa

106-108 d.Hr.

Colonia
Ulpia Traiana
primește titlul de
metropolis
(metropolă)

222 d.Hr.

Retragerea
administrației
romane din Dacia

271 d.Hr.

Realizarea
primelor săpături
arheologice
în zonă

sec. XIX d.Hr.

Înființarea
Muzeului
Arheologic
Sarmizegetusa

1924

Ulpia Traiana Augusta Dacia Sarmizegetusa a fost capitala provinciei romane **Dacia Felix**, situată la o distanță de 40 de km de vechea **Sarmizegetusa**, capitala Daciei și la aproximativ 8 km depărtare de trecătoarea care face legătura între Banat și Transilvania și care purta în Antichitate numele de **Tapae**.

Ulpia Traiana a fost întemeiată de primul guvernator al provinciei, **Decimus Terentius Scaurianus**, între anii 108-110 d.Hr. și avea o formă obișnuită în acea vreme la romani: un patrulater cu laturile rotunjite. Zidurile sale aveau o lungime de 600 m și o lățime de 540 m, înălțimea zidului fiind de 4-5 m. Zidul era construit din blocuri de piatră cioplite, îmbinate cu mortar (amestec de apă, nisip și un liant precum cimentul sau varul) și era prevăzut în partea de sus cu creneluri (deschizăturile amplasate din loc în loc, în partea superioară a unui zid), având pe fiecare latură câte o poartă. Porțile de pe laturile paralele erau legate între ele prin două străzi principale, care străbăteau cetatea dintr-o parte în alta. În interiorul cetății erau amplasate clădirile administrative și cele religioase. În afara cetății se aflau case, gospodării, unele temple, dar și construcții publice și particulare, precum și cimitirele.

Orașul a continuat să supraviețuiască și după retragerea romanilor din Dacia, cu o populație împutinată și modestă, care trăia în palatele părăsite și care, în caz de atac, se adăpostea în amfiteatru, transformat într-o fortăreață rezistentă.

Ulpia Traiana a îndeplinit rolul de centru politic și administrativ al provinciei Dacia. La apogeul puterii sale avea circa **25.000-30.000 de locuitori**, număr destul de mare pentru acea vreme. Astăzi funcționează aici un muzeu în aer liber, precum și **Muzeul Arheologic Sarmizegetusa** (amplasate în localitatea cu același nume din județul Hunedoara).

Unde este situată Ulpia Traiana? Identifică pe o hartă poziția sa.

Crezi că amplasarea sa a fost întâmplătoare? Argumentează răspunsul oferit.

Precizează întemeietorul așezării și anii de construcție.

Menționează rolul așezării și care a fost evoluția sa după retragerea administrației romane din Dacia.

amfiteatru - construcție destinată jocurilor publice, de formă circulară sau ovală, de obicei neacoperit, având la mijloc o arenă înconjurată de trepte și tribune pentru public.

LECȚIA 5 - ULPIA TRAIANA SARMIZEGETUSA

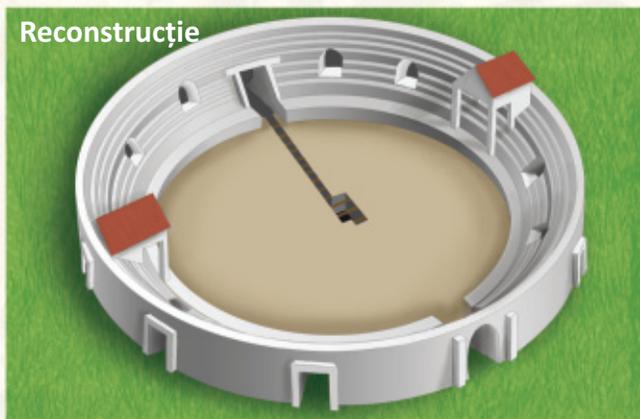
1. Pornind de la informațiile furnizate de lecție, scrie, pe o fișă, cinci enunțuri adevărate despre Ulpia Traiana. Transcrie enunțurile și în caiet, după care schimbă fișa proprie cu cea a unui alt coleg. Notează în caiet enunțurile noi și continuă schimbul.

2. În imaginile de mai jos vă sunt prezentate ruinele și o reconstrucție imaginară a amfiteatrului din Ulpia Traiana. Pe grupe de elevi, încercați să puneți în evidență componentele sale și rolul îndeplinit.

Ulpia Traiana Sarmizegetusa - Amfiteatrul

Reconstrucție

Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacia Sarmizegetusa a fost centrul politico-administrativ al provinciei romane Dacia. Ridicată de guvernatorul **Decimus Terentius Scaurianus**, adăpostea 25-30.000 de locuitori. Orașul a supraviețuit retragerii administrației romane din Dacia, dar a decăzut, iar astăzi este un muzeu în aer liber.

Luptele de gladiatori

Printre cele mai populare jocuri publice care se desfășurau în amfiteatre erau luptele de gladiatori. De-a lungul timpului cruzimea acestora a fost mult discutată. Caută informații despre modul în care se desfășurau acestea în realitate și realizează o fișă în care să prezinți cele mai importante aspecte.

Caută cu ajutorul **Google Maps** (<https://www.google.ro/maps>) locația **Ulpia Traiana Sarmizegetusa**. Explorează situl istoric.

gladiatori - sclavi pregătiți ca luptători, special pentru spectacolele din arenă, unde se confruntau cu alți gladiatori sau cu animale sălbatice.

Evaluare

1. Cercetează cu atenție harta alăturată. Precizează care cetăți sunt marcate pe aceasta și ce a reprezentat fiecare dintre acestea:

1.
-
2.
-
3.
-
4.
-
5.
-

2. Citiți cu atenție fragmentele de mai jos, după care răspundeți cerințelor:

„Ființa neamului dac nu pieri în întregime; fu retezată numai coroana copacului; trunchiul rămase plin de vigoare, pe care elementul roman s-a altoit, punând temelia acestui popor care astăzi poartă (...) și energia dacică și înclinarea spre civilizație moștenită de la romani.” (A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*)

„Căci românii se trag din romani, ceea ce mărturisește până în vremea de acum limba lor, care, deși se află în mijlocul unor neamuri barbare atât de felurite, nu a putut fi răpusă. Ei au locuit în partea cealaltă a Dunării pe care odinioară o populau dacii și geții (...). Căci din legiunile și coloniile duse de Traian și ceilalți împărați romani s-au tras românii (...) deși năvălirile barbare de tot felul s-au revărsat asupra provinciei Dacia și asupra poporului roman și regiunii geților împreună cu Panonia, totuși s-a văzut că n-au putut fi răpuse coloniile și legiunile romane care se dezvoltaseră de curând.” (Antonio Bonfini, *Decadele*)

- Menționați elementele care stau la baza formării poporului român.
- Precizați spațiul în care se formează poporul român.
- Argumentați motivul pentru care Decebal și Traian sunt considerați „întemeietorii” poporului român.
- S-a confruntat spațiul de formare al poporului român cu pericole? Menționați care sunt acestea.
- Cum credeți că au supraviețuit pericolelor românii? Identificați argumente în acest sens.

3. Scrie o scurtă compunere în care să încerci să îți imaginezi care ar fi fost evoluția geto-dacilor dacă nu ar fi intrat în contact cu grecii și cu romanii.

sau

Scrie o scurtă compunere despre daci și romani în care să vorbești despre motivele care i-au determinat să poarte mai multe războaie unii cu ceilalți.

UNITATEA 4

POPOARE DE AZI

LECȚIA 1 - Români
LECȚIA 2 - Unguri
LECȚIA 3 - Germanii
LECȚIA 4 - Slavii: rușii, bulgarii și sârbii
LECȚIA 5 - Turcii
LECȚIA 6 - Francezii
Evaluare

Cunoaștem că istoria umană este deosebit de lungă și de complexă. Mai mult, nu trebuie să privim în urmă pentru a sesiza acest fapt. Este suficient, spre exemplu, să vedem că **oamenii sunt foarte diferiți între ei**. Desigur, există asemănări, dar este evident că **fiecare popor este diferit**: istoria, limba, tradițiile, obiceiurile, sărbătorile, îmbrăcămintea, cultura etc. demonstrează astfel de diferențe. Totodată însă, **popoarele sunt înrudite sau au întreținut și întrețin multe legături**. De asemenea, multe dintre popoarele de astăzi provin din popoare care nu mai există. Am învățat deja despre daci, romani și celți. **Popoarele de ieri continuă însă să existe prin popoarele de astăzi**, în cadrul acestei unități urmând să ne întâlnim cu câteva dintre ele.

Axa timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea dovezilor

Lectura unui text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale multimedia

Aplicații interactive

Românii

Dacia devine
provincie romană

106 d.Hr.

Armata și
administrația
romane se retrag
din Dacia

271 d.Hr.

Încheierea
procesului de
formare a
poporului
român

sec. VIII d.Hr.

Apariția primelor
formațiuni statale
românești

sec. IX d.Hr.

Crearea statului
național unitar
român

1918

După ocuparea Daciei de către romani și transformarea acesteia în provincie romană, începe **etnogeneza românilor**, adică formarea poporului român. **Procesul de romanizare** a însemnat însușirea progresivă a limbii latine, dar și a culturii, obiceiurilor și religiei romanilor.

Formarea poporului român a continuat, în spațiul cuprins între Munții Carpați, Dunăre și Marea Neagră, și după retragerea armatei și administrației romane din Dacia. Majoritatea populației a rămas pe loc, reușind de-a lungul secolelor să asimileze **popoarele migratoare** care au rămas pe aceste teritorii.

Migratorii care au avut o influență mai mare asupra localnicilor au fost **slavii**, românii împrumutând multe cuvinte de la ei. Majoritatea cuvintelor limbii române provin însă din limba latină. De aceea, românii sunt un **popor romanic**, neolatin, precum multe alte popoare europene, cum ar fi francezii și italienii.

În secolul VIII, românii erau formați ca popor, fiind amintiți în izvoarele medievale cu termeni precum *vlah* sau *valah*. Cu un teritoriu aflat, după cum se spune, „la răscruce de vânturi”, românii au o **societate deosebit de diversă**. Mărturie stă în primul rând bogata sa **cultură populară**, printre cele mai bine păstrate din Europa. Diversitatea societății românești se datorează și faptului că alături de români trăiesc multe **minorități naționale**, precum **ungurii, germanii, bulgarii, sârbii** etc.

Bogăția **culturii populare românești** poate fi sesizată, de exemplu, în diversitatea **costumelor populare**, diferite de la o zonă la alta, dar și în multitudinea de **obiceiuri populare**, precum: colindatul în timpul sărbătorilor de iarnă, *Drăgaica*, *Paparudele*, *Dragobetele* etc. Creștini, românii acordă o importanță deosebită **sărbătorilor religioase**, precum: *Crăciunul*, *Paștele* și *Boboteaza*, marcate de obiceiuri specifice (sfințirea apelor, tăierea mielului, vopsitul ouălor, tăierea porcului etc.).

etnogeneza - procesul istoric, lingvistic și cultural de formare a unui popor.

asimilare - procesul prin care membrii unei populații își pierd progresiv caracteristicile proprii (limbă, obiceiuri etc.), însușindu-le pe cele ale altei populații.

Menționează cărei familii de popoare europene îi aparține poporul român.

Precizează teritoriul pe care s-a format poporul român.
Numește alte obiceiuri sau sărbători populare decât cele menționate în text.

Explică semnificația expresiei „la răscruce de vânturi” în legătură cu teritoriul pe care trăiesc românii.

LECȚIA 1 - ROMÂNII

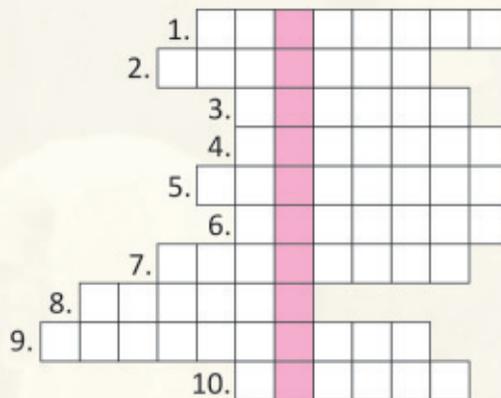
1. Privește cu atenție fotografia de mai jos, realizată în 1939, care îți prezintă țărani din Oaș. Valorificând cunoștințele acumulate anterior, apreciază cu cine crezi că seamănă acești țărani. **Motivează** răspunsul tău.

2. În familia ta sunt păstrate anumite obiceiuri sau tradiții? Care dintre ele îți place cel mai mult? **Scrive** o scurtă compunere sau realizează un poster despre acest obicei sau tradiție, în care să povestești sau să prezinți ceea ce se întâmplă în familia ta cu această ocazie.
3. De-a lungul istoriei, teritoriile locuite de români au fost și sunt mai numeroase decât cele cuprinse astăzi în România. Pe grupe de elevi, cercetați harta de mai jos. Ce concluzii puteți desprinde?

4. Completează integrama următoare, pornind de la cunoștințele dobândite. Pe verticală vei obține cuvântul prin care se desemnează procesul de formare a unui popor.

1. Din punct de vedere religios, românii sunt ...
2. Obiceiurile, tradițiile, creațiile artistice etc. constituie ...
3. Una dintre minoritățile naționale din România este reprezentată de ...
4. Românii sunt un popor ...
5. Poporul care își părăsește propriile teritorii pentru a se stabili pe alte teritorii este un popor ...
6. O altă minoritatea națională din România este reprezentată de ...
7. Membrii poporului neolatin de care românii se simt apropiați se numesc ...
8. Fluviul la nord de care locuiesc majoritatea românilor se numește ...
9. Procesul prin care limba latină, cultura și religia romane sunt însușite de un alt popor este procesul de ...
10. Numele dat românilor în Evul Mediu a fost acela de ...

minorități naționale - cetățeni de altă origine etnică decât cea a majorității populației unui stat.

popoare migratoare - popoarele care au părăsit la un moment dat teritoriile proprii pentru a se stabili, după o vreme, pe alte teritorii.

Despre originea românilor

„Însă pentru ca să se lămurească această îndoială prin argumente mai sigure, și să se arate hotărât că valahii își trag originea de la romani, voi aduce două argumente, iar judecata va fi a cititorilor (...). Lăsând de o parte nenumăratele cuvinte pe care valahii le au întocmai și cu același înțeles ca în limba latină și în dialectele italienilor, când întrebă ei pe cineva dacă știe să vorbească pe limba valahă spun: «Oare știi românește?», sau dacă este valah, îl întrebă: dacă este român.» (Anton Verancsics, *Descrierea Transilvaniei, Moldovei și Țării Românești*)

„Limba lor și a celorlalți valahi a fost odată romană, ca unii care sunt coloni romani, în timpul nostru diferă foarte mult de ea, însă multe din vorbele lor pot fi înțelese de latini. Valahii sunt încredințați că sunt coloni romani. Argumentul acestui lucru este faptul că au multe în comun cu limba romană, și se află în teritoriul lor foarte multe monede ale acestui popor, fără dubiu indicii ale vechimii stăpânirii romane aici.” (Nicolaus Olahus, *Hungaria*)

După ce ai citit textele de mai sus, răspunde la următoarele cerințe:

1. Menționează originea limbii valahilor.
2. Precizează ceea ce spun valahii despre originea lor.
3. Care sunt argumentele aduse de către valahi în favoarea originii lor?
4. Numele de „valah” era utilizat de către cei numiți astfel sau ei utilizau un alt nume?
5. La ce crezi că se referă Nicolaus Olahus atunci când scrie „indicii ale vechimii stăpânirii romane aici”?
6. Caută și transcrie în caiet și alte texte care să prezinte originea și limba românilor.

Multe dintre obiceiurile și tradițiile românești sunt apreciate la nivel mondial. Mărcile poștale alăturate prezintă trei dintre ele, incluse în **Patrimoniul Mondial UNESCO**. Identificați despre care obiceiuri sau tradiții este vorba. Pe grupe, puneți în scenă unul dintre acestea.

LECȚIA 1 - ROMÂNII

Fiecare lună a anului are, în tradiția noastră populară, o altă denumire decât cea pe care o cunoaștem noi: **ianuarie** - *Gerar*, **februarie** - *Făurar*, **martie** - *Mărțișor*, **aprilie** - *Prier*, **mai** - *Florar*, **iunie** - *Cireșar*, **iulie** - *Cuptor*, **august** - *Gustar*, **septembrie** - *Răpciune*, **octombrie** - *Brumărel*, **noiembrie** - *Brumar* și **decembrie** - *Undrea*. Aceste denumiri populare sunt legate de specificul fiecăreia dintre luni.

De exemplu:

- **ianuarie** - „*Gerar*”: numele său provine de la gerurile din această lună;
- **septembrie** - „*Răpciune*”: în cultura populară, răpciunile reprezenta culesul viilor.

Pe grupe de elevi, încercați să găsiți câte o explicație și pentru denumirea celorlalte luni ale anului.

Organizați în 12 grupe de elevi, realizați în cadrul fiecărei grupe, pornind de la denumirile tradiționale ale lunilor anului, câte un desen ilustrativ pentru fiecare dintre acestea. Expuneți desenele, astfel încât să obțineți un calendar.

Poporul român s-a format aproximativ pe teritoriile care formează astăzi România. **Procesul de formare a poporului român** a durat sute de ani. El s-a realizat prin **romanizarea** populației din Dacia și prin asimilarea diferitelor popoare migratoare (în special slavi). **Limba română este de origine latină** și s-a format în același timp cu poporul român. Românii au o **bogată cultură populară**, ilustrată de diversitatea costumului popular, de multitudinea de obiceiuri și de tradiții. Diversitatea societății românești se datorează și **minorităților naționale** care trăiesc alături de români în România.

Portul popular

După cum cunoști, portul popular este diferit de la o zonă a țării la alta. În imaginea de mai sus este prezentat portul popular din Oltenia. Caută imagini cu portul popular din zona ta sau dintr-o zonă apropiată și observă diferențele și asemănările existente.

Muzeul Civilizației Populare Tradiționale din Dumbrava Sibiului

Unul dintre cele mai interesante muzee ale culturii populare românești este cel de la Sibiu. Dacă dispui de o conexiune la internet, poți realiza o **vizită virtuală** a acestui muzeu: accesează pagina <http://www.sibiu360.ro>, iar aici **Tururi virtuale**, **Muzee din Sibiu** și în final **Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra”**.

Ungurii

Sosirea
ungurilor în
Câmpia Panonică

896 d.Hr.

Încoronarea
lui
Ștefan I cel Sfânt

1001 d.Hr.

Ungaria devine,
în parte,
provincie
turcească

1541

Proclamarea
Republicii
Ungare

1918

Ungaria
devine membră a
Uniunii Europene

2004

Pe câmpiile dintre Dunăre și Tisa, aproape complet depopulate după distrugerea avarilor, unul dintre popoarele migratoare, va sosi către sfârșitul secolului IX (896 d.Hr.), poporul asiatic al **megyerilor** (maghiari). Regiunea fiind numită **Țara Ugvarului**, denumirea dată noilor veniți va fi aceea de **unguri**.

Conducătorul lor, **Arpad** (896-907 d.Hr.), reunește cele șapte triburi existente, declanșând o epocă de violente atacuri contra Occidentului, care durează o jumătate de secol. Acțiunile ungarilor vor determina riposta națiunilor creștine, astfel încât la jumătatea secolului X d.Hr. erau înconjurați, trebuind să renunțe la mentalitatea lor de popor migrator. **Geza**, conducătorul din acel moment, va decide să se creștineze, împreună cu fiul său, cel care va fi încoronat la 25 decembrie 1001 ca primul rege creștin al ungarilor: **Ștefan I cel Sfânt**.

Ungaria, printr-o politică expansionistă, mai ales spre est și sud-est (Transilvania și Banat), unde se va confrunta cu formațiunile statale românești, va deveni un regat important și independent, creator al unei culturi central-europene autonome.

Cucerirea progresivă a Transilvaniei de către unguri s-a făcut în mare măsură cu aportul **secuilor**, înrudiți cu maghiarii, luptători pricepuți. Aceștia, după fixarea în noile teritorii, au conviețuit pașnic cu populația românească, împrumutând de la aceasta numeroase elemente de civilizație. De altfel, conviețuirea în aceleași teritorii a românilor, maghiarilor și secuilor a condus la **numeroase influențe reciproce**, inclusiv în ceea ce privește cele două limbi.

Ungurii sunt vestiți pentru dansurile populare (cel mai cunoscut este *ceardașul*), pentru bucătăria foarte variată (*gulaș*, *papricaș*, *doboș*) și pentru băutura tradițională, *palinca*.

Precizează care era originea maghiarilor.

Explică de ce maghiarii au primit numele de unguri, iar țara lor s-a numit Ungaria.

La 20 august în Ungaria este sărbătoare națională: Sfântul Ștefan (Szent István ünnepe). De ce crezi că a fost aleasă această zi ca sărbătoare națională?

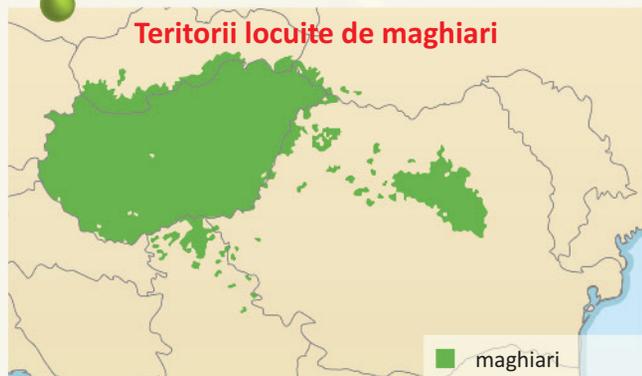
civilizație - ansamblul cunoștințelor, obiectelor etc. de care se dispune pentru asigurarea nevoilor oamenilor.

politica expansionistă - politică prin care se urmărește extinderea politică și economică asupra unor teritorii străine.

LECȚIA 2 - UNGURII

1. Harta de mai jos prezintă teritoriile locuite în prezent de maghiari. Numeste țările despre care este vorba.

2. Pe grupe de elevi, citiți cu atenție textul următor: „Ungurii (...) au luat o serie de nume de râuri și de locuri. Astfel Maros (de la Mores, Mureș), Szamos (de la Someș) (...) etc. Au luat și mai multe cuvinte ca ficsor, ficsur din fecior, sztronga (din strungă), berbecs (din berbece) (...). Dar și românii au luat de la unguri o seamă de cuvinte între care dălmaș, bardă, belșug, ferăstrău, heleșteu, meșter, oraș, viclean etc.” (Constantin și Dinu Giurescu, *Istoria românilor*). Căutați în dicționar înțelesul cuvintelor necunoscute din text și precizați ce fel de relații între maghiari și români pot fi deduse în baza textului.
3. Informează-te și realizează pentru Ungaria o „fișă a țării”, în care să prezinți: originea locuitorilor, drapelul și stema, capitala, Ziua Națională, precum și tradiții și obiceiuri specifice. Încearcă să fii cât mai creativ.

Reprezentând unul dintre popoarele migratoare, **maghiarii** s-au stabilit în **Țara Ugvarului** la sfârșitul secolului IX d.Hr. Deveniți creștini în anul 1001, maghiarii vor constitui un **regat important și puternic**. Conviețuind în **Transilvania și Banat**, între comunitățile de maghiari și români au apărut de-a lungul timpului numeroase influențe reciproce.

Puterea bobului de muștar

Iarna, după zilele închinare celor ce poartă numele de István (Ștefan - 26 decembrie) și János (Ioan - 27 decembrie), în cea de a patra zi de Crăciun, bărbații sau cete de 3-4 băieți trec pe la cunoscuți și cheamă gospodina, susținând că i-a trimis soția sau părinții să le dea o boabă de muștar pentru ca să li se vindece cocoșul. Gospodina, în acel moment, scoate de după ușă un măturoi din ramuri de mesteacăn sau din nuiele și îi bate cu acesta. După aceea, îi împăca așezându-i la masă și ospătându-i cu felii de cozonac, colaci sau oferindu-le bani mărunți.

Pornind de la ceea ce cunoști despre alte obiceiuri din preajma Crăciunului, descoperă și scrie o scurtă compunere despre semnificația acestui obicei.

În luna noiembrie a fiecărui an, la **Miercurea Ciuc**, se desfășoară un festival de muzică populară maghiară numit „**Întâlnirea primașilor din Ardeal**”. Dacă dispui de o conexiune de internet, poți viziona spectacolul de gală al ediției din 2013 în cadrul emisiunii „*Maghiara de pe unu*” a postului TVR (<http://www.tvrplus.ro/editie-maghiara-de-pe-unu-176595>).

Germanii

58 î.Hr.
Prima utilizare certă a termenului de „germani” aparține împăratului roman Cezar

962 d.Hr.
Încoronarea lui Otto I ca împărat al Sfântului Imperiu Roman

1871
Proclamarea Imperiului German

1947
Împărțirea Germaniei în două republici

1989
Reunificarea Germaniei

Teritoriile pe care se întinde **Germania** de astăzi au fost populate încă din Antichitate de triburi germanice și celtice. Devenite parțial **provincii romane**, aceste ținuturi vor fi încorporate în secolul IX d.Hr. în **Imperiul lui Carol cel Mare**. Partea estică a acestuia va sta la baza Sfântului Imperiu Roman, proclamat în 962 d.Hr. sub conducerea lui **Otto I**.

Fărămițarea în realitate în nenumărate state, cu un grad mare de autonomie, nu va permite înființarea, de-a lungul întregului ev mediu, a unui stat german unitar. Abia secolul XVIII va consemna relansarea spiritului național german și **constituirea în secolul XIX a unui stat german unitar**.

Germanii au realizat de-a lungul timpului o cultură și o civilizație cunoscute în întreaga lume, remarcându-se prin creațiile lor în **literatură, muzică, filosofie** etc. Ei au un mare respect pentru bunuri și proprietate, sunt foarte sinceri și pleacă de la premisa că și ceilalți sunt astfel. Serioși, se străduiesc să fie cetățeni model. Fac eforturi deosebite pentru a nu face greșeli, ceea ce în general le reușește, atrăgând atenția celorlalți asupra greșelilor făcute, fără ca aceasta să însemne o lipsă de politețe. Sunt corecți și le place să fie apreciați astfel. Par sobri și deloc amuzanți, discută însă sincer, tânjind în realitate după afecțiune și popularitate.

Influențele germane au pătruns pe teritoriile locuite de români odată cu secolul XII. Astfel, stăpânirea maghiară, în scopul consolidării, îi aduce în Transilvania pe **sași**, iar în Banat pe **șvabi**. Meșteșugari și negustori pricepuți, au contribuit la dezvoltarea acestor zone. Ei **trăiesc și astăzi alături de români, maghiari și secui**, păstrând o mulțime de obiceiuri și tradiții specifice, unele dintre ele preluate și de celelalte comunități.

Precizează trei etape din evoluția istorică a germanilor.

Menționează caracteristici ale germanilor ca popor.

În ce scop au fost aduși germanii în Transilvania?

Cine i-a adus pe germani în Transilvania și începând din care moment?

Cum se numesc populațiile de origine germană aduse în România?

sași - populație de origine germană, adusă în Transilvania de către regii Ungariei, în timpul Evului Mediu.

șvabi - populație de origine germană așezată în Banat, în timpul Evului Mediu.

LECȚIA 3 - GERMANII

1. Citește cu atenție enunțurile de mai jos și apreciază care dintre ele sunt adevărate și care false:
 - a. Triburile germanice au făcut parte dintre popoarele migratoare.
 - b. Germanii ca popor sunt serioși și sinceri.
 - c. Transilvania a fost colonizată de către regii Ungariei cu români și sași.
 - d. Statul german unitar se constituie în secolul X.
 - e. Sașii și șvabii sunt populații din România de origine germană.
 - f. Populația de origine germană din România nu mai păstrează obiceiuri și tradiții proprii.
2. Așezările tradiționale ale sașilor erau împărțite în „vecinătăți”. Citiți textul următor și, pe grupe de elevi, răspundeți la întrebări.

„Vecinătatea este o comunitate frățească, teritorială, ai cărei membri beau din aceeași fântână, stau de gardă în timpul nopții pentru securitatea tuturor, își construiesc împreună casele, se comportă ca și rude în cazul ivirii unei boli sau catastrofe, îi cinstesc împreună pe cei care i-au părăsit, apoi, din devotament au grijă de văduvă și de copii rămași orfani.” (Stephan Ludwig Roth)

 - a. Care era rolul „vecinătăților”?
 - b. De ce credeți că acest gen de relații între membrii unei comunități a fost numit „vecinătate”?

Germanii sunt unul dintre cele mai mari popoare europene. Cunoscuți pentru seriozitatea și priceperea lor, germanii au reușit constituirea unui **stat unitar în secolul XIX**. În România, **sașii și șvabii**, populații de origine germană, au fost colonizați de către regii Ungariei. Etnicii germani din România păstrează și astăzi tradiții și obiceiuri specifice.

Portul popular

Observă cu atenție desenul de mai sus, în care sunt reprezentați sași în costume populare. Compară portul popular al acestora cu cel al românilor și pune în evidență asemănări și deosebiri.

În seara de Ajun, la sași există obiceiul *Lichtertului*. *Lichtertul* se face din crengi naturale mereu verzi, el urmând a fi așezat în biserică, iar în jurul său se vor cânta cântecele tradiționale de *Crăciun*. Confectionarea sa presupune realizarea mai întâi a unui suport de lemn, pe care se montează coronițele de brad, apoi ornamentele: decorațiuni din

hârtie creponată, flori artificiale sau ghirlande de nuci etc. În vârf se puneau șapte lumânări mici. Organizați pe grupe de elevi, încercați să realizați câte un *Lichtert*. Expuneți în clasă lucrările realizate.

Slavii: rușii, bulgarii și sârbii

Timeline of Slavic history:

- 1917**: Are loc în Imperiul Țarist **Revoluția din Octombrie**
- sec. IX d.Hr.**: Crearea de către **Sfinții Chiril și Metodie a alfabetului chirilic**
- 880 d.Hr.**: **Întemeierea Rusiei kievene**
- sec. VI-VII d.Hr.**: **Stabilirea slavilor în sudul Dunării**
- sec. VI d.Hr.**: **Primele atestări documentare ale slavilor**

Slavii au fost un popor de origine indo-europeană, care au migrat și au ocupat în mileniul I d.Hr. întinse teritorii din Europa. Slavii s-au separat în decursul istoriei în trei mari grupuri: **slavii de est** (ruși, ucraineni, bieloruși), **slavii sudici** (sloveni, croați, sârbi, macedoneni, bulgari) și **slavii de vest** (cehi, slovaci, polonezi).

Rușii provin din grupul **slavilor de est**. În jurul anului 880 d.Hr. au înființat un puternic stat, cu capitala la Kiev (Ucraina de astăzi), cunoscut sub numele de **Rusia kiveană**. Mai târziu acest stat a decăzut, devenind tot mai puternic un alt stat al rușilor, cu capitala la **Moscova**. În secolul XVI acesta a desăvârșit înglobarea tuturor celorlalte state rusești, iar conducătorul său a luat titlul de **țar**.

Bulgarii, care fac parte din grupul **slavilor de sud**, sunt urmașii slavilor care în secolele VI-VII d.Hr. s-au așezat în număr mare la sud de Dunăre. Numele lor provine de la un popor migrator asiatic, care în secolul VII d.Hr. subjugă populația slavă, constituind un puternic stat. Puțin numeroși, ei sunt asimilați de către populația slavă.

Sârbii sunt un alt popor care provine din rândul **slavilor de sud**. Primele formațiuni statale ale sârbilor apar în secolul VII d.Hr. Teritoriile lor, precum toate celelalte teritorii din **Peninsula Balcanică**, sunt ocupate mai târziu de către turci.

Rușii, bulgarii și sârbii sunt prezenți și pe teritoriul țării noastre. În timp ce majoritatea rușilor, cunoscuți sub numele de **ruși lipoveni**, sunt stabiliți în zona **Deltii Dunării**, **bulgarii** și **sârbii** trăiesc cu precădere în **Banat**. Toate cele trei minorități naționale păstrează obiceiuri și tradiții vechi de secole, unele deosebit de interesante, iar altele comune cu cele românești.

Dintre toate popoarele migratoare care au trecut prin spațiul carpato-danubiano-pontic, cel mai însemnat rol în formarea poporului român și a limbii române l-au avut slavii.

Precizează care este originea rușilor, bulgarilor și sârbilor.

Pe o hartă actuală, identifică state ale unor popoare de origine slavă.

Informează-te și află dacă pe teritoriul țării noastre trăiesc reprezentanți și ai altor popoare de origine slavă, altele decât rușii, bulgarii și sârbii.

curte domnească - denumire dată reședinței domnitorului (conducătorului țării).

invocație - chemare adresată unui zeu, unui spirit pentru a veni în ajutorul celui care o realizează.

LECȚIA 4 - SLAVII: RUȘII, BULGARII ȘI SÂRBII

1. Harta de mai jos prezintă expansiunea slavilor în Europa (sec. VI d.Hr.-X d.Hr.). Pornind de la informațiile din text, precizează despre care grup de slavi a fost vorba în fiecare caz.

2. Limba slavonă și alfabetul chirilic au fost folosite și în țările române atât în biserici, cât și la curțile domnești până în secolul XVII și chiar mai târziu. Privește cu atenție literele chirilice de mai jos și corespondentul lor în litere latine. Transcrie în caiet aceste litere și încearcă să îți scrii propriul nume cu ajutorul lor.

А, а - а Б, б - б В, в - в Г, г - г Д, д - д
 Е, е - е Ж, ж - ж З, з - з И, и - и К, к - к, к
 Л, л - л М, м - м Н, н - н О, о - о П, п - п
 Р, р - р С, с - с Т, т - т У, у - у Ф, ф - ф
 Х, х - х Ц, ц - ц Ч, ч - ч Ш, ш - ш

3. Citește cu atenție și completează în mod corect:

„Slavii au fost un popor de origine, cu un rol important și în formarea poporului În cursul istoriei, ei s-au împărțit în trei mari grupuri: slavii de, slavii de și slavii de Rușii fac parte din grupul slavilor de, în timp ce bulgarii și sârbii fac parte din grupul slavilor de Dintre popoarele de origine slavă, pe teritoriul țării noastre trăiesc reprezentanți ai, și”

4. Unul dintre cele mai cunoscute dansuri tradiționale românești este *hora*. Dansuri asemănătoare se regăsesc însă și la bulgari (*horo*) și sârbi (*kolo*). Imaginile de mai jos prezintă aceste trei dansuri (*hora*, *horo* și *kolo*). Pe grupe de elevi, identificați în care imagine apare fiecare dintre ele.

5. Informează-te și realizează câte o „fișă a țării” pentru Rusia, Bulgaria și Serbia, în care să prezinți: *originea locuitorilor, drapelul și stema, capitala, Ziua Națională, precum și tradiții și obiceiuri specifice*. Încearcă să fii cât mai creativ.

Legenda Marteniței

Unul dintre cele mai cunoscute obiceiuri de la începutul primăverii, atât la noi, cât și la alte popoare din zonă, este acela al mărtișorului.

Legendele care îi explică originea sunt însă foarte multe. Una dintre acestea, de origine bulgară, care numesc mărtișorul „martenița”, spune că în anul 681, sub conducerea hanului Asparuh, bulgarii au trecut Dunărea în sud. Sora hanului, Huba, și fratele său, Boian, au fost însă luați prizonieri. Hanul Asparuh i-a înștiințat prin mijlocirea unui șoim, ce purta la un picior o ață albă de lână, că le va trimite curând ajutoare pentru a-i scăpa din temniță. Cei doi frați reușesc să evadeze, dar Boian a fost ucis de dușmanii ce îi urmăreau. Huba a trimis degrabă șoimul înapoi către Asparuh, cu firul alb de lână pătat de sângele fratelui lor, pentru a-i da de știre astfel despre moartea lui Boian. Îndurerat de această veste, hanul Asparuh a poruncit ca toți ostașii săi să poarte mereu un fir de lână albă, împletit cu un altul de lână roșie. Se povestește că acest fapt s-a petrecut într-o zi de 1 martie, în anul 681.

După ce ai citit textul de mai sus, răspunde la următoarele cerințe:

1. Precizează personajele prezente în legendă și plasează în timp desfășurarea evenimentelor descrise.
2. Menționează ceea ce semnifică cele două culori din șnurul mărtișorului.
3. Caută o legendă românească a mărtișorului și compară cele două legende. Pune în evidență asemănări și deosebiri.

Matrioșka este o jucărie de origine rusească din lemn, o păpușă viu colorată, goală pe interior, în care sunt introduse alte păpuși, mai mici, identice. Se realizează din lemn de esență moale, din mesteacăn sau tei. Modelul acestei jucării îl constituie ouăle de Paște, viu colorate, care se realizau în vechime din lemn pictat. Aceste ouă erau goale în interior, în cel mai mare putând fi incluse altele mai mici. Încercați, fiecare dintre voi, să desenați pe hârtie un set de păpuși *Matrioșka*. Fiți cât mai creativi.

LECȚIA 4 - SLAVII: RUȘII, BULGARII ȘI SÂRBII

Caloianul este un obicei popular al popoarelor de origine slavă. El este prezent și la minoritățile naționale cu această origine din țara noastră, dar preluat și de unele comunități românești. Scopul acestui obicei este de aducere a ploii și împotriva secetei. **Caloianul**, o păpușă, este confecționat din lut, de către fete, îmbrăcat în portul popular al zonei și îngropat, în cadrul unei ceremonii. După trei zile este dezgropat și azvârlit pe o apă curgătoare. Odată încheiată ceremonia, fetele se adună la casa uneia dintre ele pentru a face „ghizmanul” (o plăcintă) și alte mâncăruri, la care îi invită și pe săteni. Invocația cântată în cadrul obiceiului este următoarea:

„Caloiene, lene,
Du-te-n cer și cere
Să deschiză porțile,
Să sloboadă ploile,
Să curgă și gârlele,
Zilele și nopțile,
Ca să crească grânele!
lani, lani, Caloiani,
la cerului torțele
Și deschide porțile
Și pornește ploile!
Caloiene, Ene! (...)”

Documentează-te și încearcă să găsești și restul invocației cântate de Caloian. Transcrie în caiet textul integral.

Slavii au fost un **popor migrator**. În cursul așezării lor pe noi teritorii s-au împărțit în trei grupuri: **slavii de nord**, **slavii de sud** și **slavii de vest**. Popor de agricultori, au străbătut și teritoriile pe care s-au format poporul român și limba română, prin slavii de sud, exercitând diferite influențe asupra acestora. **Rușii, bulgarii și sârbii**, popoare de origine slavă, sunt prezenți și în țara noastră: rușii lipoveni mai ales în **Delta Dunării**, iar sârbii și bulgarii cu precădere în **Banat**.

Baba Yaga

Baba Yaga este vrăjitoare puternică din poveștile slave care are multe trăsături în comun cu unul dintre personajele poveștilor românești.

Pornind de la informațiile furnizate, descoperă cu care din personajele poveștilor românești seamănă Baba Yaga.

La credincioșii ortodocși în ultima săptămână dinaintea **Postului Mare** (postul care precede Paștele) nu se mai consumă carne, ci în special preparate din lapte. Această tradiție, la rușii lipoveni, poartă numele de **Maslenița**. Urmărește materialul video realizat de TVR dedicat acestei sărbători, realizat în 2013 la Școala de pe lângă Ambasada Federației Ruse din București. Caută pe site-ul <http://www.tvrplus.ro/>, emisiunea **Conviețuiri**, și alte materiale video dedicate rușilor, bulgarilor sau sârbilor care trăiesc în țara noastră.

Turcii

960 d.Hr.
Convertirea la islam a turcilor

1055 d.Hr.
Constituirea Imperiului Selgiucid

1299 d.Hr.
Osman I pune bazele statului otoman

1453
Mohamed al II-lea cucerește Constantinopolul

1923
Mustafa Kemal devine președinte al Republicii Turce

Turcii constituie unul dintre ultimele valuri de cuceritori asiatici. După convertirea în 960 d. Hr. la islam, ajung să înființeze, sub conducerea lui **Selgiuk**, un stat propriu. La scurt timp, turcii selgiucizi își încep cuceririle, ocupând teritorii întinse în Asia. În anul 1055 d.Hr., conducătorul din acel moment se instalează ca sultan la Bagdad, înființând Imperiul Selgiucid.

La sfârșitul secolului XIII, un alt trib turc construiește un nou centru de putere. Numiți **otomani**, noii cuceritori se vor impune cu rapiditate, în 1354 ajungând în Europa și ocupând pe rând țările din Peninsula Balcanică. În 1453, **Mohamed al II-lea** cucerește Constantinopolul, unde stabilește și capitala imperiului, oferind un nou nume orașului: Istanbul. Bazele Turciei moderne vor fi puse în 1923 de **Mustafa Kemal**, primul președinte, cel care a demarat procesul de modernizare și care, pentru meritele sale, a fost supranumit *Atatürk* („părintele turcilor”).

Turcii au influențat viața românilor sub multe aspecte, cu atât mai mult cu cât unul dintre teritoriile locuite de români, **Dobrogea**, a fost ocupat de aceștia mai mult de trei secole. În Dobrogea este prezentă, de altfel, și cea mai puternică **comunitate turcă din România**. Membrii acesteia își păstrează religia, tradițiile și obiceiurile, unele dintre acestea fiind preluate și de populația românească.

Una dintre cele mai evidente influențe ale turcilor s-a transmis prin bucătăria lor, fie că vorbim de *ciorbe*, de *iaurt*, de *kebab*, de *musaca*, de *halva* sau de *baclavale*, dar și de bine cunoscutul *rahat*. Lor le datorăm *cafeaua* („cafeaua turcească”), servirea cafelei fiind la turci un adevărat ritual, dar și unele deprinderi mai puțin dorite, de care amintesc cuvinte precum *bacșiș* sau *ciubuc*.

islam - una dintre marile religii monoteiste, în care este preamărit Allah, fondată de Mahomed în sec. VII d.Hr.

convertire - schimbarea convingerilor (mai ales religioase).

Precizează trei dintre momentele importante pentru istoria turcilor.

Menționează regiunea din România unde comunitatea turcă este cea mai numeroasă.

Localizează pe o hartă actualul stat al turcilor.

Informează-te și identifică și alte produse ale bucătăriei turcești.

LECȚIA 5 - TURCII

1. O importantă sărbătoare a turcilor, sărbătorită anual și de turcii dobrogeni este *Nevruzul*, în traducere „Zi nouă”. În cadrul acestei sărbători, care începe la 21 martie, pe lângă multe alte obiceiuri, se vopsesc și ouă, care semnifică speranță, bucurie, lumină și care, precum la noi, se ciocnesc. Pe grupe de elevi, discutați despre semnificația ouălor vopsite pentru români și pentru turci.

2. Asociază în mod corect desenul obiectelor vestimentare specific turcești cu descrierea corespondentă:

„**caftan**” - haină lungă și largă, purtată de nobilii turci

„**șalvari**” - pantaloni largi, strânși pe gleznă

„**turban**” - bandă lungă de stofă, de obicei albă, înfășurată de mai multe ori în jurul capului

Turcii sunt un popor asiatic care, începând cu sfârșitul mileniului I d.Hr., cuceresc întinse teritorii din Asia, iar după aceea din Europa. Turcii contemporani sunt urmașii **turcilor otomani**. Cu tradiții și obiceiuri foarte interesante, turcii sunt foarte cunoscuți pentru **bucătăria** lor. În România, comunitatea turcă este concentrată în **Dobrogea**.

Ienicerii

Ienicerii erau soldați din corpul de elită al armatei turcești.

Desenează în caietul tău ienicerul de mai sus și, după ce te informezi, colorează-l adecvat.

Caută o rețetă și realizează o fișă cu aceasta, însoțită și de imagini, cu o mâncare sau prăjitură din bucătăria turcă.

Urmărește materialul video cu dansuri și muzică tradiționale turcești prezentate în cadrul *Festivalului internațional de limbă și cultură: Dansuri tradiționale turcești*.

Francezii

Regele Clovis
unifică teritoriilor care
vor constitui Franța

507 d.Hr.

Carol cel Mare
este încoronat ca
împărat al
Imperiului
Carolingian

800 d.Hr.

Domnia lui
Ludovic al XIV-lea
supranumit
„Regele Soare”

1643-1715

Debutul
Revoluției
franceze

1789

Franța semnează
Tratatul de la
Roma, punctul de
pornire al
Uniunii Europene

1957

Franța actuală ocupă majoritatea teritoriilor locuite de vechii gali celtici, cucerii de romani. Statul și poporul francez, din familia popoarelor romanice, își trag însă numele de la **franci**, un neam germanic care se va forma mai târziu și se va instala pe teritoriile ale Imperiului Roman.

Majoritatea teritoriului de astăzi al Franței a fost unificat de regele **Clovis** în 507 d.Hr. (uniune sub dominație francă). Acest „regat al francilor” se numea încă Galia. Regatul își va găsi mărția prin **Carol cel Mare**, care îl va extinde considerabil, declarându-l imperiu. După moartea sa, imperiul este împărțit în trei, partea occidentală corespunzând Franței de astăzi. Regatul francez va atinge apogeul sub conducerea lui **Ludovic al XIV-lea**, în secolul XVII. În 1792, ca urmare a **Revoluției franceze**, declanșată în 1789, este proclamată Republica Franceză.

Debutul **culturii franceze**, probabil cea mai cunoscută și influentă la nivel mondial, trebuie plasat cu aproximativ un mileniu în urmă, în momentul apariției artei romane (stil arhitectonic). Acesta este însă doar debutul, contribuțiile francezilor la cultura umanității fiind inestimabile. Artă reprezintă, într-un fel, pentru francezi, un mod de a fi.

Deși distanța dintre România și Franța este, geografic vorbind, una mare, **francezii au influențat puternic cultura, civilizația și istoria românească**. În secolul XIX, când începe modernizarea românilor, aceștia i-au luat ca model pe francezi. Franceza devine limba „la modă”, iar mulți români își fac studiile în Franța. Influența franceză a fost atât de puternică încât multe dintre cuvintele limbii române provin din limba franceză. Relațiile foarte bune ale românilor și francezilor au continuat până în prezent.

Francezii sunt renumiți, pe lângă patrimoniul cultural, pentru vinurile lor, dar și pentru marea varietate de brânzeturi, pe care, curios pentru noi, le consumă la sfârșitul mesei, ca desert.

Precizează trei momente importante din istoria francezilor.

Menționează aspecte pentru care francezii sunt cunoscuți în întreaga lume.

Cum apreciezi relațiile francezilor cu românii? Identifică în text motivele care justifică răspunsul tău.

Identifică pe o hartă actuală localizarea Franței.

revoluție - schimbare de am-ploare a valorilor, a instituțiilor politice, a structurii sociale și a conducătorilor dintr-o țară.

franci - popor de origine germanică, așezat în secolele III-IV d.Hr. pe teritoriile locuite de gali romanizați.

1. Imaginea de mai jos reprezintă logoul Republicii Franceze, utilizat de instituțiile de stat. Informează-te asupra originii elementelor care apar în cadrul său: *drapelul francez, Marianne și deviza „Libertate, egalitate, fraternitate”.*

Liberté • Égalité • Fraternité
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

2. Probabil ai citit sau ai auzit de cartea lui Alexandre Dumas „*Cei trei mușchetari*”. În crearea personajelor sale, el a pornit de la soldații care, începând cu secolul XIV, erau numiți astfel. Informează-te și descoperă motivul pentru care au purtat acest nume. Dacă ai citit cartea lui Alexandre Dumas, prezintă într-o scurtă compunere trăsăturile acestora.

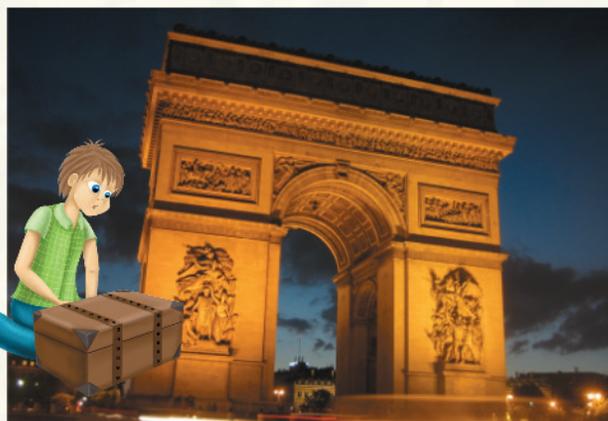
Poporul francez este un **popor romanic**, care s-a format după instaurarea pe teritoriile locuite de galii romanizați a **francilor**. Cultura franceză este probabil cea mai cunoscută și influentă cultură. **Francezii**, începând cu secolul XIX, au influențat puternic și cultura, civilizația și istoria românească.

Turnul Eiffel

Turnul Eiffel, inaugurat în 1889, este probabil unul dintre cele mai cunoscute simboluri ale Franței. **Descoperă** motivul pentru care el a fost construit și realizează o fișă de prezentare a sa.

Capitala Franței, Paris, este una dintre cele mai cunoscute destinații turistice din întreaga lume. Dacă dispui de o conexiune de internet, accesează <http://paris.arounder.com/en/city-tour/arc-de-triomphe.html> și poți realiza un tur virtual a 17 dintre cele mai vizitate obiective turistice din „**Capitala luminii**”.

logo - simbol format dintr-un ansamblu de semne grafice, care constituie marca unui produs, a unei firme, a unei țări etc.

Evaluare

1. Notează mai jos numele popoarelor de azi despre care ai învățat în această unitate și statul în care trăiește fiecare dintre ele. După aceea, pe harta alăturată, marchează, cu culori diferite, fiecare dintre aceste state.

1. -
2. -
3. -
4. -
5. -
6. -
7. -
8. -

2. Citește cu atenție textul următor și răspunde la întrebări:

„În satele mixte din punct de vedere etnic, tradiția voia ca fiecare să participe la sărbătoarea celuilalt. Așa s-a ajuns ca Paștele să fie sărbătorit într-o comunitate locală în care trăiau sârbi (sau români) ortodocși și germani (sau maghiari) catolici, în două rânduri, iar carnavalul de Lăsata Secului (Farsang) să se extindă de la catolici (germani) la ortodocși (români și sârbi) în sudul Banatului. Românii participau și ei la Balul Strugurilor organizat de maghiari și aceștia la sărbătorile românilor în satele în care conviețuiau. Sărbătorile au fost cadrul cel mai propice achizițiilor de ordin intercultural.” (www.intercultural.ro)

- Menționează cauza pentru care unele sărbători/tradiții/obiceiuri au trecut de la un popor la altul.
- Apreciezi că adoptarea unor sărbători/tradiții/obiceiuri de la un alt popor este un fapt pozitiv sau negativ? De ce?
- Numește, din text, trei sărbători/tradiții/obiceiuri care au aparținut inițial unei anumite comunități etnice, dar au fost adoptate și de alte comunități etnice.

3. Realizează o compunere cu titlul *Diversitate în spațiul românesc*, încercând să povestești atât despre români, cât și despre celelalte popoare care trăiesc alături de aceștia.

sau

Imaginează o comunitate din România în care am regăsi toate popoarele de azi despre care ai învățat în această unitate. Realizează un poster în care să prezinți această comunitate.

UNITATEA 5

VOIEVOZI ȘI DOMNITORI

LECȚIA 1 - Începuturile
LECȚIA 2 - Întemeierii
LECȚIA 3 - Apărători ai
creștinătății
LECȚIA 4 - Prima unire
Evaluare

Formarea poporului român se finalizează, așa cum ați învățat deja, în **secolul al VIII-lea d.Hr.**, moment în care încep să apară și **primele formațiuni politice românești**. Atestate începând cu **secolul al IX-lea d.Hr.**, cristalizarea propriu-zisă a **Țărilor Române**, așa cum vor fi cunoscute de-a lungul istoriei, se realizează cu precădere în secolele XIII-XV. La răscruce de vânturi, românii au fost mereu în luptă, în primul rând pentru **a supraviețui**, pentru **a-și continua existența ca popor**. Lupta lor a fost simultan o luptă pentru **oprirea expansiunii Imperiului Otoman și a islamismului** în această parte a lumii, dar și o luptă pentru a putea trăi împreună. **Visul unificării** se realizează, pentru o scurtă perioadă, la cumpăna dintre secolele al XVI-lea și al XVII-lea, rămânând un obiectiv pentru generațiile următoare...

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Începuturile

Gelu, Glad și Menumorut

Începând cu **secolul al IX-lea**, după ce ungurii așezați în Panonia încep să-și manifeste interesul pentru **Transilvania**, sursele istorice amintesc primele formațiuni politice ale populației românești de la nord de Dunăre. Una dintre primele menționări este făcută de *Anonymus*, notarul anonim al regelui Ungariei, Bela al III-lea, care relatează despre conflictele care i-au opus pe **maghiarii în expansiune** cu astfel de formațiuni politice.

Prima dintre aceste formațiuni, în **Crișana**, a fost voievodatul condus de **Menumorut** și locuit de diverse „națiuni”, cu centrul în cetatea Biharea. Alte cetăți importante erau Satu Mare și Zalău. Voievodul bihorean era vasalul împăratului de la Constantinopol.

Al doilea mic stat era în **Banat** și era condus de voievodul **Glad**, în a cărui armată se aflau pecenegi (un popor migrator), bulgari și români. Avea cetăți puternice la Orșova, Cuvin și Horom.

Al treilea ducat era situat la est de Crișana, „peste pădure”, ceea ce, de fapt, înseamnă **Transilvania**. Nucleul său era așezat pe râul Someș, la Dăbâca, fiind locuit de români și de slavi, iar domnia asupra lor o avea „**Gelou**, un anumit român”. El avea mai multe cetăți, dar nu era foarte puternic, deoarece armata sa era formată doar din arcași, iar locuitorii țării lui erau „sărmani”. Țara lui era bogată în sare și aur.

Cei trei voievozi și oștile lor au fost învinși de unele căpetenii ungare venite să jefuiască țările acestora, iar ungurii s-au așezat printre români, slavi și alte neamuri, în Crișana, Banat și Transilvania. Dar aceste țări au rămas libere până după anul **1000 d.Hr.**, când s-a format Regatul Ungariei. Noile expediții armate ale ungarilor au supus în chip temeinic Crișana și Banatul și s-au îndreptat spre Transilvania intracarpatică.

Primele formațiuni
politice
românești

sec. IX d.Hr.

Maghiarii ajung
pe Someșul Mic

900 d.Hr.

Maghiarii ocupă
valea Mureșului

1000 d.Hr.

Maghiarii ajung
pe valea
Târnavei Mari
(afluent al Mureșului)

1100 d.Hr.

Cucerirea și organi-
zarea Transilvaniei
de către Regatul
Ungar se încheie

sec. XIII

vasal - persoană care, în schimbul unui beneficiu sau feude, datora suzeranului său fidelitate și avea obligații civile și militare față de acesta.

voievodat - formațiune politică de tip feudal, condusă de un voievod.

Identifică pe harta de pe pagina următoare cele trei voievodate despre care este vorba în text.

Appreciază care erau relațiile dintre voievodatele prezentate și maghiari, iar după aceea Regatul Ungariei.

Ce semnificație crezi că are faptul că Gelu (Gelou) era numit „român”?

LECȚIA 1 - ÎNCEPUTURILE

1. Cercetează cu atenție harta alăturată și pune în evidență și alte formațiuni politice românești.
2. Urmărește pe harta alăturată etapele înaintării maghiarilor în Transilvania.
3. După cucerirea de către Regatul Ungar, Transilvania păstrează totuși un statut aparte, fiind organizată ca voievodat (structură politică specific românească). Organizați în grupe, identificați posibile motive ale acestui mod de organizare.

Menumorut către solii lui Árpád

„Spuneți-i lui Árpád, ducele Ungariei, stăpânul vostru, datori îi suntem ca un prieten unui prieten, în toate care îi sunt necesare, fiindcă este om străin și de multe duce lipsă. Teritoriul însă pe care l-a cerut bunăvoinței noastre nu i-l vom ceda niciodată, cât vom trăi. Ne-a părut rău că ducele Salanus [conducător al bulgarilor din dreptul Tisei] i-a cedat un foarte mare teritoriu, fie din dragoste, după cum se spune, fie de frică, ceea ce se neagă. Noi însă, nici din dragoste, nici de frică, nu-i cedăm din pământ, chiar și cât cuprinde un pumn, deși a zis că e dreptul lui. Și vorbele lui nu ne tulbură inima, deși ne-a arătat că descinde din neamul regelui Attila (...).” (Cronica lui Anonymus)

Finalizarea procesului de formare a poporului român, aproximativ în secolul al VIII-lea d.Hr., a permis apariția **formațiunilor politice românești**. Primele dintre acestea, potrivit surselor istorice păstrate, apar în **secolul al IX-lea d.Hr. Voievodatele lui Gelu, Glad și Menumorut** au trebuit să se confrunte cu expansiunea puterii maghiare în **Transilvania**. Cucerirea Transilvaniei de către maghiari se realizează în **secolele XI-XIII**.

1. Care este răspunsul voievodului român la cererea lui Árpád de a ceda un teritoriu?
2. Realizează o comparație între atitudinea conducătorului român și cea a ducelui Salanus.
3. Care crezi că este motivul pentru care Menumorut apreciază că Árpád „este om străin și de multe duce lipsă”?

Întemeietorii

Dragoș, Bogdan și Basarab

Voievodul Litovoi încearcă să se elibereze de sub suzeranitate maghiară

1277-1279

Legendarul descălecat al lui Negru-Vodă

1290/1291

Basarab I întemeiază Țara Românească

1310-1352

Dragoș din Maramureș realizează primul descălecat în Moldova

1345-1354

Bogdan din Cuhea descăleacă în Moldova

1359

independență - situația unui stat ce nu depinde de nimeni.

marcă de apărare - o provincie de margine în unele state medievale, organizată militar pentru protejarea frontierei.

De unde erau originari și ce naționalitate aveau întemeietorii Moldovei?

Ce naționalitate aveau locuitorii ținuturilor care au format statul Moldova?

Precizați un factor extern care a favorizat constituirea Moldovei și Țării Românești.

Cum au dobândit independența cele două state?

LECȚIA 2 - ÎNTEMEIETORII

1. Completați spațiile de mai jos cu informația corectă:

„În Moldova au avut loc două Primul descălecat este cel al lui Cel care obține însă independența Moldovei este

La sud de Carpați, în are loc descălecatul lui Negru-Vodă. Întemeierea statului independent Țara Românească este atribuită lui Constituirea statelor medievale românești s-a făcut prin desprinderea de sub autoritatea

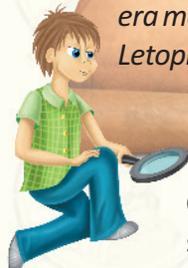
2. Organizați-vă în grupe. Analizați imaginea de mai jos, care înfățișează lupta de la Posada, și încercați să realizați o descriere a acestei lupte.

În secolele XIII-XIV se constituie statele medievale **Moldova** și **Țara Românească**. Procesul s-a realizat în mai multe etape și prin desprinderea de sub autoritatea regatului maghiar. Un rol important în constituirea acestora l-au avut românii din Transilvania care, lipsiți treptat de drepturi, vor trece la est și sud de Carpați. Acest fenomen este cunoscut sub numele de „**descălecat**”.

Întemeierea Moldovei

„Că umblând păstorii de la Ardeal, ce se cheamă Maramureș, în munți cu dobitoacele, au dat de o fiară care se cheamă bour și după ce au gonit-o prin munți cu dulăii, au scos-o la șes. Acolo fiind și fiara obosită, au ucis-o la locul care se cheamă acum Boureni. (...) Iară apei i-au zis Moldova după numele cățelei care a gonit fiara. Așijderea și țării i-au pus numele și l-au pus pe Dragoș mai mare și purtătorul lor căci era mai de cinste (...).” (Grigore Ureche, Letopisețul Țării Moldovei)

Caută stema Moldovei, integrată și în stema actuală a României și identifică dacă legenda întemeierii Moldovei este ilustrată în aceasta.

Caută și citește și alte legende ale întemeierii statelor românești. Povestește în scris una dintre aceste legende.

Organizați în grupe, căutați mai multe informații despre întemeierea/întemeietorii Moldovei și Țării Românești. Cu informațiile obținute realizați cât mai multe fișe „Știați că...” și prezentați-le colegilor.

descălecat - denumirea utilizată de croniciari pentru a desemna întemeierea unei țări.

tradiție istorică - constă în informațiile despre originile sau întemeierea unui stat, a unei cetăți, sau începuturile mai îndepărtate ale oricărei istorii naționale.

Apărători ai creștinătății

Prima ciocnire
armată între
români și otomani
(Vladislav Vlaicu)

1369

Dobrogea
este cucerită
de turci

1417

Înfrângerea
turcilor la
Belgrad

1456

Înfrângerea
turcilor în
bătălia de la
Vaslui

1475

O parte a
Ungariei devine
pașalâc

1541

cruciada târzie - lupta statelor
occidentale, sub conducerea
papalității, pentru a-i alunga
pe turci din Europa sau a opri
înaintarea acestora.

pașalâc (eylet) - numele pro-
vinciilor turcești mari, aflate
sub guvernarea unui pașă.

Încă de la începutul existenței lor, **Țările Române** au avut ca scop al politicii lor externe **menținerea independenței și a integrității teritoriale**. La sfârșitul secolului al XIV-lea, turcii au ajuns pe Dunăre și intenționau înaintarea spre nord și vest. Prin diplomatie și rezistență armată, Țările Române au reușit să-și salveze existența statală și au fost un **important apărător al creștinătății**. Dintre voievozii români care s-au implicat în ceea ce se numește „cruciada târzie” pot fi amintiți, în primul rând, **Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare**.

Mircea cel Bătrân (1386-1418)

Din familia Basarabilor, s-a remarcat ca un conducător care **a de-săvârșit unificarea teritorială a Țării Românești și organizarea instituțională a statului**. Momentul confruntării cu marele dușman a venit în 10 octombrie 1394 sau 17 mai 1395 (nu există un acord asupra datei), la **Rovine**, unde sultanul Baiazid I Ildîrîm a suferit o gravă înfrângere. Deși victorios pe front, Mircea a pierdut pentru o vreme tronul. În anul 1396 participă la cruciada de la **Nicopole**, alături de regele Ungariei și cavalerii occidentale. Creștinii au suferit o gravă înfrângere, dar Mircea își recuperează tronul.

Iancu de Hunedoara (1441-1456)

Voievod al Transilvaniei, a acționat în contextul în care Imperiul Otoman desfășura asaltul final asupra Constantinopolului, iar apoi, după căderea acestuia, își propunea cucerirea Belgradului, cheia Europei Centrale. În 1442 îi înfrânge pe turci în Transilvania, apoi, în 1443-1444, organizează o expediție la sud de Dunăre. În 1444 participă la cruciada de la **Varna**, cruciadă încheiată cu un dezastru pentru creștini. Expansiunea turcilor, reluată după ce Constantinopolul este cucerit (1453), este oprită de **Iancu de Hunedoara** în **1456**, la **Belgrad**, cheia Europei Centrale. La scurt timp după această bătălie se stinge, pe piatra sa de mormânt fiind scris „S-a stins lumina lumii”.

Vlad Țepeș (1456-1462)

Domn al **Țării Românești**, se consacră prin **lupta antiotomană**. A refuzat plata tributului și i-a atacat pe turci la sud de Dunăre în iarna lui 1461-1462. Ca răspuns, însuși sultanul Mahomed al II-lea vine în Țara Românească, cu o armată comparabilă cu cea care a cucerit

LECȚIA 3 - APĂRĂTORII AI CREȘTINĂȚII

Constantinopolul. În **16/17 iunie 1462**, la Târgoviște, Țepeș a organizat celebrul „*atac de noapte*”, pătrunzând în tabăra sultanului și urmărind uciderea acestuia. Sultanul, care nu era în cortul său, a scăpat, dar atacul a determinat panică în tabăra dușmană, iar sultanul a ordonat retragerea. Vlad Țepeș va pierde însă tronul, o parte a boierilor trecând de partea altui pretendent, **Radu cel Frumos**, fratele său.

Ștefan cel Mare (1457-1504)

În politica externă a urmărit independența **Moldovei**. S-a dovedit un **remarcabil strateg și diplomat**. A încercat să rezolve două probleme distincte: relațiile cu Ungaria și Polonia și relațiile cu Imperiul Otoman. În ceea ce privește relațiile cu otomanii, se cuvine amintit faptul că a acționat pentru a avea domni fideli luptei antiotomane în Țara Românească și că a refuzat plata tributului. Din ordinul sultanului Mahomed al II-lea, Moldova este atacată în 1475 de o armată condusă de Soliman-pașa, care va fi înfrântă de Ștefan la 10 ianuarie la **Vaslui**. În anul 1476 o nouă armată, condusă de sultanul însăși, obține o victorie la **Războieni** (Valea Albă), dar nu a putut fi valorificată de turci. Se stinge din viață în anul 1504 și este înmormântat la Putna, ctitorie a sa.

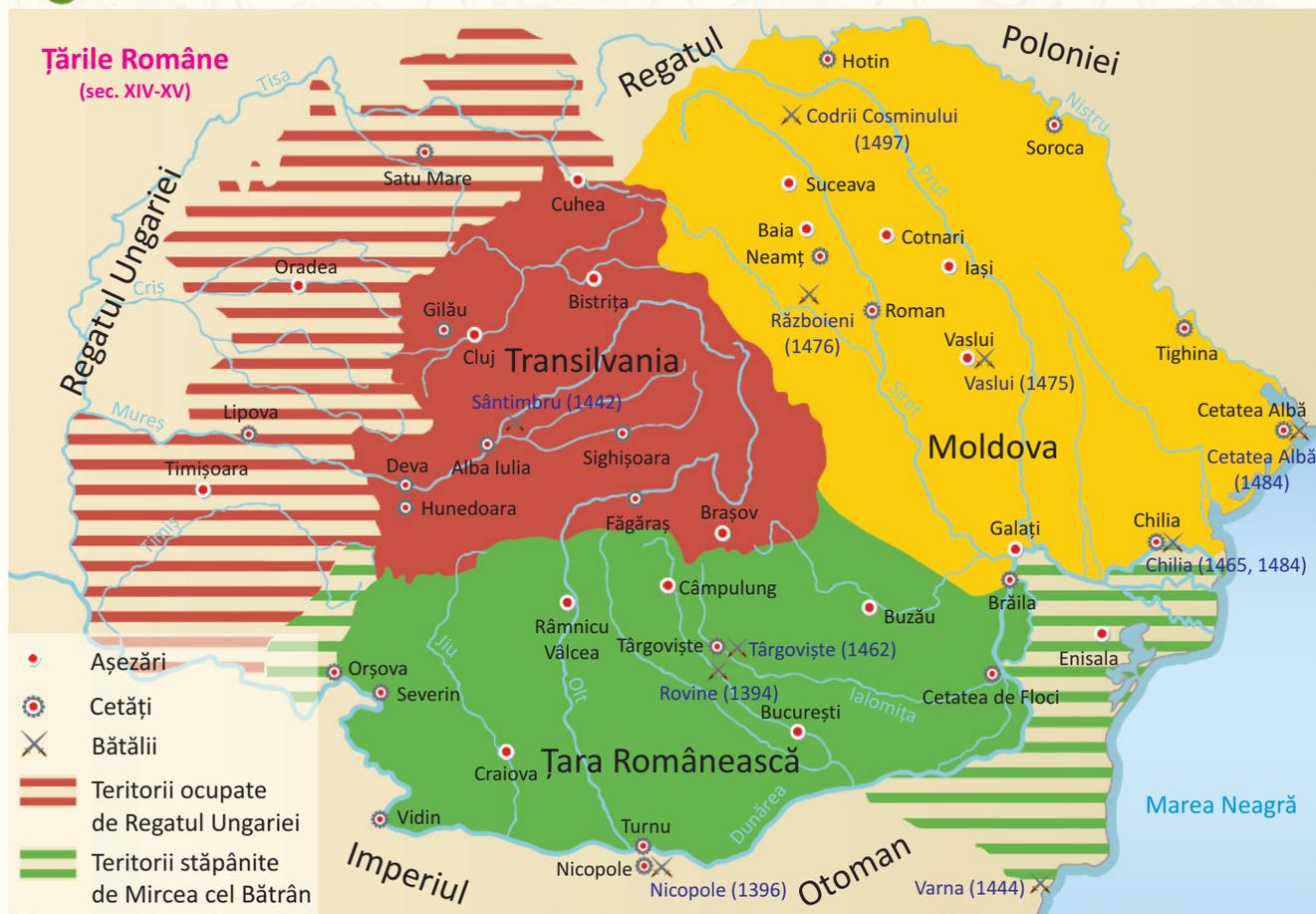

Menționează trei confruntări ale românilor cu otomanii din secolul al XV-lea.

Care crezi că este cea mai importantă victorie a românilor asupra turcilor? De ce?

De ce crezi că Ștefan cel Mare era „cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea lumii...”?

Cercetează harta de mai jos și descoperă unde s-au desfășurat cele mai importante lupte cu turcii ale domnitorilor români.

PICTOR: KIMON SUNTEANU

Mircea cel Bătrân și Baiazid

„La un semn, un țărn de altul, legând vas
de vas, se leagă
Și în sunet de fanfare trece oastea lui

întregă;
leniceri, copii de suflet ai lui Allah și spahii
Vin de-ntunecă pământul la Rovine în câmpii;
Răspândindu-se în roiuri, întinzând corturile mari...
Numa-n zarea depărtată sună codrii de stejari. (...)
- Tu ești Mircea ?
- Da-mpărate !
- Am venit să mi te-nchini,
De nu, schimb a ta coroană într-o ramură de spini.
- Orice gând ai împărate, și oricum vei fi sosit,
Cât suntem încă pe pace, eu îți zic: Bine-ai venit !
Despre partea închinării însă, doamne, să ne ierți;
Dar acu vei vrea cu oaste și război ca să ne cerți,
Ori vei vrea să faci întoarsă de pe-acuma a ta cale,
Să ne dai un semn și nouă din mila măriei-tale...
De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi,
Bucuroși le-om duce toate, de e pace de-i război.”
(Mihai Eminescu, Scrisoarea III)

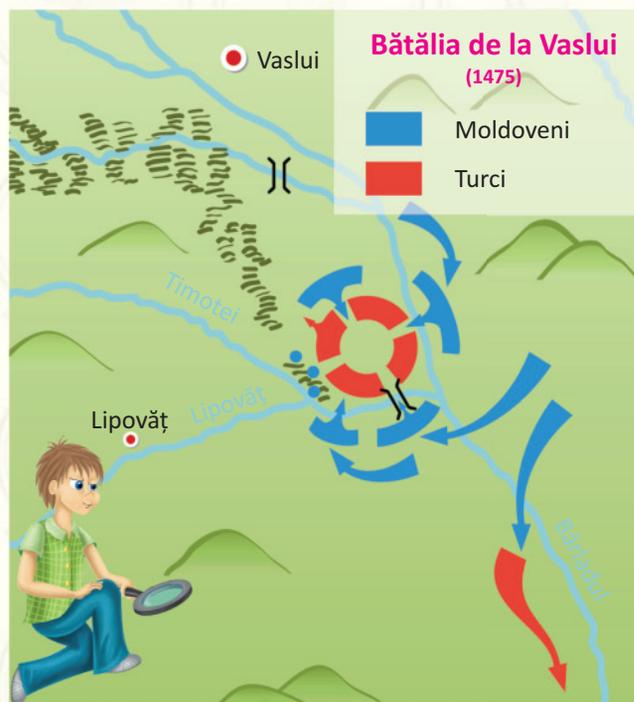

1. Precizează din ce soldați era compusă armata sultanului.
2. Care este scopul expediției sultanului la nord de Dunăre?
3. Care este răspunsul lui Mircea cel Bătrân la cererea sultanului?
4. Cum s-a finalizat expediția la nord de Dunăre a sultanului Baiazid?

Organizați-vă în grupe de elevi. Citiți următorul fragment relativ la desfășurarea luptei de la Vaslui:

„Lupta a avut loc în apropierea unui pod peste râul Racova, într-o zonă mlăștinoasă, mărginită de coline și păduri. Oastea lui Ștefan are în prima linie unitățile trimise de unguri și polonezi, iar în spatele acestora oastea de curte. În mlaștini sunt un grup mic de trâmbițași, oastea cea mare, grosul armatei, fiind ascunsă în păduri. Spahii ajung primii să treacă podul și se ciocnesc de unguri și polonezi, care au pierderi mari și încep retragerea. Din mlaștini sună trâmbițașii, iar turcii pornesc în direcția aceia. Tunurile lui Ștefan distrug podul, iar din păduri atacă oastea cea mare. Mare parte din turci sunt înconjurați și nimiciți. Cei rămași dincolo de pod o iau la fugă, urmăriți de oștile moldovene.”

Descoperiți pe harta alăturată modul în care s-a desfășurat bătălia de la Vaslui (1475).

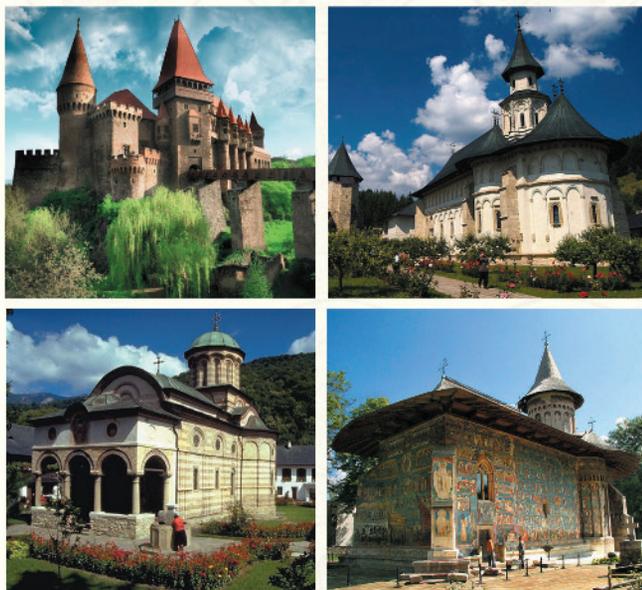
LECȚIA 3 - APĂRĂTORI AI CREȘTINĂȚII

1. Notează „A” în dreptul enunțurilor adevărate și „F” în dreptul celor false:

☐	Vlad Țepeș a fost domn al Moldovei.	☐	Iancu de Hunedoara desăvârșește unificarea Țării Românești.
☐	Pe stema Moldovei apare un cap de bour.	☐	Ștefan cel Mare a avut o domnie foarte lungă, de 47 de ani.
☐	Lupta de la Rovine a fost câștigată de Ștefan cel Mare.	☐	Iancu de Hunedoara a fost voievod al Transilvaniei.
☐	Vlad Țepeș s-a luptat cu sultanul Mahomed al II-lea.	☐	Mircea cel Bătrân i-a învins pe turci la Vaslui, în 1475.

2. Informează-te și încearcă să descoperi despre ce este vorba în imaginile de mai jos. Caută imagini și cu alte realizări ai voievozilor români din secolele XIV-XV.

Împărțiți-vă în patru mari grupe de elevi. Fiecare grupă își va alege unul dintre voievozi. Pornind de la o legendă sau o operă literară realizați câte o scenetă în care să prezentați o întâmplare sau un eveniment din timpul domniei lor.

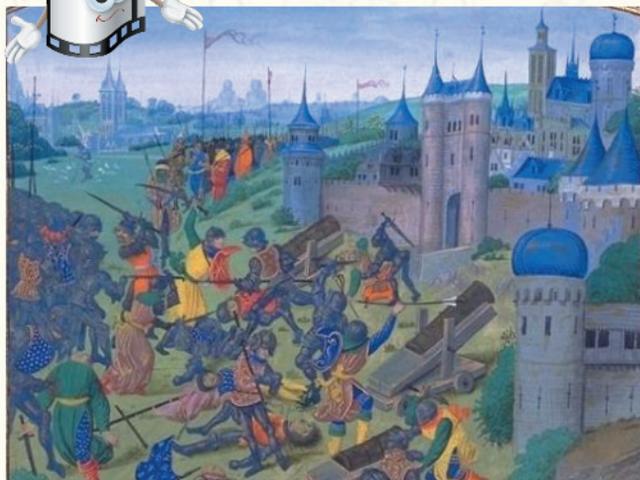
Căutați imagini literare ale lui Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș și Iancu de Hunedoara. Realizați o oră de lectură și dezbateri pornind de la fragmentele identificate. Realizați în scris scurte portrete ale voievozilor amintiți.

Dorința românilor de a-și păstra independența, îi aduce în **prima linie a luptei antiotomane**. Voievozii români ai **Moldovei și Țării Românești**, adesea cu sprijinul **Transilvaniei**, au reușit să împiedice transformarea Țărilor Române în pașalâcuri. **Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș**, din Transilvania fiind de amintit **Iancu de Hunedoara**, sunt doar câțiva dintre cei care s-au distins în **lupta pentru oprirea expansiunii otomane în Europa**.

Lupta antiotomană

Prima unire

Mihai Viteazul (1593-1601)

La început se afirmă ca „neguțător și boiarin”, ocupându-se, se pare, cu comerțul de vite și poate de bijuterii. Va ocupa succesiv diferite dregătorii, ajungând pe tron în anul **1593**.

Lupta antiotomană a debutat cu răscoala antiotomană din 13 noiembrie 1594. Principala confruntare cu turcii a avut loc la 13/23 august 1595 la **Călugăreni**, unde Mihai iese învingător. Alungarea efectivă a turcilor s-a datorat însă intervenției oștilor reunite ale celor trei Țări Române. După alte confruntări, în 1597-1598 încheie pacea cu turcii.

În condițiile renunțării lui Sigismund Bathory la tronul Transilvaniei, precum și a planurilor lui Ieremia Movilă, domnul Moldovei, de a instala în Țara Românească pe fratele său, Mihai hotărăște realizarea unirii celor trei Țări Române. La **Șelimbăr**, îl învinge pe Andrei Bathory, noul principe al Transilvaniei, iar în 1 noiembrie 1599 intră în capitala Alba Iulia. În primăvara anului **1600**, după o campanie de trei săptămâni, cucerește și Moldova. Se realiza prima unire a celor trei Țări Române și Mihai se intitula „**domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei**”.

Unirea celor trei Țări Române a durat foarte puțin, în vara anului **1601** Mihai Viteazul fiind asasinat pe Câmpia Turzii. Unirea de la 1600 va constitui însă un model pentru generațiile viitoare.

Mihai Viteazul se urcă pe tronul Țării Românești

1593

Lupta de la Călugăreni

1595

Mihai Viteazul cucerește Transilvania

1599

Prima unire a celor trei Țări Române

1600

Mihai Viteazul este asasinat

1601

sigiliu sau **pecete** - obiect care constă dintr-o placă cu mâner, pe care este gravată în relief o monogramă, o efigie, o emblemă și care se aplică pe diverse acte pentru a le atribui caracter oficial sau a garanta integritatea lor.

LECȚIA 4 - PRIMA UNIRE

Ce asemănări poți constata între lupta antiotomană a lui Mihai Viteazul și a altor domnitori români? Dar deosebiri?

Care crezi că erau avantajele unirii românilor sub o singură putere?

Compară dimensiunile statului lui Mihai Viteazul cu dimensiunile de astăzi ale statului român. Ce poți constata?

1. Ordonează cronologic următoarele evenimente:

- Mihai Viteazul cucerește Transilvania.
- După mai multe confruntări, încheie pacea cu turcii.
- Realizează prima unire a celor trei Țări Române.
- Mihai Viteazul este asasinat.
- Mihai Viteazul cucerește Moldova.

2. Organizați-vă în grupe de elevi. Redactați, de comun acord, câte două propoziții în care să arătați:

- a. posibile cauze care au condus la unirea realizată de Mihai Viteazul;
- b. posibile motive pentru care unirea realizată de Mihai Viteazul nu a fost de durată.

Realizează un portofoliu cu titlul *Mihai Viteazul - omul și fapta*. Acesta va cuprinde o compunere, imagini sugestive pentru titlul portofoliului și o listă cu trei lucruri mai puțin cunoscute despre Mihai Viteazul („Știați că...”).

Mihai Viteazul a fost domnitor al **Țării Românești** între anii 1593 și 1601. Ocupând tronul cu acceptul turcilor, se întoarce împotriva acestora, ducând mai multe lupte, cea mai importantă fiind cea de la Călugăreni. După încheierea păcii cu turcii, încearcă **unirea celor trei Țări Românești**. Reușește pentru o scurtă perioadă de timp acest lucru, în **1600**, anul următor Mihai Viteazul fiind asasinat.

Cercetează cu atenție sigiliul lui Mihai Viteazul și descoperă semnificația simbolurilor prezente.

Imagine din filmul „Mihai Viteazul” (1970)

Caută și vizionează „*Mihai Viteazul*”, un film istoric românesc, regizat în 1971 de Sergiu Nicolaescu. El a fost realizat de Studioul Cinematografic București și este format din două părți intitulate *Călugăreni* și *Unirea*.

Evaluare

1. Ordonează cronologic următoarele evenimente:

- Descălecatul lui Negru-Vodă.
- Litovoi încearcă să iasă de sub suzeranitate maghiară.
- Bătălia de la Posada.
- Descălecatul lui Bogdan.
- Prima ciocnire a românilor cu turcii.
- Bătălia de la Belgrad, prin care se oprește înaintarea turcilor.
- Unirea celor trei Țări Române.
- Bătălia de la Vaslui.
- Bătălia de la Rovine.
- Bătălia de la Călugăreni.

2. Citește cu atenție textul următor și realizează cerințele:

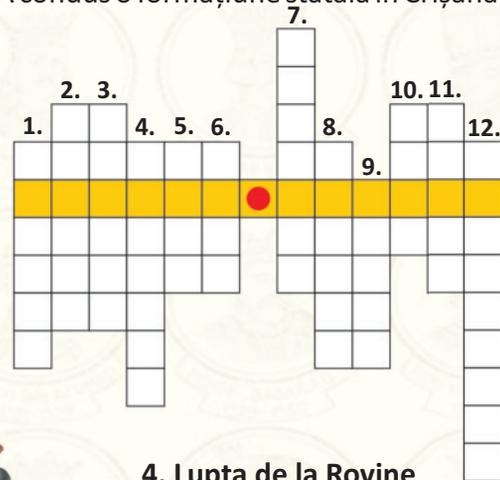
„Pământul nostru se poate asemăna cu o cetate: Ardealul și cununa lui de munți închipuie fortăreața propriu-zisă, dealurile de primprejur, întăriturile înaintate, iar Dunărea, Tisa și Nistrul, șanțurile de apă care înconjoară cetatea. (...) Tot Carpații sunt una dintre pricinile pentru care neamul nostru a stat atâta vreme despărțit în trei organizații politice deosebite (...). (Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri...*)”

- Pornind de la text și de la ceea ce ai învățat în această unitate, formulează cinci enunțuri adevărate, în care să utilizezi următorii termeni: *descălecat, maghiari, turci, bătălie și unire*.

3. Recunoaște domnitorii sau voievozii și completează rebusul de mai jos pentru a obține numele utilizat pentru a desemna împreună Țara Românească, Moldova și Transilvania:

- 2. A realizat primul descălecat în Moldova.
- 4. Voievod de la sud de Carpați care la 1277-1279 încearcă să se elibereze de suzeranitatea maghiară.
- 6. Formațiunea sa politică avea capitala la Dăbâca.
- 7. Întemeietorul confirmat istoric al Țării Românești.
- 8. Realizează al doilea descălecat în Moldova.
- 10. A condus o formațiune statală în Banat.
- 12. A condus o formațiune statală în Crișana.

4. Lupta de la Rovine

„Deci se lovi Mircea voievod și fu război mare, că se întunecă de nu se vedea văzduhul de mulțimea săgeților. Și multă oaste pierdu Baiazid și pașii pieiră cu toții (...) Se vărsă sânge mult de erau văile înroșite. Deci Baiazid (...) fugi de trecu Dunărea și puse iscoditori pe la toate vadurile.” (Mihail Moxa, *De-nceputul lumii dintâi*)

Organizați-vă în grupe de elevi. Pe baza documentului și a celor cunoscute, realizați o „transmisiune în direct” a bătăliei de la Rovine.

Punctaj: 1.: 2,50 puncte (0,25 puncte pentru fiecare plasare corectă a unui eveniment); **2.: 2,50 puncte** (0,50 puncte pentru fiecare enunț); **3.: 2 puncte** (pentru completarea integrală și corectă a rebusului); **4.: 2 puncte** (se va aprecia implicarea în activitățile derulate); se acordă **1 punct** din oficiu.

UNITATEA 6

CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE

LECȚIA 1 - Bisericile de lemn
din Maramureș
LECȚIA 2 - Bisericile pictate din
Moldova
LECȚIA 3 - Creatori de civilizație
LECȚIA 4 - Ceramica de Horezu.
Doina
LECȚIA 5 - Sat și oraș în Transil-
vania medievală. Sighișoara
LECȚIA 6 - Biserici fortificate din
Transilvania
Evaluare

Așa cum ați putut constata deja, istoria ne ajută să ne dăm seama cum de lumea în care trăim arată așa cum arată și cine sunt înaintașii noștri. **Mărturiile pe care trecutul ni le oferă** reprezintă, într-un fel, **o comoară pe care trebuie să o păstrăm și de care trebuie să avem grijă**. Cele mai importante dintre aceste mărturii fac parte din **Patrimoniul Mondial Cultural UNESCO**, din țara noastră fiind selectate obiective sau realizări precum: **bisericile de lemn din Maramureș, bisericile pictate din nordul Moldovei, doina, ceramica de Horezu, cetatea Sighișoarei și altele**, pe care le puteți descoperi în paginile care urmează.

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Bisericile de lemn din Maramureș

Construcția
bisericii de lemn din
Budești

1643

Construcția
bisericii de lemn din
Rogoz

1663

Construcția
bisericii de lemn din
Bârsana

1711

Construcția
bisericii de lemn din
Desești

1770

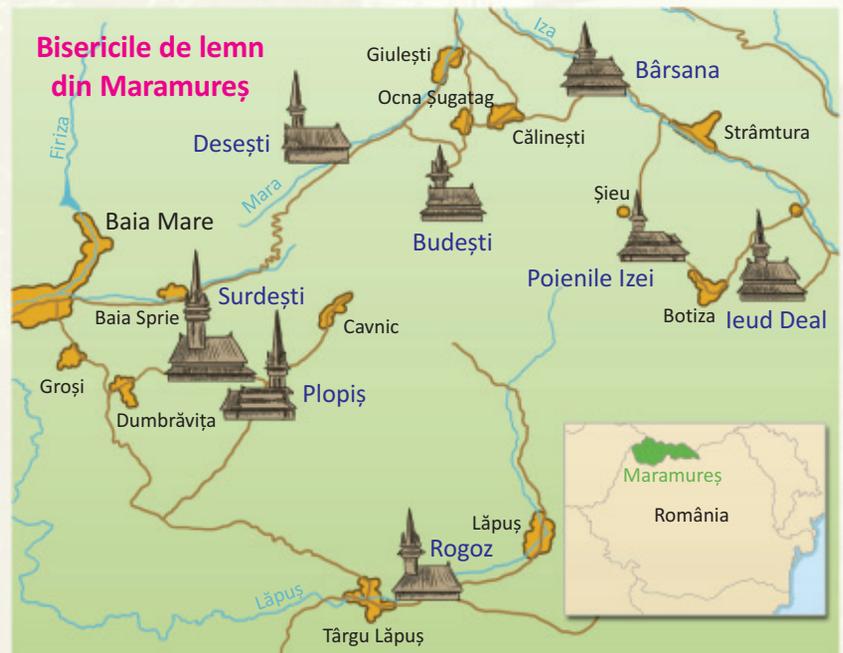
8 dintre bisericile de
lemn din Maramureș
sunt incluse în
patrimoniul UNESCO

1999

Adevărate monumente arhitecturale, **bisericile de lemn din Maramureș** sunt un bun exemplu al **măiestriei prelucrării lemnului și al simțului artistic al românilor**. Ele reflectă rolul important pe care religia l-a avut în viața locuitorilor, fiind dovada vie a obiceiurilor și tradițiilor românilor din această zonă.

Bisericile de lemn din Maramureș, fruct al creației colective, **combină planul bizantin al unei biserici cu formele arhitecturale gotice**, arhitectura rezultată fiind unică în România și în lume. Spațiul interior este astfel la o scară umană, dar din exterior apar ca adevărate catedrale. **Pictura murală** a acestor biserici este și ea una deosebită.

În **1999** a fost recunoscută la nivel mondial unicitatea și valoarea creațiilor meșterilor maramureșeni, opt din cele aproximativ 100 de biserici vechi de lemn din Maramureș fiind incluse în **Patrimoniul Mondial UNESCO**.

stilul gotic - stil arhitectural apărut în secolul XII în Europa occidentală, caracterizat prin forme arhitectonice înalte și zvelte.

pictura murală - pictura aplicată pe zidărie din piatră ori cărămidă sau pe suport de lemn.

Identifică pe o hartă a României regiunea istorică a Maramureșului și localitățile unde se găsesc cele opt biserici de lemn din harta de mai sus.

Formulează trei motive pentru care crezi că bisericile de lemn din Maramureș meritau să fie incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.

LECȚIA 1 - BISERICILE DE LEMN DIN MARAMUREȘ

1. Studiază cu atenție imaginea de mai jos, care redă un fragment din pictura bisericii de lemn din leud Deal (ridicată după 1717). Identifică activitățile desfășurate de Adam și Eva, personajele prezente în fragment.

2. Organizați-vă în grupe de elevi. Dezbateți în fiecare grupă motivele pentru care credeți că în Maramureș s-a preferat lemnul ca material de construcție pentru biserici. Prezentați în fața clasei concluziile la care ați ajuns.

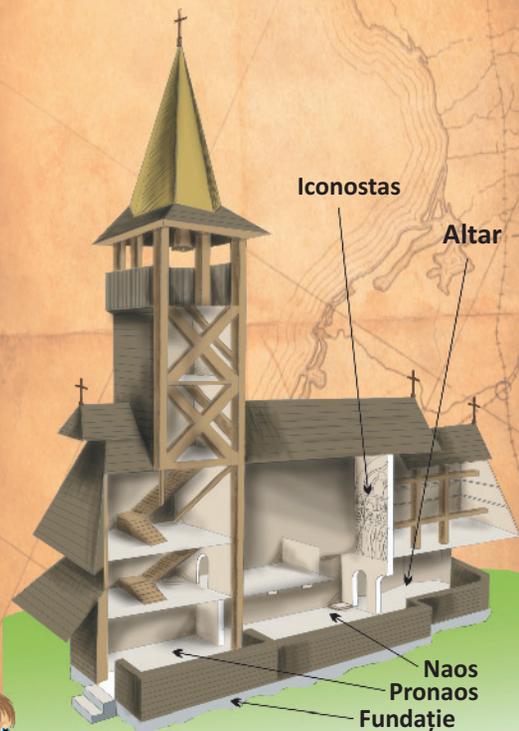

Alege una dintre bisericile de lemn din Maramureș și caută cât mai multe imagini cu aceasta. Ordonează-le astfel încât să prezinți cât mai multe aspecte ale sale.

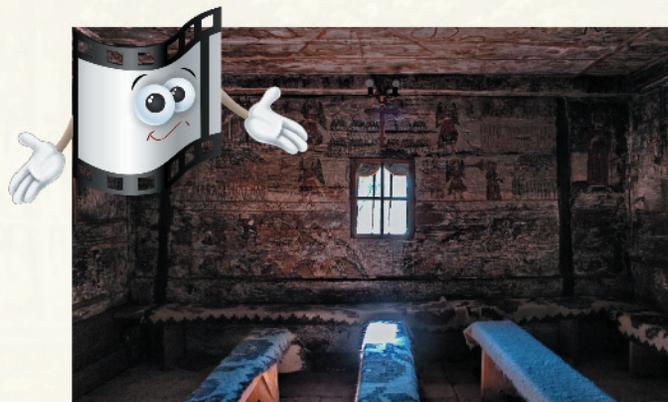

Bisericile de lemn din Maramureș, incluse în **patrimoniul UNESCO**, reprezintă realizări arhitectonice deosebite ale poporului român. Îmbinând elemente arhitecturale bizantine și gotice, aceste biserici sunt **unice** în România și în lume.

Biserica din Surdești (1721)

Organizați în grupe, pornind de la secțiunea bisericii din Surdești, construiți o machetă a unei biserici din lemn.

Biserica „Sf. Nicolae” din Budești - Maramureș

Vizionează materialul video care îți prezintă Biserica de lemn „Sf. Nicolae” din Budești - Maramureș.

Bisericile pictate din Moldova

Este ridicată Biserica Mănăstirii Voroneț, ctitorie a lui Ștefan cel Mare

1488

Este ridicată Biserica din Arbore, ctitorie a hatmanului Luca Arbore

1502

Este ridicată Biserica Mănăstirii Probota, ctitorie a lui Petru Rareș

1530

Este ridicată Biserica Mănăstirii Moldovița, ctitorie a lui Petru Rareș

1532

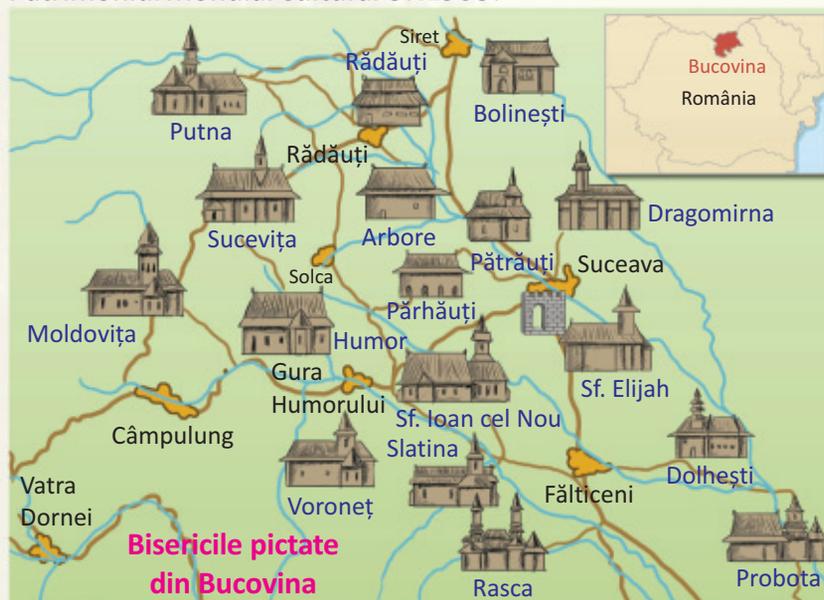
Este ridicată Biserica Mănăstirii Sucevița, ctitorie a mitropolitului Gheorghe Movilă

1586

Adevărate opere de artă, unice prin pictura murală, **mănăstirile și bisericile din Bucovina**, cum se numește această zonă, ilustrează epoca de glorie a **Moldovei medievale**. Ctitorii cu precădere ale **domnitorilor Moldovei**, începând cu Ștefan cel Mare, au fost ridicate începând cu **a doua jumătate a secolului XV**. Realizarea picturii murale exterioare nu a coincis cu momentul ridicării lor, aceasta fiind realizată de-a lungul secolului XVI, de pictori rămași adesea anonimi.

Caracterul deosebit al bisericilor pictate din Moldova este subliniat și de soluțiile găsite în realizarea lor, **arhitectura și pictura murală punându-se reciproc în valoare**. La aceste caracteristici se adaugă și faptul că majoritatea mănăstirilor și bisericilor sunt construite în locuri greu accesibile, îndeplinind și **funcții de apărare**.

Recunoscându-se valoarea inestimabilă a acestor opere de artă, în anul **1993** opt dintre acestea (Arbore, Humor, Moldovița, Pătrăuți, Probota, Suceava, Voroneț și Sucevița) au fost incluse în **Patrimoniul Mondial Cultural UNESCO**.

Localizează pe o hartă a României bisericile despre care este vorba în această lecție.

Formulează trei motive pentru care crezi că bisericile pictate din nordul Moldovei meritau să fie incluse în patrimoniul UNESCO.

Cercetează harta de mai sus și precizează dacă poate fi identificat și un alt obiectiv cu caracter istoric.

hatman - titlu purtat de persoana însărcinată de domnitorul Moldovei cu comanda întregii oștiri.

ctitor - persoană care inițiază și suportă cheltuielile prilejuite de ridicarea unei biserici.

LECȚIA 2 - BISERICILE PICTATE DIN MOLDOVA

1. În comparație cu bisericile construite în Europa Occidentală în secolul XV, bisericile pictate din Moldova sunt de mici dimensiuni. Organizați în grupe, încercați să identificați posibile motive ale acestei diferențe. Prezentați colegilor concluziile la care ați ajuns.
2. În anul 626 d.Hr. o armată compusă din avari, slavi și perși a asediat pentru prima dată Constantinopolul. Acest eveniment a devenit una dintre temele frecvent reprezentate în cadrul picturilor murale din bisericile ortodoxe. După cucerirea din 1453 de către turci a Constantinopolului, scena este uneori modificată. Organizați în grupe de elevi, cercetați cu atenție fragmentul de pictură murală de mai jos și precizați care credeți că sunt elementele adăugate după 1453 în reprezentarea acestei teme.

Bisericile pictate din Moldova, incluse în **patrimoniul UNESCO**, ilustrează epoca de glorie a Moldovei medievale. Opere de artă în care arhitectura și pictura se îmbină armonios, ele dovedesc capacitatea creatoare a poporului român, condus de domnitori care s-au pus în slujba țării.

Majoritatea bisericilor și mănăstirilor din Moldova sunt înconjurate de ziduri groase. Descoperă cauza pentru care ele au fost construite astfel.

Află informații suplimentare despre mănăstirile din nordul Moldovei și realizează o fișă de prezentare a uneia dintre acestea.

Bisericile pictate din Moldova

Dacă dispui de o conexiune la internet, accesează site-ul www.ghidvideoturistic.ro. Caută pe pagina unde ai ajuns butonul **Atracții turistice**, iar pe noua pagină butonul **Monumente UNESCO**. Vei putea descoperi, în raport cu multe dintre obiectivele incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO, pe lângă alte informații și imagini, filmări aeriene, deosebit de interesante.

Creatori de civilizație

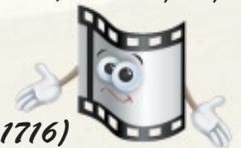
Neagoe Basarab (1512-1521)

Neagoe Basarab, a ocupat, înainte de a fi ales domn în **1512**, diferite funcții la curtea domnească. Având o educație aleasă, el încurajează dezvoltarea comerțului și a meșteșugurilor, fiind deosebit de activ și în plan diplomatic.

În timpul domniei sale a fost construită **Mănăstirea Curtea de Argeș**, în jurul căreia s-a născut **legenda Meșterului Manole**. De asemenea, construiește multe alte biserici și mănăstiri sau finanțează refacerea lor, precum la Tismana și Cozia.

Neagoe Basarab este și autorul uneia dintre cele mai vechi capodopere ale literaturii vechi, **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**, scrisă în slavonă. Scrierea avea drept scop educația politică și morală, fiind destinată să-l obișnuiască pe fiul său cu greutățile și responsabilitățile domniei.

A fost canonizat la 9 iulie 2008, el fiind sărbătorit de Biserica Ortodoxă Română la **26 septembrie**, „*prin Curtea de Argeș și prin Învățăturile către fiul său Teodosie, Neagoe, voievod Basarab, câștigându-și un loc veșnic viu în istoria, cultura, civilizația și conștiința românilor*”.

Antim Ivireanul (1650-1716)

Antim Ivireanul, de origine georgiană, este adus în Țara Românească de Constantin Brâncoveanu în jurul anului **1689**. Învăță limbile română și slavonă, precum și meșteșugul tiparului, în 1691 primind conducerea tipografiei domnești din București.

Numit în **1708 Mitropolit al Ungrovlahiei** (Țara Românească), este autorul unor celebre **Didahii**, o colecție de predici folosite la sărbătorile de peste an. Personalitate culturală remarcabilă a literaturii române vechi, el este cel care înființează și prima bibliotecă publică în București.

Prin cele 63 de cărți tipărite, scrise de el însuși, coordonate sau patronate, în limbi diferite, prin numeroșii ucenici pe care i-a format, este considerat - alături de **Diaconul Coresi** - cel mai mare tipograf din cultura medievală românească.

A avut un rol însemnat în **introducerea limbii române în slujbă**. Deși româna nu era limba sa nativă, a reușit să creeze o limbă liturgică românească limpede. A fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română în 1992, fiind sărbătorit în fiecare an la **27 septembrie**.

1512

Neagoe Basarab devine domn al Țării Românești

1517

Neagoe Basarab ctitorește mănăstirea și biserica de la Curtea de Argeș

1708

Antim Ivireanul devine mitropolit al Ungrovlahiei

1688

Constantin Brâncoveanu devine domn al Țării Românești

1690

Constantin Brâncoveanu ctitorește Mănăstirea Horezu

canonizare - reprezintă trecerea unei persoane decedate în rândul sfinților.

capodoperă - lucrare artistică cu o valoare foarte mare, excepțională.

limbă liturgică - limba utilizată în cadrul liturghiei.

LECȚIA 3 - CREATORI DE CIVILIZAȚIE

Constantin Brâncoveanu (1688-1714)

Constantin Brâncoveanu a fost domnul **Țării Românești** între anii 1688 și 1714, având una dintre domniile lungi din acele vremuri. În politica externă, Brâncoveanu a încercat să mențină un echilibru între Imperiul Austriac, care a recuperat Ungaria și Transilvania de la otomani, Imperiul Otoman și Rusia. În ceea ce privește celelalte două Țări Române, domnul muntean a intervenit în mod repetat în **Moldova** în problema domniei, în timp ce în **Transilvania** a exercitat o importantă influență culturală, mai ales prin răspândirea de tipărituri și ctitorirea de așezăminte religioase.

În timpul domniei sale inițiază o amplă activitate de construcții religioase și laice, îmbinând armonios, în arhitectură, pictura murală și sculptură, tradiția autohtonă și ideile inovatoare din epocă, ceea ce a dat naștere unui nou stil numit **stilul brâncovenesc**. Noul stil poate fi observat în cadrul numeroaselor sale ctitorii, dintre care se pot aminti **Mănăstirea Horezu** (inclusă în Patrimoniul Mondial UNESCO) și **Biserica Sfântul Gheorghe cel Nou** din București, dar și în cazul mănăstirilor și bisericilor refăcute, precum **Mănăstirea Brâncoveni**. Dintre clădirile laice, sunt de amintit **Palatul Mogoșoaia** și **Palatul de la Potlogi**.

În 1694 înființează *Academia domnească din București*, o școală superioară, dar și multe alte școli. Constantin Brâncoveanu a fost și un mare ocrotitor al tiparului, domnia sa debutând prin apariția **Bibliei de la București**, prima ediție integrală a *Sfintei Scripturi* în limba română.

Constantin Brâncoveanu, împreună cu cei patru fii ai săi, este executat de turci în **1714**. La 20 iunie 1992, Biserica Ortodoxă Română a hotărât proslăvirea Sfântului și Binecredinciosului Voievod Constantin Brâncoveanu, pentru faptele sale sfinte și înflorirea vieții spirituale ortodoxe din Țara Românească. Sărbătorirea lui se face la data de **16 august**.

Localizează pe o hartă actuală a României, ajutându-te și de harta de mai jos, cât mai multe dintre localitățile amintite în lecție.

Formulează posibile motive pentru care crezi că personalitățile prezentate au fost canonizate de către Biserica Ortodoxă Română.

Cercetează cu atenție harta de mai jos și precizează care erau vecinii Țării Românești.

Scrive în caiet, pentru fiecare dintre personalitățile prezentate, o listă cu realizările lor.

Țara Românească în jurul anului 1700

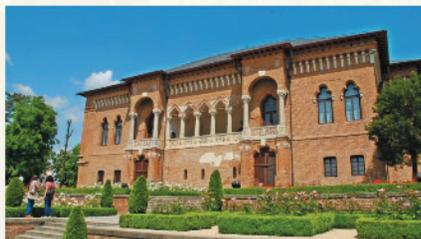

Stilul brâncovenesc

Stilul brâncovenesc se caracterizează printr-un plan simetric al construcțiilor, arcade în formă de trifoi, coloane cu balustrade, cerdac (foișor) sprijinit pe coloane spiralate etc. Pretutindeni întâlnim motive florale (viță de vie cu struguri, trandafiri, știulete de porumb), zoomorfe (păsări, șerpi, dragoni) sau antropomorfe (sfinți, îngeri), din cadrul cărora nu lipsesc aproape niciodată vulturul cu crucea în cioc (stema brâncovenească).

Construcțiile laice de tip brâncovenesc erau, în general, clădiri din piatră cu un singur etaj: jos locuiau slujtorii, iar sus domnitorul (sau boierul), familia și invitații. Pe una din laturile clădirii, de obicei către o deschidere largă (câmp sau lac), se afla loggia (galerie deschisă spre exterior prin intermediul unor coloane), de inspirație venețiană, sprijinită pe stâlpi bogat sculptați. Pereții erau împodobiți pe dinăuntru cu stucaturi (ornament arhitectonic în relief) florale sau cu picturi pe teme religioase, mitologice sau istorice.

Palatul Mogoșoaia

Loggia Palatului Mogoșoaia

Mănăstirea Hurezi

Cerdacul lui Dionisie

Palatul de la Potlogi (detaliu)

Mănăstirea Hurezi (detaliu)

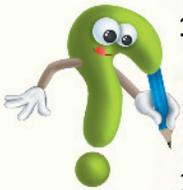
După ce ai citit textul de mai sus și ai studiat imaginile, răspunde la următoarele cerințe:

1. Identifică în imaginile de mai sus cât mai multe dintre caracteristicile stilului brâncovenesc prezentate în text.
2. Cercetează imaginile care prezintă detalii de la Palatul de la Potlogi și Mănăstirea Hurezi.
3. Caută imagini cu o altă construcție în stil brâncovenesc. Expuneți în clasă imaginile colecționate și faceți turul galeriei.
4. Care este semnificația vulturului cu o cruce în cioc?

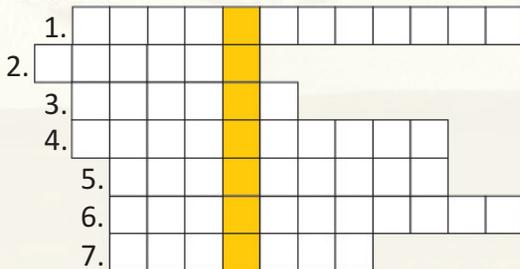
Ce poți descoperi?

LECȚIA 3 - CREATORI DE CIVILIZAȚIE

1. Completează rebusul de mai jos și vei descoperi cuvântul prin care denumim ansamblul valorilor materiale și spirituale create de oameni.

1. Stilul inițiat de Constantin Brâncoveanu în arhitectură.
2. Mănăstire ctitorită de Constantin Brâncoveanu și inclusă în patrimoniul UNESCO.
3. Numele meșterului despre care se spune că a construit biserica mănăstirii Curtea de Argeș.
4. Ceea ce dorea să ofere Neagoe Basarab fiului său prin lucrarea scrisă.
5. Localitatea unde este publicată prima ediție integrală în limba română a *Sfintei Scripturi*.
6. Denumire a teritoriilor de la nord de Dunăre locuite de români.
7. Numele colecției de predici scrisă de Antim Ivireanul.

2. Organizați-vă în grupe. Identificați posibile motive pentru care, deși Antim Ivireanul nu era de origine română, realizările sale fac parte din cultura română, pe care a îmbogățit-o. Prezentați colegilor motivele identificate.

Domnitorii și voievozii români, în pofida dificultăților determinate de așezarea Țărilor Române în „bătaia vânturilor”, s-au preocupat și de **îmbogățirea culturală și progresul civilizației românești**. Ctitori de biserici și mănăstiri, constructori de școli, scriitori sau doar patronând tipărirea unor cărți, au știut totodată să atragă în preajma lor **oameni de cultură**. **Neagoe Basarab, Constantin Brâncoveanu și Antim Ivireanul** sunt doar trei dintre personalitățile cărora li se cuvine recunoștința noastră.

Legenda Meșterului Manole

„Pe Argeș în gios
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă trece
Cu tovarăși zece:
Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari
Și Manoli - zece
Care-i și întrece. (...)”
(baladă populară culeasă de Vasile Alecsandri)

Ctitorul mănăstirii de la Curtea de Argeș este, potrivit datelor istorice, Neagoe Basarab. Balada populară amintește însă un alt voievod. Descoperă despre cine este vorba.

Realizează, în creion, un desen după unul dintre obiectivele arhitectonice construite de Neagoe Basarab sau Constantin Brâncoveanu.

Dacă dispui de o conexiune la internet, poți realiza tururi virtuale ale două dintre obiectivele despre care ai învățat în această lecție: **Mănăstirea Hurezi** și **Palatul Mogoșoaia**. Pentru aceasta trebuie să accesezi site-ul <http://360.inp.org.ro>, iar acolo pagina **Obiective**, în listă fiindu-ți propuse și multe alte obiective de interes istoric din România.

Ceramica de Horezu. Doina

Prima atestare documentară a satului Hurez

1487

Dimitrie Cantemir, în *Descriptio Moldaviae*, menționează doina în calitate de creație populară

1716

Prima ediție a târgului de ceramică „Cocoșul de Hurez”

1971

Doina este inclusă în Patrimoniul Mondial UNESCO

2009

Ceramica de Horezu este inclusă în Patrimoniul Mondial UNESCO

2012

Ceramica de Horezu

Olăritul, un meșteșug cu o tradiție milenară, a fost și continuă să fie practicat în anumite localități din România. Dintre acestea, a fost recunoscută măiestria olarilor din Horezu. **Ceramica de Horezu** este astfel, începând cu anul **2012**, unul dintre cele patru bunuri culturale imateriale românești incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Olarii de la Horezu au lucrat mai întâi „**vase de rând**” (vasele folosite în viața de zi cu zi, care nu erau decorate, ci doar „stropite” cu câteva pete de culoare) pe care le vindeau la târgurile din zonă sau „chirigiilor”, care le duceau în sate mai îndepărtate. Adesea comerțul se făcea „în natură”, vasele fiind oferite în schimbul mălaiului, păsărilor sau animalelor.

Specificul ceramicii de Horezu este reprezentat însă de **vasele decorate** („taiere”, „ciorbalace”, castroane etc.) cu motive specifice, precum: *cocoșul*, *Pomul Vieții*, *spicul de grâu*, *coada de păun* etc.

Doina

Doina este o **creație lirică populară**, vocală sau instrumentală, **specifică poporului român**, în care se exprimă în mod direct sentimente precum cele de dor, de jale, de înstrăinare, de revoltă, de tristețe, de iubire, de ură împotriva asupritorilor etc. Astăzi, obiceiul doinirii se mai păstrează mai ales în Maramureș, Oltenia și Bucovina.

Creație populară, ea are un **caracter anonim** (nu are un autor cunoscut), **oral** (se transmite din generație în generație prin viu grai) și **colectiv** (este creația mai multor autori anonimi). Doinile populare, **inspirate direct de viață**, sunt într-o continuă transformare, fiecare dintre cei care doinesc adăugând sau modificând ceva.

Doina, prin specificul său, ilustrând o tradiție populară autentică, a fost inclusă în **2009** în Patrimoniul Mondial UNESCO.

chirigiu - numele dat celui care transporta cu căruța, în schimbul unei plăți, persoane și mărfuri.

„**taier**” și „**ciorbalac**” - denumirile tradiționale pentru farfuriile întinse, respectiv farfuriile adânci în care se servește ciorba.

Precizează, pornind de la textele de mai sus, motivele pentru care crezi că doina și ceramica de Horezu au fost înscrise în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Identifică pe o hartă a României localitatea și regiunile amintite în textele de mai sus.

Organizați în grupe, realizați un poster prin care să faceți cunoscută doina sau ceramica de Horezu.

LECȚIA 4 - CERAMICA DE HOREZU. DOINA

Probabil fiecare a văzut sau cunoaște modul în care se poate obține un vas înalt prin utilizarea unei roți a olarului. Înainte de apariția roții olarului, vasele se obțineau prin intermediul altor tehnici, ceea ce puteți realiza și voi. Una dintre aceste tehnici presupune utilizarea unor colăcei de lut, puși unul peste altul. Mai întâi se formează fundul vasului. În acest scop trebuie făcută o turțiță de lut, care se presează bine, până devine netedă, după care se decupează în formă rotundă. Pe această bază se vor lipi, unul peste altul colăceii de lut, ridicând pereții vasului. În funcție de dimensiunea colăceilor, diametrul vasului se poate mări sau micșora. Este important ca fiecare colăcel să fie bine lipit, pentru a nu rămâne goluri de aer. La final, netezește cu atenție peretele exterior al vasului, iar dacă acesta este suficient de mare și pe cel interior. Cu un creion ascuțit, poți desena diferite modele pe vas. Lasă vasul câteva zile să se usuce, după care decorează-l (folosind culori tempera, de exemplu), încercând să realizezi motive specifice ceramicii de Horezu. Expuneți vasele realizate.

Ceramică de Horezu

Ceramica de Horezu și doina, alături de ritualul Călușului și de colindatul în grup, reprezintă două dintre bunurile culturale românești incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.

Ilustrând bogăția creației populare românești, ele sunt doar două dintre exemplele contribuției românilor la cultura omenirii.

Horitul

„Nu vei auzi niciodată doi horitori horind la fel. Omul horește după cum i-e glasul, după cum i-e firea, după starea lăuntrică din acel moment. Cine preia horea o îmbogățește cu emoția, trăirea și sensibilitatea lui... și așa la nesfârșit. Astfel horea se re-crează perpetuu, trece prin vârstele anotimpurilor, ducând mai departe neamul, însă rămânând totodată în același tipar străvechi (...).” (Grigore Leșe, Acum știu cine sunt)

Citește cu atenție textul de mai sus, în care este vorba despre doină (în Maramureș doina este numită **horă lungă**, iar cel care cântă o doină este „horitor”). Descoperă, prin intermediul textului, caracteristicile doinei populare.

Doina populară a fost preluată de către poeți, care au creat genul liric numit **doina cultă** (doina cu autor cunoscut). Identifică, la unul dintre poeții români, o doină și transcrie textul său.

Doina

Vizionează materialul video de prezentare a doinei românești de pe site-ul UNESCO: **Doina**.

Sat și oraș în Transilvania medievală. Sighișoara

Începutul colonizării sașilor în Transilvania

sec. XII

Prima atestare documentară a Sibiului

1191

Grupuri de sași încep să se așeze în cetatea Clujului

1272

Prima atestare documentară a Sighișoarei

1280

Sighișoara este inclusă în Patrimoniul Mondial UNESCO

1999

Așezările, așa cum s-au format și s-au dezvoltat de-a lungul timpului, povestesc despre viața celor care le-au locuit. Având în vedere peisajul bogat și variat, oamenii s-au așezat la început în zonele prielnice, cu climă potrivită, pe care le-au găsit de obicei la întâlnirea șesului cu muntele. Forma acestui fel de sate - **principala formă de locuire în evul mediu este satul** - este, de obicei, adunată. Casele sunt grupate, urmând formele de relief și cursul unei ape care trece prin apropiere. Ulițele sunt neregulate, fără a exista un plan exact, dinainte stabilit. Cu cât vom urca mai spre munte, satele vor fi tot mai **răsfirate**, chiar **risipite**. Spre șes, în schimb, satele sunt tot mai **adunate**.

O situație deosebită întâlnim în cazul **satelor alungite**, caracteristice mai ales **Transilvaniei**, iar aici **sașilor**. Stabilindu-se mai târziu în regiune, ei au avut posibilitatea de a gândi de la început cum să așeze și să organizeze satul. După ce alegeau locul bisericii, trasau parcelele pentru case, de-a lungul unei străzi largi.

Cu timpul, mai ales acolo unde comunitatea este formată din etnii diferite, așezările au devenit mult mai diverse, fiecare dintre acestea aducându-și propria sa contribuție.

Sat risipit

Sat răsfirat

Sat adunat

Sat alungit săsesc

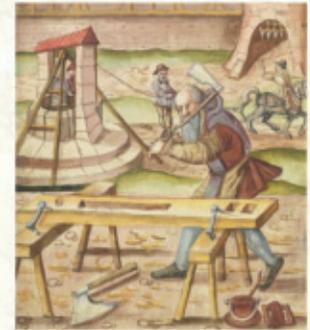

domeniul feudal - era constituit din proprietățile aparținând domnitorului, unui nobil (boier) sau Bisericii.

breaslă - asociația meșteșugarilor care practicau aceeași meserie, creată pentru apărarea intereselor comune.

Principalul cadru de viață, în cadrul satului, era **obștea sătească**, caracterizată prin solidaritate între membrii comunității. Proprietatea privată se împletea în mediul rural cu cea comună, comunitatea, în satele libere, având drept de control asupra întregului pământ. Cu timpul, obștile sătești au fost supuse, odată cu trecerea pământului în proprietatea unora dintre membrii săi sau supunerea față de un nobil. Supunerea obștilor sătești a stat la baza apariției **domeniilor feudale**.

LECȚIA 5 - SAT ȘI ORAȘ ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ. SIGHIȘOARA

Orașele și târgurile, unele anterioare apariției statelor medievale românești, altele apărute începând cu secolele XIII-XIV, s-au dezvoltat în special în jurul unor centre întărite. În Transilvania, **viața urbană** a cunoscut un impuls odată cu stabilirea aici a sașilor. Un rol deosebit în dezvoltarea acestora l-au avut breslele, multe dintre construcțiile realizate în orașe și târguri bazându-se pe aceste organizații ale meșteșugarilor. Dulgherii și pietrarii erau cei mai importanți dintre aceștia. Ei își asumau de obicei rolul de conducere al șantierelor. Nu erau mai prejos nici zidarii și geamgii, având însă un rol deosebit și breslele fierarilor, pantofarilor, țesătorilor, olarilor etc. Importanța acestora era subliniată și prin rolul avut în apărarea zidurilor cetăților, fiecare breslă având în grijă unul dintre turnuri sau bastioane.

Fondată în secolul XII de către sașii aduși în zonă de regii maghiari, **cetatea Sighișoarei** este astăzi una dintre cele mai bine conservate **cetăți medievale ale Europei** și una din puținele încă locuite. Farmecul și valoarea istorică a numeroase clădiri și străzi ale orașului au determinat includerea sa în **1999** în patrimoniul UNESCO.

A fost atestată pentru prima dată în **1280**, deși unii cronicari amintesc faptul că la 1191 exista deja o așezare acolo. Construcția zidurilor, la început de patru metri, iar mai târziu înălțate, a început pe la **1350**, fiind înzestrate cu 14 turnuri (astăzi mai supraviețuiesc nouă), fiecare dintre acestea aparținând unei bresle și patru bastioane.

Evenimentul cel mai dramatic din istoria cetății este incendiul din 30 aprilie 1676, când pagubele au fost uriașe și mulți locuitori au avut intenția de a părăsi orașul definitiv. Totuși, efortul de reconstruire a condus la înfățișarea pe care o putem cunoaște și astăzi.

Precizează câte tipuri de sate pot fi diferențiate și arată, motivat, de ce tip este satul tău (sau un sat cunoscut).

Enumeră motive pentru care în evul mediu principala formă de locuire a fost satul.

Care crezi că erau principalele ocupații în mediul rural?

Recunoaște, în imaginile de mai sus, meseriile despre care este vorba.

obște sătească - forma de organizare a comunităților rurale, caracterizată prin împletirea proprietății private cu cea comună și prin legături puternice între membrii comunității, precum și prin autoconducere și autoapărare.

Siebenbürgen

Colonizarea sașilor în Transilvania este un fapt istoric, dar cu prelungiri în legendele locale. Una dintre acestea, preluată de Frații Grimm sub numele de Fluierașul fermecat, spune că pe la 1284 a fost o mare invazie de șobolani într-un orașel german. Cu cât încercau oamenii să-i stârpească, cu atât se înmulțeau rozătoarele. Oamenii erau tot mai disperăți, așa că primarul a dat veste-n țară că va oferi o recompensă generoasă celui care va putea să îi scape de pacoste. A reușit acest lucru un cântăreț la fluier, căruia nu i s-a oferit însă recompensa promisă. Supărat, acesta a încântat cu fluierul său pe toți copiii orașelului, care au dispărut, de parcă ar fi intrat în pământ. Copiii însă, după ce au călătorit pe sub pământ zile întregi, au ajuns în Transilvania, unde au întemeiat **șapte cetăți (Bistrița - Bistritz, Brașov - Kronstadt, Cluj - Klausenburg, Mediaș - Mediasch, Orăștie - Broos, Sibiu - Hermannstadt și Sighișoara - Schässburg) - cele **Siebenbürgen** săsești, de unde vine și **numele german al Transilvaniei**.**

După ce ai citit textul de mai sus și ai studiat harta, răspunde la următoarele cerințe:

1. Identifică pe o hartă actuală cele șapte cetăți întemeiate de către sași, potrivit legendei.
2. Având în vedere ceea ce ai învățat în cadrul acestei lecții, precizează prin ce ne putem da seama că este vorba doar despre o legendă.
3. Caută informații suplimentare și realizează câte o fișă „Știați că...” pentru fiecare dintre cele șapte cetăți. Prezintă colegilor fișele realizate.

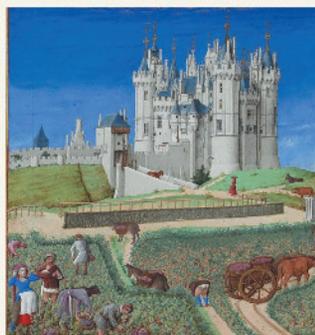
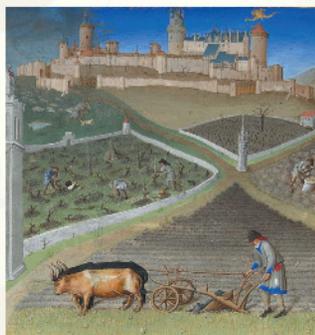
Știați că la Sighișoara se ține în fiecare an un festival dedicat Evului Mediu? La acest festival, numit „Sighișoara medievală”, spectatorii sunt încântați de numeroase trupe de trubaduri, cavaleri și domnițe, cu toții încercând să reînvie câte ceva din farmecul acelor vremuri. De comun acord cu doamna învățătoare/domnul învățător, încercați să organizați o reuniune la care să vă costumați în „stil medieval”.

LECȚIA 5 - SAT ȘI ORAȘ ÎN TRANSILVANIA MEDIEVALĂ. SIGHIȘOARA

1. Organizați-vă în grupe. Identificați, pornind de la exemple concrete, ce meșteșuguri se mai practică astăzi. Comparați lista realizată cu cele enumerate în textul lecției. Ce puteți constata? Care credeți că sunt motivele care au determinat dispariția unora dintre ele?
2. În lumea rurală a Evului Mediu principalele ocupații erau agricultura și creșterea animalelor. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos și descrie în scris, în câteva propoziții, activitățile realizate la sat în fiecare anotimp.

Locuirea în Transilvania, până la aducerea sașilor de către regii maghiari, este cu precădere **rurală**, membrii comunităților ocupându-se în special cu agricultura și creșterea animalelor. Începând cu **secolul XIII** se dezvoltă și **viața urbană**, locuitorii orașelor și târgurilor ocupându-se în special cu meșteșugurile. O imagine asupra cum arătau orașele medievale putem obține prin vizitarea **Sighișoarei**, una dintre puținele cetăți medievale europene încă locuită.

Spadele sașilor

O veche legendă săsească spune că atunci când sașii au ajuns pe teritoriul Transilvaniei, pentru a întemeia prima așezare, Sibiuul, cei doi conducători au jurat pe spadele lor, înfipte încrucișat în pământ, ca neamul lor să apere și să cultive pe veci acest pământ. Tot atunci au făcut o profeție: atunci când spadele vor dispărea, va dispărea și neamul lor. După aceea le-au trimis la Orăștie și la Drăușeni, extremele pământurilor pe care s-au așezat. Istoric, se știe că spadele s-au păstrat în bisericile celor două localități mai multe secole. Au dispărut cu timpul însă, mai întâi cea de la Orăștie, apoi cea de la Drăușeni, unde a fost înlocuită cu o alta, dispărută și ea în 1944.

Caută stemele celor două localități (Orăștie - județul Hunedoara, Drăușeni - județul Brașov) și descoperă legătura dintre acestea și legendă.

Sighișoara

Dacă dispui de o conexiune la internet, vizitează site-ul <http://360.inp.org.ro>, unde poți realiza un tur virtual și al cetății **Sighișoara**.

Biserici fortificate din Transilvania

Începutul colonizării sașilor în Transilvania

sec. XII

Marea invazie tătară

1241-1242

Debutează, în a doua jumătate a secolului, procesul de fortificare

sec. XIII

Ultima invazie otomană în Transilvania

1788

Includerea a șase biserici fortificate în Patrimoniul Mondial UNESCO

1993

drumul de strajă - reprezintă, în cazul cetăților, amenajarea, la înălțime, în spatele zidului, a unei căi pe care se plimbau străjerii pentru a supraveghea împrejurimile.

După ce alegeau locul unde urmau să-și ridice așezarea, sașii se gândeau mai întâi unde să înalțe **biserica**. Loc de rugăciune și de întâlnire, poziția sa era cea mai importantă pentru toți. De aceea, era plasată în mijlocul satului, iar dacă era posibil, pe o înălțime. Pornind de la biserică erau organizate locurile de case, ulițele satului întâlnindu-se tot aici.

Bisericile, la început, nu erau înconjurată de ziduri, dar nu după multă vreme de la stabilirea sașilor în Transilvania, în **1241**, se declanșează un puternic **atac al tătarilor** asupra Europei. Multe cetăți și sate au fost trecute atunci prin foc și sabie.

Repetarea acestor atacuri i-a determinat pe sași, dar și pe secui, să înceapă să ridice în jurul bisericilor **ziduri puternice de cetate**. Biserica urma să fie locul unde să se poată apăra, la nevoie, întreaga suflare a satului. Unele biserici chiar au fost reconstruite pentru a face față atacurilor, fiind înzestrate cu turnuri puternice, guri de tragere și drumuri de strajă.

Cu timpul, atât în vreme de pace, cât și în vreme de război, cele mai importante momente din viața sătenilor au ajuns să se lege de bisericile fortificate, ele devenind mândria comunităților respective. Abia după ultima invazie otomană din Transilvania, bisericile își vor pierde rolul de apărare. Peste veacuri, șase dintre aceste biserici fortificate, din cele peste 150 care au supraviețuit, au fost incluse, în **1993** (iar o a șaptea în 1999), în **Patrimoniul Mondial UNESCO**.

Biserici fortificate din Transilvania

De ce sașii își alegeau cu grijă locul unde construiau biserica?

Identifică cauzele pentru care sașii au decis să își fortifice bisericile.

Precizează posibilele motive ale înscrierii bisericilor fortificate în Patrimoniul Mondial UNESCO.

LECȚIA 6 - BISERICI FORTIFICATE DIN TRANSILVANIA

Biserica fortificată Prejmer

Situată în estul Transilvaniei, era destinată să stea de strajă la pasul Buzăului. Zidurile au 12 m înălțime, pe interior fiind amenajate 272 de camere. Pe timp de pace erau camere de provizii, iar pe timp de asediu erau și camere de locuit. Drumul de strajă, situat la ultimul nivel, ajunge în unele locuri până la 4 m lățime. Zidurile și turnurile de apărare sunt înzestrate cu numeroase guri de tragere.

Scrie o compunere inspirată de una dintre bisericile fortificate din Transilvania.

Cercetează cu atenție imaginea bisericii fortificate de la Prejmer și încearcă să descoperi detaliile descrise în text. Caută și alte imagini pentru a putea observa mai bine aceste detalii.

Organizați în grupe, încercați să realizați macheta bisericii fortificate de la Dârjiu.

Mărturii impresionante ale locuirii sașilor în Transilvania, bisericile fortificate au apărut din necesitatea comunităților de a se apăra față de năvălitori. Recunoașterea unicității lor s-a realizat prin includerea în Patrimoniul Mondial UNESCO a șapte dintre ele.

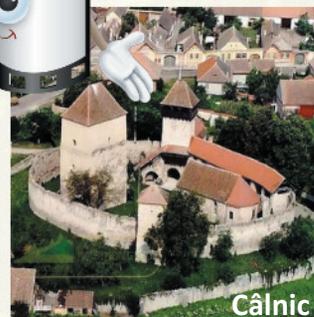
Prejmer

Viscri

Saschiz

Câlnic

Dacă dispui de o conexiune la internet, vizitează site-ul <http://www.ghidvideoturistic.ro> (Filmări aeriene) și vizionează filmările aeriene a patru dintre bisericile fortificate: **Prejmer**, **Viscri**, **Saschiz** și **Câlnic**.

Evaluare

1. Ordonează cronologic evenimentele de mai jos:

- Începe procesul de fortificare a bisericilor din Transilvania.
- Neagoie Basarab scrie *Învățăturile lui Neagoie Basarab către fiul său Teodosie*.
- Coloniștii sași, aduși de regii maghiari, încep să se așeze în Transilvania.
- Ultima invazie otomană în Transilvania.
- Marea invazie tătară.
- Doina și ceramica de Horezu sunt incluse în Patrimoniul Mondial UNESCO.
- Constantin Brâncoveanu devine domn al Țării Românești.
- Antim Ivireanul devine mitropolit al Ungrovlahiei.

2. Citește cu atenție textul de mai jos și răspunde la cerințe:

„Brașovul (...) are trei suburbii aflătoare pe trei văi deosebite, din care pe una o locuiesc bulgarii [românii din Șcheii Brașovului], pe cealaltă ungurii și pe a treia sașii. (...) Iar suburbiile împlinesc ce mai rămâne din văi în afara zidurilor. Acolo locuiesc amestecați acești sași împreună cu secuii. Aproape toată partea ce rămâne din acest loc până chiar printre strâmtorile munților o ocupă românii. (...) De aici mai departe iarăși locuiesc sași în cătune foarte lungi împreună cu secuii.” (Georg Reicherstorffer, *Călători*, 1550)

- Precizează căror popoare aparțin locuitorii din Brașov și din împrejurimi.
- Identifică o caracteristică a satelor locuite de sași amintită în text.
- Numește cetatea medievală întemeiată de sași, locuită și astăzi.

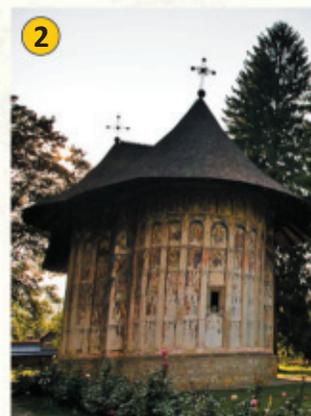

3. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos și, pornind de la ceea ce ai învățat, asociază fiecare imagine cu trăsăturile corespondente (o trăsătură poate corespunde mai multor imagini):

1

Biserica din Ieud Deal

2

Biserica Mănăstirii Humor

3

Biserica din Biertan

- este o biserică fortificată din Transilvania;
- este o biserică din Maramureș;
- este o biserică din Moldova;
- materialul de construcție este lemnul;
- se caracterizează prin pictură exterioară;
- este puternic fortificată;
- este în Patrimoniul Mondial UNESCO.

4. **Învățătura unui tată către fiul său**

„Dacă va fi dintre acești săraci unul mai bun decât cei de neam mare sau din rudele voastre sau din fiii de boieri să nu dați acestora locul cel mai de cinste în părtinire pentru cel nevrednic, ci dați-l celui vrednic, chiar dacă este sărac.” (*Învățăturile lui Neagoie Basarab către fiul său Teodosie*)

Scrie o scurtă compunere despre ceea ce Neagoie Basarab încerca să îl învețe pe fiul său prin acest sfat.

Punctaj: 1.: 2 puncte (0,25 puncte pentru fiecare plasare corectă a unui eveniment); **2.: 3 puncte** (maxim 1 punct pentru fiecare cerință); **3.: 2,50 puncte** (0,25 puncte pentru fiecare asociere corectă, până la maxim de 2,50 puncte); **4.: 1,50 puncte**; se acordă **1 punct** din oficiu.

UNITATEA 7

CĂLĂTORI ȘI EXPLORATORI

LECȚIA 1 - Lumea de la Marco Polo la Cristofor Columb și Magellan

LECȚIA 2 - Călători din spațiul românesc

LECȚIA 3 - Emil Racoviță și exploratori ai secolului XX

Evaluare

Omul, după cum știți, este o ființă curioasă. Încă din cele mai vechi timpuri a încercat să cunoască lumea în care trăiește. *Lumea Veche*, așa cum erau denumite teritoriile cunoscute de către europeni până în secolele **XIII-XIV**, având în vedere întreaga întindere a pământului, era o lume mică. Începând însă cu această perioadă, europenii vor realiza numeroase **expediții de explorare**, în secolul XX omenirea reușind să finalizeze cercetarea suprafeței terestre.

Spiritul cutezător uman nu s-a oprit însă aici, ci a coborât în **adâncurile pământului și mărilor**, după cum astăzi își îndreaptă ochii, din ce în ce mai mult, spre **stele**.

Axa timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea dovezilor

Lectura unui text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale multimedia

Aplicații interactive

Lumea de la Marco Polo la Cristofor Columb și Magellan

Marco Polo pleacă în călătoria sa spre China

1271

Cristofor Columb descoperă „Lumea Nouă”

1492

Noul continent descoperit este denumit America

1507

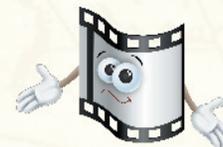
Începe expediția lui Fernando Magellan

1519

Prima expediție în jurul lumii, cea inițiată de Magellan, revine acasă

1522

Cunoașterea este una dintre aspirațiile umane permanente, curiozitatea umană încercând, din diferite motive, să pătrundă toate tainele lumii în care trăim. Dacă europenilor Evului Mediu le erau necunoscute vaste teritorii, iar cei mai mulți dintre ei credeau că pământul este plat, spre sfârșitul secolului XV europenii au plecat în lungi călătorii. Desigur, au existat iluștri predecesori, precum **Marco Polo**, după cum marele pas realizat de **Cristofor Columb** în 1492 a fost urmat de numeroși alți mari călători și exploratori: **Fernando Magellan** (prima călătorie în jurul lumii), **Jacques Cartier** (explorator al Canadei), **Francis Drake** (o altă călătorie în jurul lumii), **Wilhelm Barents** (explorator al Oceanului Înghețat) etc.

Marco Polo

Fiu al unui giuvaergiu venețian, **Marco Polo** s-a născut în a doua jumătate a secolului XIII, când Veneția era unul dintre cele mai bogate porturi comerciale. În 1271, la 17 ani, a plecat, împreună cu tatăl și unchiul său, către China condusă de hanul Kubilai. Sunt printre primii europeni care au străbătut tot **Drumul Mătăsii**. A rămas în China 19 ani (1271-1290). Ceea ce l-a surprins la curtea hanului au fost luxul, eticheta, armata (de o disciplină necunoscută în Europa), grădina zoologică și grădina botanică. De asemenea, surprinzător pentru acel moment era și modul în care se făcea comerțul: fără aur și argint, ci doar cu ajutorul unor cărțuții cu pecetea hanului Kubilai, care aveau diverse valori și care se puteau schimba.

Cristofor Columb

Epoca marilor descoperiri începe la sfârșitul secolului al XV-lea, unul dintre cele mai mari nume fiind acela al lui **Cristofor Columb**. Pornind de la ipoteza că **Pământul este rotund**, Columb a plănuțit să apuce pe o scurtătură spre vest, plecând în linie dreaptă către India. Pentru realizarea visului său a desfășurat o adevărată muncă științifică. Refuzat de regele Portugaliei, merge la curtea Spaniei și timp de 6 ani se străduiește să-l convingă pe regele acesteia să-l susțină în inițierea călătoriei. În 1492, cu trei corăbii, Santa Maria, Nina și Pinta, pleacă și după cinci săptămâni de călătorie, Cristofor

Drumul Mătăsii - denumirea dată drumului care lega, încă din Antichitate, Europa de Asia.

han - titlul purtat în trecut de conducătorii mongoli.

LECȚIA 1 - LUMEA DE LA MARCO POLO LA CRISTOFOR COLUMB ȘI MAGELLAN

Columb descoperea un tărâm nou, numit „**Lumea Nouă**”. Columb a murit convins că a descoperit legendarul drum către coasta estică a Indiei. Meritul de a demonstra că lumea lui Columb este mult mai mare și că, de fapt, era vorba de un alt continent, complet necunoscut până în acel moment, aparține unui alt explorator: **Amerigo Vespucci** (1454-1512).

Fernando Magellan

Fernando Magellan era un bărbat scund, lat în spate, vânjos, lăsând o impresie de forță ascunsă, curajos, viteaz în gândurile sale și gata de a săvârși fapte mari. S-a dovedit un excelent navigator, strălucit conducător, capabil să se jertfească pentru oamenii săi. Convins că va găsi, în sudul Americii, o cale de trecere către „Marea Sudului”, ce scălda India și China, reușește să plece în expediție în ciuda obstacolelor. Astfel, la 20 septembrie 1519 pornește cu cinci corăbii și cu un echipaj de aproximativ 250 de oameni. În 6 septembrie 1522, după trei ani, doar 38 de oameni și o singură corabie se mai întorc sub conducerea secundului său, el găsindu-și sfârșitul pe o insulă din Filipine. Călătoria sa a fost una dintre cele mai mărețe acțiuni din istoria navigației înfăptuite vreodată, **demonstrând că pământul este rotund și poate fi înconjurat pe apă**.

Secțiune printr-o caravelă

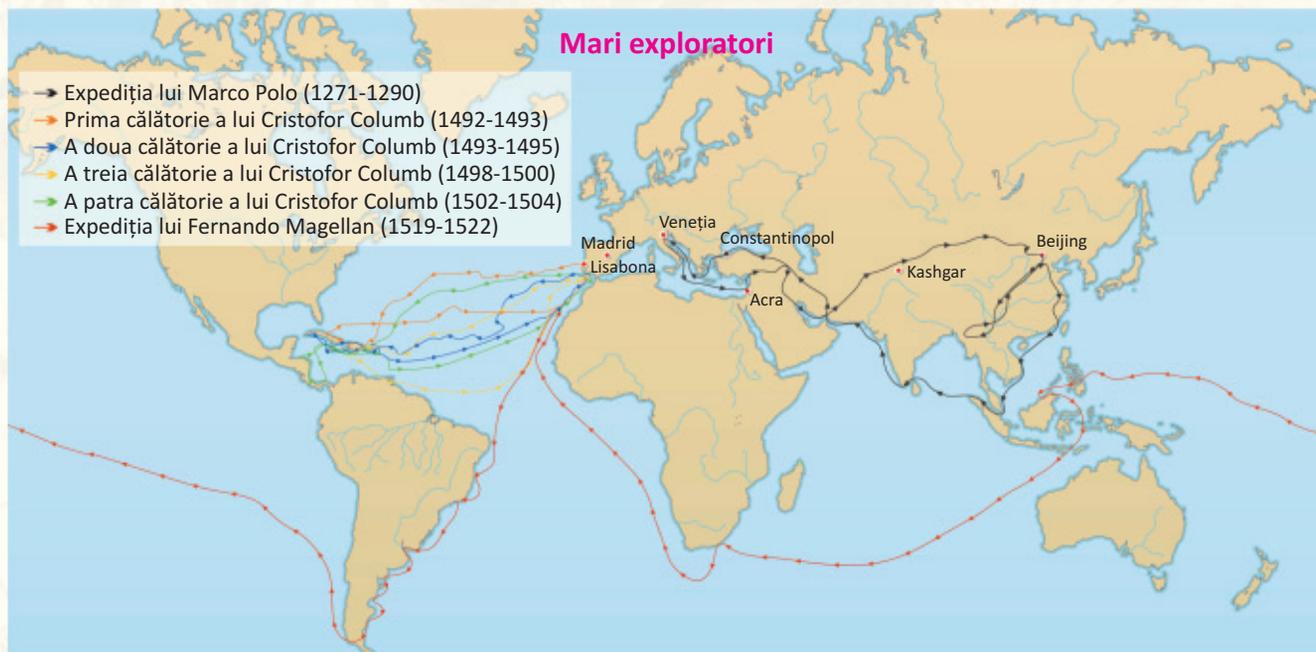
(corabie utilizată în multe dintre călătoriile din secolele XV-XVI)

Menționați cauze care îi determină pe oameni să exploreze necunoscutul.

Pornind de la harta de mai jos, urmăriți pe o hartă actuală călătoriile marcate și descoperiți țările existente astăzi în zonele explorate.

Ce a demonstrat prin călătoria sa Magellan? Care era importanța acestei demonstrații?

Marii exploratori

„Corăbierii aceștia merituau, desigur, toată admirația pentru curajul (...) cu care își îndeplineau datoria, fără speranțe mari și cu prețul unor greutăți de care n-au idee locuitorii din lumea noastră. Vasele lor luau apă. Echipamentul era cât se poate de sumar. Hărțile erau foarte rele și greșite. Călătoreau punându-și încrederea în Dumnezeu și în priceperea lor. (...) Viața, pentru ei, era o aventură glorioasă.” (Hendrik Willem Van Loon, *Istoria omenirii*)

„Sigur de el, încăpățânat, convingător și curajos, Columb a reușit să convingă curtea Spaniei și o mână de aventurieri că se putea ajunge în India mergând spre vest. (...) Cristofor Columb a făcut patru călătorii transatlantice (...). Însă, în ciuda evidențelor, el a murit cu convingerea că a ajuns pe țărmurile Asiei de Sud.” (P. Paraine, *Mari lideri ai istoriei mondiale*)

„Printre alte virtuți ale lui, era cel mai neclintit în marile schimbări ale soartei ca nimeni altul pe lume, răbda foamea mai mult decât toți ceilalți și, mai bine decât oricare alt om pe lume cunoștea hărțile nautice și naviga, și că acesta a fost adevărul se vede limpede că nimeni n-a avut atâta iscusință și nici îndrăzneală ca să dea înconjurul lumii cum aproape a făcut-o el.” (Însemnări despre Lumea Nouă - jurnalul expediției lui Magellan)

După ce ai citit fragmentele de text de mai sus, răspunde la următoarele cerințe:

1. Pornind de la informațiile obținute, realizează, în scris, câte un scurt portret al lui Cristofor Columb și Fernando Magellan.
2. Care crezi că au fost calitățile ce au permis marilor exploratori să realizeze descoperirile pentru care au rămas în istorie?
3. Organizați în grupe de elevi, realizați câte un blazon pentru Cristofor Columb și Fernando Magellan, respectând următoarele:
 - blazonul are același număr de căsuțe;
 - fiecare căsuță descrie aspecte de același gen (trăsături, realizări etc.) ale vieții fiecăruia dintre ei;
 - fiecare blazon are un „motto” pe care îl considerați sugestiv pentru viața fiecăruia dintre ei.

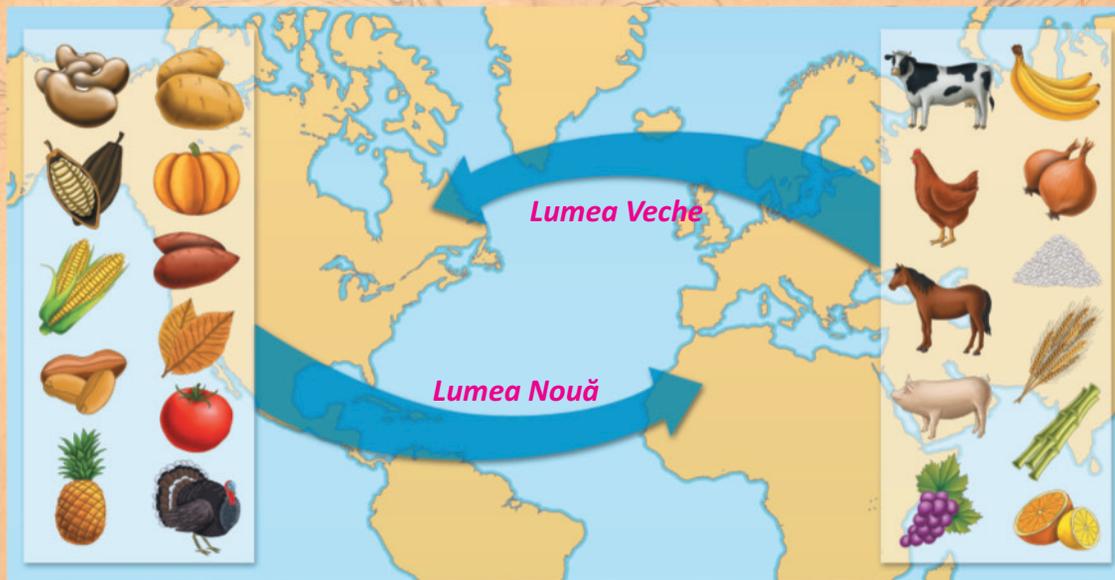
1. Organizați în grupe de elevi, formulați minim trei aprecieri asupra importanței pe care călătoriile marilor exploratori le-au avut asupra lumii din acel moment. Prezentați colegilor aprecierile formulate.
2. Organizați în perechi, discutați și formulați posibile motive care credeți că îi determină pe oameni să exploreze necunoscutul.

Realizează o machetă sau un desen al uneia dintre corăbiile utilizate de către Cristofor Columb sau Fernando Magellan. Caută în acest scop și alte imagini și informații decât cele oferite în cadrul lecției.

„Revoluția” alimentară

Sosirea lui Columb în America, în 1492, a inaugurat una dintre cele mai mari „revoluții” din istorie în ceea ce privește obiceiurile alimentare.

Descoperă care sunt plantele și animalele care au fost schimbate între „Lumea Veche” și „Lumea Nouă”. Realizează după aceea un tabel cu două coloane („Știam...”, „Am aflat...”) și notează în acesta, în fiecare caz, dacă știai deja proveniența acelei plante sau animal sau este o informație nouă.

În mai puțin de un secol, începând cu sfârșitul secolului XV, mai mulți navigatori europeni, în primul rând **Cristofor Columb** și **Fernando Magellan**, au plecat de pe continent, descoperind noi lumi, inclusiv un nou continent. Desigur, au existat iluștri predecesori, precum **Marco Polo**, după cum explorărilor din epoca *Marilor Descoperiri* (denumirea dată acelei perioade) le-au urmat numeroase alte călătorii, care au permis, în cele din urmă, cunoașterea întregii lumi.

Vizionează materialele video de mai sus, care prezintă cele mai importante momente din viața celor trei mari exploratori: **Marco Polo**, **Cristofor Columb** și **Fernando Magellan**.

Călători din spațiul românesc

Spătarul Nicolae Milescu

Născut în Moldova (1636), **Nicolae Milescu** a călătorit mai mult decât oricare român de până atunci: din Suedia până în Imperiul Otoman și din Franța până în China. Om de cultură (traduce în limba română, de exemplu, pentru prima dată *Vechiul Testament*), diplomat al domnilor moldoveni, ajunge în cele din urmă la curtea țarului Rusiei, care îl însărcinează să conducă o solie pentru stabilirea de legături cu China. În 1689, 12 ani mai târziu, împăratul Chinei a încheiat un tratat cu Imperiul Rus, acesta fiind, de fapt, **primul tratat al Chinei cu o putere europeană**. Spătarul Milescu rămâne în Rusia până la sfârșitul vieții (1707), ajungând să contribuie la transformările din timpul lui Petru cel Mare.

Alexander Csoma de Kőrös

Născut în 1784, a fost un explorator și filolog secui din Transilvania. Cunoscător a numeroase limbi, pleacă în **1819**, pe cont propriu, către Asia. Ajuns în Tibet, **Alexander Csoma** a fost acceptat de o mănăstire budistă, unde studiază limba tibetană și budismul. Csoma, care a folosit numele Skander Beg la începutul călătoriei sale, a fost primul european care a ajuns prin acele locuri. Din 1831 a locuit la Calcutta, India. În 1834 a publicat **prima gramatică a limbii tibetane**, iar un an mai târziu, **primul dicționar tibetano-englez** și o descriere a budismului. A murit în India, unde este și înmormântat.

Badea Cârțan

Gheorghe Cârțan, cioban din Țara Făgărașului, este, categoric, un personaj de legendă. Născut în 1849, ascultă de la mătușa sa legendele despre semnele lăsate de cei vechi pe pământul Țării Făgărașului. De aici și visul să treacă dincolo, „în țară”, întrebându-se: „*cine a mai văzut graniță prin mijlocul țării?*”. Reușește o primă trecere în 1865, urmată de numeroase altele. Dornic să vadă locurile unde erau mărturiile despre istoria strămoșilor noștri, în 3 ianuarie **1896** pleacă spre Roma, iar după 45 de zile ajunge la marginea orașului etern, pe care îl salută cu: „*Bine te-am găsit, maică Roma!*”. Ajuns în cele din urmă în fața Columnei, la baza căreia pune pământ din pământul țării, exclamă: „*No că asta este!*”. Ora târzie la care a ajuns în preajma Columnei, nu i-a mai permis decât să se învelească în cojoc și să adoarmă, a doua zi provocând senzație. Ziarele anunțau evenimentul zilei: „*Un dac a coborât de pe Columnă!*”.

Nicolae Milescu
conduce solia
din China

1675

Alexander Csoma
de Kőrös
pornește în
călătoria spre Tibet

1819

Alexander Csoma
de Kőrös publică
prima gramatică
a limbii tibetane

1834

Scrierile lui
Nicolae Milescu
despre China
încep a fi publicate

1882

Călătoria lui
Badea Cârțan
la Roma

1896

solie - misiunea unor diplomați însărcinați cu tratative oficiale în numele unei țări sau al unui suveran.

spătar - un înalt dregător, care purta spada și buzduganul domnului la ceremonii.

LECȚIA 2 - CĂLĂTORI DIN SPAȚIUL ROMÂNESC

Menționează unde au călătorit Spătarul Miclescu, Alexander Csoma de Kőrös și Badea Cârțan.

Precizează care crezi că a fost importanța călătoriei fiecăruia dintre ei.

Ce crezi că au în comun cele trei personalități?

Comentați în perechi exclamația lui Badea Cârțan: „Bine te-am găsit, maică Roma”.

1. Privește cu atenție fotografia alăturată (din 1899), care îl înfățișează pe Badea Cârțan. De ce crezi că locuitorii Romei, atunci când l-au văzut, au exclamat: „Un dac a colaborat de pe Columnă”?
2. Alexander Csoma de Kőrös, în drumul său spre Tibet, a străbătut foarte multe țări. Pe o hartă actuală, urmărește traseul său (București - Sofia - Alexandria - Beirut - Alep - Bagdad - Teheran - Buhara - Kabul - Delhi - Calcutta - Tibet) și precizează țările prin care a trecut. Compară lista realizată cu cea a colegilor.

Alături de marii călători și exploratori ai lumii, pot fi amintiți și călători sau exploratori care aparțin spațiului românesc. Dintre cei a căror memorie istoria a păstrat-o, pot fi amintiți **Spătarul Nicolae Miclescu**, **Alexander Csoma de Kőrös** sau legendara figură a lui **Badea Cârțan**.

Descrierea Chinei

„Mâncărurile lor sunt felurite și bune și nu mănâncă niciodată cu mâna sau cu cuțitul, ci au doar bețișoare groase ca pana de lebădă, cu care se slujesc cu mare ușurință; bețișoarele le fac din lemn și din os, ori din alte materiale și orice ar fi de mâncare și orice fel de carne, o toacă în bucățele și, cu acele bețișoare, mănâncă foarte curat din farfuria de porțelan ori din alte materiale de preț. Chinezii (...) au scaune și mese (...) mănâncă pe mese acoperite cu față de masă și eu cred că toată Europa a luat obiceiul acesta de la chinezi, deoarece ei sunt mai vechi decât toate popoarele Europei.” (Nicolae Miclescu Spătarul, *Descrierea Chinei*)

Citește cu atenție fragmentul de text de mai sus și descoperă ce trăsături ale civilizației chineze sunt surprinse în acesta.

Organizați în grupe de elevi, închipuiți-vă că trăiți într-o altă epocă și că aveți posibilitatea să plecați într-o călătorie spre țărâmurile încă necunoscute. Planificați o astfel de călătorie, precizând unde ați merge, motivele pentru care ați face acest lucru și care ar fi pregătirile necesare pentru a porni la drum.

Alege unul dintre cei trei români călători despre care ai învățat în această lecție și realizează un portofoliu care să cuprindă următoarele: o hartă, pe care să trasezi călătoriile personalității alese; informații suplimentare despre viața sa; un interviu imaginar cu personalitatea aleasă.

Emil Racoviță și exploratori ai secolului XX

Emil Racoviță

Emil Racoviță s-a născut la 15 noiembrie 1868 în Iași. Plecat la Paris după terminarea liceului, va obține în 1891, la Sorbona, licența în științele naturii. În 1896 era deja cunoscut lumii științifice europene, ceea ce a determinat alegerea sa ca naturalist al expediției antarctice pregătite de belgianul Adrien de Gerlache. Astfel, vasul *Belgica*, la 18 august 1897, va ridica ancora spre **Antarctica**. Expediția reprezenta o incursiune în necunoscut, până în acel moment existând deosebit de puține informații despre teritoriile din jurul Polului Sud. Emil Racoviță pornește la drum înaintea expediției propriu-zise, ajungând la Punta Arenas (America de Sud), suficient de devreme pentru a studia fauna și flora locală. După încheierea expediției, care a durat 15 luni și din care Emil Racoviță aduce un material științific impresionant, acesta se concentrează asupra studiului vieții din peșteri, fiind considerat părintele unei noi științe: **biospeologie**. În 1920 el înființează la Cluj-Napoca, *Institutul de speologie*, primul de acest gen din lume.

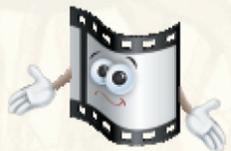
„Ultimele frontiere”

În secolul XX omenirea a reușit, prin curajoșii săi exploratori, să finalizeze cercetarea suprafeței terestre, spiritul cutezător uman orientându-și atenția spre adâncurile pământului și ale mărilor și oceanelor, iar în cele din urmă spre spațiul extraterestru.

Oamenii au visat dintotdeauna la stele și la ceea ce ar putea fi acolo. Stau mărturie, în acest sens, numeroasele mituri. **Călătoria în cosmos** a devenit posibilă datorită inventării rachetei. După al Doilea Război Mondial începe astfel construcția unor rachete puternice, care să permită călătoria în spațiu.

Primul om care a călătorit în spațiu a fost rusul **Iuri Gagarin**, în aprilie 1961, cu nava Vostok 1. A călătorit 108 minute, făcând o rotație completă în jurul Pământului. Acest fapt i-a impulsivat pe americani, iar în decembrie 1968 Apollo 8 a reușit să orbiteze în jurul Lunii. La 20 iulie 1969, **Neil Armstrong** și **Edwin Aldrin** au fost primii oameni care au pășit pe Lună.

Din acel moment, numărul misiunilor spațiale a crescut. S-a reușit chiar ca în 2013 Voyager 1, o sondă spațială americană, să părăsească sistemul solar, astăzi visându-se la un alt pas: primii oameni pe planeta Marte.

Expediția navei
Belgica în
Antarctica

1897-1899

Iuri Gagarin
este primul om
care călătorește
în spațiu

1961

Primii oameni
pășesc pe
Lună

1969

Dumitru Prunariu
este primul
cosmonaut
român

1981

Sonda Voyager 1
părăsește
sistemul solar

2013

biospeologie - știința care studiază formele de viață din peșteri (speologia fiind știința care studiază peșterile).

sondă spațială - un vehicul spațial fără oameni, lansat în spațiul cosmic pentru cercetarea lui directă.

LECȚIA 3 - EMIL RACOVITĂ ȘI EXPLORATORI AI SECOLULUI XX

Identifică pe o hartă traseul pe care crezi că a călătorit Emil Racoviță până la Punta Arenas, având ca punct de reper faptul că pe acolo expediția lui Fernando Magellan trece din Oceanul Atlantic în Oceanul Pacific, iar de aici până în Antarctica.

Menționează trei posibile motive pentru care crezi că oamenii și-au dorit să exploreze și zone neospitaliere, precum Antarctica, iar astăzi îți doresc să exploreze spațiul cosmic.

Discutați în perechi asupra importanței explorării Antarcticii, iar după aceea a spațiului cosmic, încercând să puneți în evidență atât avantajele, cât și dezavantajele. Prezentați colegilor concluziile la care ați ajuns.

Cine a concurat pentru explorarea spațiului? De ce crezi că este importantă călătoria în cosmos și explorarea acestuia?

Caută mai multe informații despre explorarea zonelor de la Polul Sud (Antarctica), dar și de la Polul Nord și realizează trei fișe „Știați că...”. Expune în clasă, alături de colegii tăi, fișele realizate. Observă ce lucruri cunoșteai deja și ce lucruri noi ai aflat cu această ocazie.

În secolul XX omenirea a reușit să finalizeze cercetarea suprafeței terestre. La acest efort de explorare și-au adus contribuția și exploratori români, **Emil Racoviță** fiind unul dintre aceștia. Spiritul cutezător uman nu s-a oprit însă aici, omenirea încercând să atingă frontiere noi, spațiul cosmic fiind una dintre acestea.

Spațiul cosmic

„Ce frumusețe! Am văzut norii, luminile și umbrele lor (...). Când am privit orizontul, am văzut brusc contrastul dintre tranziția de la culorile deschise ale suprafeței (...) și cerul absolut negru care mă înconjură. (...)

Acesta este înconjurat de o aureolă de lumină albastră, care se închide treptat, devenind turcoaz, albastru închis, violet și în cele din urmă cărbune negru.”

(Iuri Gagarin)

Descoperă, pornind de la fragmentul de text și de la imagine, despre ce planetă este vorba. Formulează trei motive pentru care apreciezi că identificarea ta este corectă.

Organizați în grupe de elevi, căutați informații despre un alt explorator român decât cei despre care ați învățat în cadrul acestei unități de învățare și realizați un poster/afiș în care să prezentați viața și realizările sale.

Evaluare

1. Cercetează cu atenție imaginile de mai jos. Precizează în fiecare caz despre cine este vorba și care este contribuția sa istorică.

- 1 Personajul:
 Contribuția sa:

- 2 Personajul:
 Contribuția sa:

- 3 Personajul:
 Contribuția sa:

2. Stabilește, în cazul fiecărui enunț, dacă este **adevărat (A)** sau **fals (F)**:

☐ Badea Cârțan a realizat călătoria sa pentru a afla dacă românii erau cu adevărat fiii Romei.	☐ Emil Racoviță a publicat prima gramatică a limbii tibetane.
☐ Fernando Magellan, prin călătoria sa, a demonstrat că pământul este rotund.	☐ Cristofor Columb nu a știut că a descoperit un nou continent, necunoscut până atunci.
☐ Marco Polo a realizat mai multe călătorii pe continentul care se va numi America.	☐ Alexander Csoma de Kőrös a pus bazele științei numită speologie.

Citește cu atenție textele de mai jos:

„Timp de douăzeci de zile am explorat aceste ținuturi ca să le facem harta. De pe corabie am urmărit cu băgare de seamă tot malul, iar cu luntrea am debarcat de vreo douăzeci de ori pe uscat. Această din urmă operație nu se făcea cu ușurință, talazuri mânioase se spărgeau neconținut de malurile stâncoase ale insulelor și ale continentului.” (Emil Racoviță, *Expediția antarctică belgiană*)

„Mâncam biscuiți, dar nu mai erau biscuiți, ci pulberea lor, amestecată cu grămezi de viermi, pentru că aceștia mâncaseră ce era bun; beam apă galbenă putrezită de multe zile și mâncam niște piele de bou.” (Antonio Pigafetta, *Cu Magellan în jurul lumii*)

3. Pornind de la textele alăturate, realizează următoarele cerințe:

- a. Precizează trei trăsături morale care crezi că le permite exploratorilor să realizeze ceea ce își propun:

- b. Formulează trei propoziții, în fiecare dintre ele utilizând termenul indicat:
aventură -
greutăți -
rezistență -

Punctaj: 1.: 3 puncte (1 punct pentru fiecare grupare de cerință); **2.: 3 puncte** (0,50 puncte pentru fiecare răspuns corect); **3.: 3 puncte** (1,50 puncte pentru a și 1,50 puncte pentru b); se acordă **1 punct** din oficiu.

UNITATEA 8

DE LA ROMÂNI LA ROMÂNIA

LECȚIA 1 - Alexandru Ioan Cuza
și Unirea

LECȚIA 2 - Carol I și
independența

LECȚIA 3 - Războiul pentru
reîntregire

LECȚIA 4 - Marea Unire

LECȚIA 5 - România la cumpăna
dintre milenii

Evaluare

Visul unirii tuturor românilor într-un singur stat a început să capete contur în **1859**, când **Alexandru Ioan Cuza** este ales **domn în Țara Românească și Moldova**. După abdicarea acestuia, tronul este ocupat de **Carol I**, sub conducerea căruia **România devine regat** și reușește **obținerea independenței**.

În **1918**, la sfârșitul Primului Război Mondial, **visul României Mari** devine realitate, dar nu va rezista decât 22 de ani. După al Doilea Război Mondial în România se instalează **dictatura comunistă**, înlăturată abia prin *Revoluția din Decembrie 1989*. Revenită între țările democratice, în 2007 **România devine membră a Uniunii Europene**.

Axa
timpului

Citim

Descoperim

Dicționar

În căutarea
dovezilor

Lectura unui
text istoric

Ne jucăm

Portofoliu

Răspundem

Reținem

Rezolvăm

Vizualizare

Materiale
multimedia

Aplicații
interactive

Alexandru Ioan Cuza și Unirea

„Domnul Unirii” și-a început activitatea în slujba ideii de unire la 1848, când participă la adunarea de la Hotelul Petersburg din Iași, care marca începutul **revoluției pașoptiste** în spațiul românesc. Arestat din ordinul domnitorului, scapă de sub escortă și emigrează în Franța, unde participă la acțiunile emigrației românești pentru unirea Principatelor. Revenit în țară, continuă activitatea unionistă.

La **5 ianuarie 1859** în **Moldova** și la **24 ianuarie 1859** în **Țara Românească**, **Alexandru Ioan Cuza** este ales ca domn, realizând prin persoana sa unirea celor două Principate. La acest succes au contribuit calitățile lui Cuza: moderația, spiritul conciliant, dar și fermitatea atunci când împrejurările o cereau.

Într-o primă etapă a domniei sale a acționat pentru recunoașterea internațională a dublei alegeri și apoi a realizării unirii depline. Din **1862 capitala este stabilită la București**, unde în ianuarie își deschid lucrările guvernul și Adunarea unică.

Domnia sa a fost scurtă, dar încărcată de evenimente. A inițiat și aplicat reforme care au conferit statului și societății românești din acel moment o structură modernă: secularizarea averilor mănăstirești, legea rurală, *Legea organizării judecătorești*, *Codul penal și de procedură penală* etc. La finalul anului 1864 a fost adoptată și *legea instrucțiunii publice*, care crea un învățământ modern și garanta o educație gratuită (învățământul primar) obligatorie. Inițiativele sale au oferit o organizare modernă armatei, administrației, justiției etc.

Ritmul reformelor și domnia autoritară i-au determinat pe unii oameni politici să organizeze un complot la **10/11 februarie 1866**, obligându-l pe Cuza să abdice și să plece în exil.

1820
Nașterea lui Alexandru Ioan Cuza

1848
Alexandru Ioan Cuza participă la Revoluția de la 1848

1859
Alegerea ca domn în Moldova și Țara Românească

1866
Abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza

1873
Alexandru Ioan Cuza moare în exil, la Heidelberg

revoluția pașoptistă - numele sub care este cunoscută revoluția de la 1848, care a cuprins întregul teritoriu european.

exil - pedeapsă care constă în obligarea unei persoane de a părăsi țara al cărei cetățean este.

Precizează modalitatea în care s-a realizat unirea. Enumeră reforme inițiate de Alexandru Ioan Cuza și încearcă să precizezi, în fiecare caz, de ce erau importante.

Menționează cauzele pentru care Alexandru Ioan Cuza a fost silit să abdice și să plece în exil.

LECȚIA 1 - ALEXANDRU IOAN CUZA ȘI UNIREA

România în timpul lui Alexandru Ioan Cuza

La legi nouă, om nou

„Alegându-te pre tine Domn în țara noastră, noi am voit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la legi nouă, om nou.

O, doamne! mare și frumoasă ți-este misiunea! Constituția din 7/19 august ne însemnează o epocă nouă; și Măria ta ești chemat să o deschizi. Fii dar omul epocii; fă ca legea să înlocuiască arbitrariul, fă ca legea să fie tare; iar Tu, Măria ta, ca Domn, fii bun și blând, fii bun, mai ales pentru aceia pentru care mai toți Domnii trecuți au fost nepăsători sau răi.”

(Discursul rostit de Mihai Kogălniceanu la 5/17 ianuarie 1859, când a prezentat alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei)

Organizați-vă în grupe de elevi. Realizați, fiecare dintre grupe, câte un proiect cu titlul „La legi nouă, om nou”. Prezentați rezultatele proiectului în fața colegilor.

1. În imaginea de mai sus este prezentată stema Principatelor Unite. Organizați în perechi, descoperiți semnificația simbolurilor prezente în aceasta.
2. Realizați, fiecare dintre voi, câte o fișă „Știați că...” despre Alexandru Ioan Cuza. Expuneți în clasă fișele realizate. Notează în caietul propriu lucrurile pe care nu le cunoșteai.

Realizează o compunere despre Alexandru Ioan Cuza pornind de la cuvintele rostite de Mihail Kogălniceanu la înmormântarea domnitorului: „Nu greșalele lui l-au răsturnat, ci faptele lui cele mari”.

În anul 1859, Alexandru Ioan Cuza este ales ca domn al Moldovei și al Țării Românești. Dubla alegere reprezenta un prim pas în realizarea visului de unire al românilor. Prin reformele inițiate, „**Domnul Unirii**” a deschis drumul modernizării societății românești.

Alexandru Ioan Cuza a fost una dintre personalitățile istorice cele mai iubite de popor, fiind prezent în numeroase legende și povești. Caută o legendă sau o povestire despre Alexandru Ioan Cuza și realizează o scurtă prezentare a sa.

Carol I și independența

Abdicarea domnitorului **Alexandru Ioan Cuza** puna în pericol unirea realizată prin dubla alegere a sa ca domnitor, aceasta fiind recunoscută de Marile Puteri doar pe durata domniei acestuia. În aceste condiții, se decide aducerea pe tronul României a unui prinț străin. **Carol de Hohenzollern**, cel care a fost ales, depune jurământul la **10 mai 1866**. Urcarea sa pe tron trebuia să consolideze unirea, să pună capăt luptelor interne pentru tron și să conducă la afirmarea și consolidarea României.

Prima realizare a principelui Carol I a fost promulgarea **Constituției**, la 1 iulie 1866, prin care România devenea **monarhie constituțională**. Următorul pas a fost participarea la războiul din Balcani (1877-1878), declanșat de Rusia împotriva Imperiului Otoman. La **10 mai 1877**, Carol I semnează **Declarația de independență**. În urma participării la războiul din Balcani, României îi este recunoscută independența, iar **Dobrogea**, vechi pământ românesc, reîntră în componența țării.

În **1878** primește titlul de **Alteță Regală**, prestigiul țării crescând odată cu proclamarea sa ca **regat la 14/26 martie 1881**. La **10 mai 1881**, regele Carol I și regina Elisabeta erau încoronati ca regi ai României. În 1881 este reglementată și succesiunea la tron, moștenitor fiind desemnat nepotul său **Ferdinand**.

Moare la 27 septembrie 1914, la Castelul Peleș din Sinaia și este înmormântat la **Curtea de Argeș**.

Menționează așteptările pe care românii le aveau de la instalarea unui prinț străin la conducerea țării.

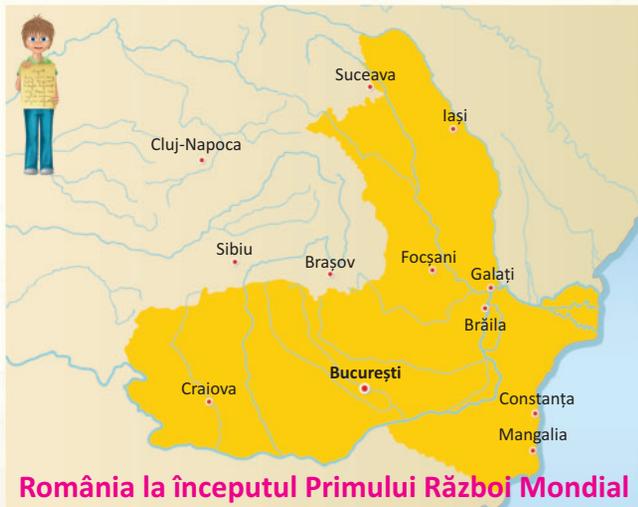
Apreciază, motivat, care crezi că este cea mai importantă realizare a lui Carol I.

Ziua de 10 mai a avut în România, până în 1948, o semnificație deosebită. Precizează motivele care au stat la baza acestei semnificații.

monarhie constituțională - formă de guvernare în care puterile monarhului sunt limitate de constituție.

independență - situația unui stat de a fi liber, de a nu depinde de un alt stat.

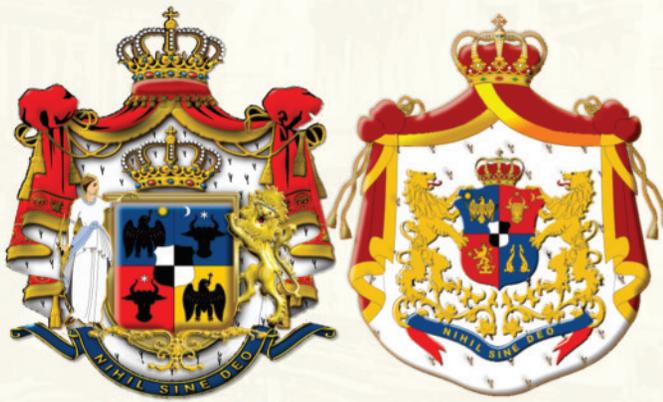
LECȚIA 2 - CAROL I ȘI INDEPENDENȚA

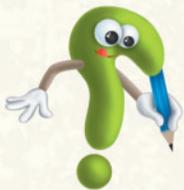
Carol Davila

Născut în Italia, Carol Antonio Francesco d'Avila, a contribuit fundamental la organizarea învățământului medical din România. Sosește în țara noastră în 1853, pentru trei ani, dar decide să rămână până la sfârșitul vieții. Dragostea față de România este recunoscută în 1868, când primește de la Carol I cetățenia română. Implicat în tot ceea ce ținea de sistemul medical, este apreciat de suveran, care îi scria reginei Elisabeta că „*Davila e pretutindeni unde ai nevoie de el*”.

1. În imaginile de mai sus sunt prezentate stemele României înainte de *Războiul de Independență* și după ce România își obține independența. Organizați în perechi, descoperiți diferențele dintre acestea cu privire la teritoriile care făceau parte din statul român.

Citește textul de mai sus, care îți oferă informații despre Carol Davila, o personalitate a epocii sale. Apelând și la alte surse de informație, descoperă care erau motivele pentru care a fost deosebit de apreciat.

Organizați-vă pe grupe de elevi. Informați-vă și încercați să creați câte o scenetă în care să reprezentați o zi din viața familiei regale la castelul Peleş.

Caută și citește poezii aparținând poezilor Vasile Alecsandri și George Coșbuc în care aceștia scriu despre *Războiul de Independență*. Prezintă, în scris, ce anume crezi că a încercat să exprime autorul.

Aducerea unui principe străin pe tronul României a fost văzută ca o posibilitate de rezolvare a disputelor interne. **Carol de Hohenzollern** devine astfel în **1866** Principe al României. După *Războiul de Independență* (1877-1878), în **1881**, România este proclamată regat. **Regele Carol I și regina Elisabeta** devin primii monarhi ai României.

Războiul pentru reîntregire

Politica expansionistă a Rusiei, evidentă în timpul **Războiului de Independență**, determină România să se apropie de **Tripla Alianță**, cu care încheie un tratat în 1883.

La **15/28 iulie 1914** izbucnește **Primul Război Mondial** (1914-1918), numit și *Marele Război* sau „*războiul menit să pună capăt oricărui război*”. România adoptă însă o politică de neutralitate, în pofida dorinței regelui Carol I și a tratatului pe care România îl avea cu Germania și Austro-Ungaria.

Regele României, Carol I, moare în 27 septembrie 1914, iar la tron urmează **Ferdinand I**. Acesta și Brătianu, responsabilul politicii externe, nu vor abandona starea de neutralitate până în 1916, perioadă în care au loc dezbateri privind tabăra în care să se intre și pregătiri pentru intrarea în război. În **15 august 1916** România intră în război, dar de partea **Antantei**. Aceasta se angaja să recunoască drepturile României asupra tuturor teritoriilor locuite de români în Austro-Ungaria (Bucovina și Transilvania).

După operațiuni cu succes în **1916**, armata română este înfrântă, capitala ocupată, iar regele și guvernul se retrag în Moldova, la Iași. În **1917**, reorganizată și bine înarmată cu sprijinul unei misiuni militare franceze, armata română obține victoriile de la **Mărăști, Mărășești și Oituz**, prin care stopează înaintarea feldmareșalului August von Mackensen. Deși victorioasă pe front, România va fi afectată de ieșirea Rusiei din război și obligată să încheie pacea din **aprilie 1918**, o pace grea și nerecunoscută de regele Ferdinand. La **28 octombrie/10 noiembrie 1918** România reîntră în război de partea Antantei, dar acesta se încheie în ziua următoare.

Tripla Alianță - numele dat alianței politice și militare dintre Germania, Austro-Ungaria și Italia.

Antanta - numele dat alianței politice și militare dintre Franța, Anglia și Rusia.

neutralitate - stare a unui stat care nu se amestecă într-un conflict.

Menționează motivul pentru care România încheie o alianță cu Germania și Austro-Ungaria.

Care a fost motivul intrării României în Primul Război Mondial? Apreciază dacă acesta era sau nu unul legitim pentru români.

LECȚIA 3 - RĂZBOIUL PENTRU REÎNTREGIRE

Eroi ai neamului

Ecaterina Teodorescu, provenită dintr-o familie cu opt copii, a urmat o școală de infirmiere și cercetășie. Preferă să lupte, mai întâi pe Valea Jiului, apoi în marile bătălii ale campaniei din 1917. Căzută prizonieră, evadează, apoi rănită, se reîntoarce, parțial refăcută, în tranșee. Decorată și ridicată la gradul de sublocotenent, a primit comanda unui pluton de infanterie. La 22 august 1917, în bătălia de la Varnița și Muncelu, a căzut eroic, în fruntea plutonului, fiind împușcată în piept. Ultimele ei cuvinte au fost: *Înainte băieți, sunteți cu mine!* Avea doar 23 de ani.

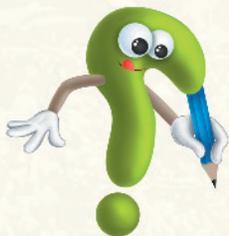

Generalul Eremia Grigorescu, care se distinsese deja în luptele purtate, a primit comanda Armatei I la 30 iulie 1917. În condiții excepțional de grele și de mare răspundere, și-a mobilizat soldații cu îndemnul „*izbânda nu se obține sigur decât atacând cu hotărârea de a face orice sacrificiu*”. La 11 noiembrie 1918, când în aula Universității din Iași i-a fost înmănată o sabie pe care erau înscrise numele glorioase: Oituz, Panciu și Mărășești, mulțumind, generalul Grigorescu a spus: „*Nu am făcut decât să execut un ordin. Mi s-a ordonat să nu las inamicul să treacă și l-am oprit.*”

1. Completează adecvat următorul text:

„La începutul Primului Război Mondial, România adoptă o atitudine de
În, România intră în război de partea
Rămasă singură în fața inamicilor, este obligată să încheie o pace grea în
Primul Război Mondial se încheie la data de,
cu o zi înainte România reintrând și ea în război.”

Regina Maria a influențat intrarea României în război alături de Antanta, iar datorită implicării sale în ajutorarea răniților, în timpul războiului, a fost numită „*Mama răniților*”. Realizează un portofoliu dedicat reginei Maria.

Primul Război Mondial izbucnește la 15/28 iulie 1914. Inițial România adoptă o poziție de **neutralitate**. **România intră în război alături de Antanta la 15 august 1916**, cu scopul de a realiza **eliberarea românilor aflați sub dominație străină și unirea lor cu România**, într-un singur stat.

România în Primul Război Mondial

Marea Unire

27 martie 1918 -
Basarabia
se unește cu
România

1918

15 noiembrie 1918 -
Bucovina
se unește cu
România

1918

1 decembrie 1918 -
Transilvania
se unește cu
România

1918

**Recunoașterea,
în cadrul Conferinței
de pace de la Paris,
a Marii Uniri**

1919-1920

15 octombrie 1922 -
Ferdinand este
încoronat ca rege
al României Mari

1922

Încheierea **Primului Război Mondial** în 1918 a creat cadrul favorabil pentru rezolvarea problemelor naționale din Europa. Marile imperii se destramă, se afirmă principiul autodeterminării, pentru români acestea însemnând **posibilitatea împlinirii speranțelor de a uni într-un singur stat toate teritoriile locuite de români.**

Prima provincie care s-a unit cu România a fost **Basarabia**, la **27 martie 1918 Sfatul Țării** votând unirea Basarabiei cu România. În **Bucovina**, se constituie *Consiliul Național Român*, care afirmă dorința românilor din această provincie de a se uni cu România, ceea ce *Congresul General al Bucovinei* proclamă la **15 noiembrie 1918.**

În **Transilvania**, mișcarea pentru unire este coordonată de *Consiliul Național Român Central*. Pentru **1 decembrie**, acesta convoacă la **Alba Iulia** o *Adunare Națională* a românilor. În prezența a peste 100.000 de oameni, cei 1.228 de delegați au votat unirea Transilvaniei cu România și au ales un *Consiliu Dirigent*, care urma să conducă provincia până la integrarea ei în Regatul României.

Unirea tuturor românilor într-un stat a fost rezultatul participării României la Primul Război Mondial, a fost decisă în marile adunări populare de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, recunoașterea sa realizându-se în cadrul *Conferinței de pace de la Paris (1919-1920).*

Care a fost contextul care a făcut posibilă unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România? Menționează cele trei „uniri” realizate în 1918 și data la care s-a realizat fiecare dintre ele.

LECȚIA 4 - MAREA UNIRE

Adunarea Națională de la Alba Iulia

„I. Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului stat român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare (...).
2. Egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională, pentru toate confesiunile de stat.
3. Înfăptuirea desăvârșită a unui curat regim democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, egal, secret (...) pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani (...).
4. Desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândirilor omenesti.”

(Rezoluția adunării de la Alba Iulia din 18 noiembrie/1 decembrie 1918)

Organizați-vă pe grupe de elevi.

1. Menționați deciziile adoptate în cadrul Adunării Naționale de la Alba Iulia.
2. Analizați, în fiecare grupă, unul dintre principiile proclamate. Care credeți că erau motivațiile care au determinat adoptarea principiului analizat?
3. Cum vi se par astăzi aceste principii? Au fost ele puse în practică?

1. Cele patru mărci poștale de mai jos, emise la aniversarea a 75 de ani de la Marea Unire, înfățișează patru personalități care au jucat un rol însemnat în realizarea acesteia. Identifică și notează în caiet, pentru fiecare personalitate, rolul jucat în unirea tuturor românilor.

Iuliu Maniu Pantelimon Halippa Ionel I.C. Brătianu Iancu Flondor

Aflată, la finalul Primului Război Mondial, în tabăra învingătoare, României i se oferă posibilitatea realizării uneia dintre aspirațiile poporului român: **înfăptuirea unității naționale**. Rând pe rând, **Basarabia** (27 martie 1918), **Bucovina** (15 noiembrie 1918) și **Transilvania** (1 decembrie 1918) decid unirea cu România. Unirea tuturor românilor într-un singur stat este recunoscută în cadrul *Conferinței de pace de la Paris* (1919-1920).

Organizați-vă pe grupe de elevi. Imaginați-vă că sunteți mai multe echipe de reporteri aflate la Alba Iulia în data de 1 decembrie 1918 pentru a relata evenimentele. Puneți în scenă o astfel de relatare și prezentați rezultatul în fața colegilor din celalalte grupe.

România la cumpăna dintre milenii

1940

Dispariția
României Mari

1944

România
trece de partea
Alianților, împotriva
Germaniei

1947

Instaurarea
regimului
comunist

1989

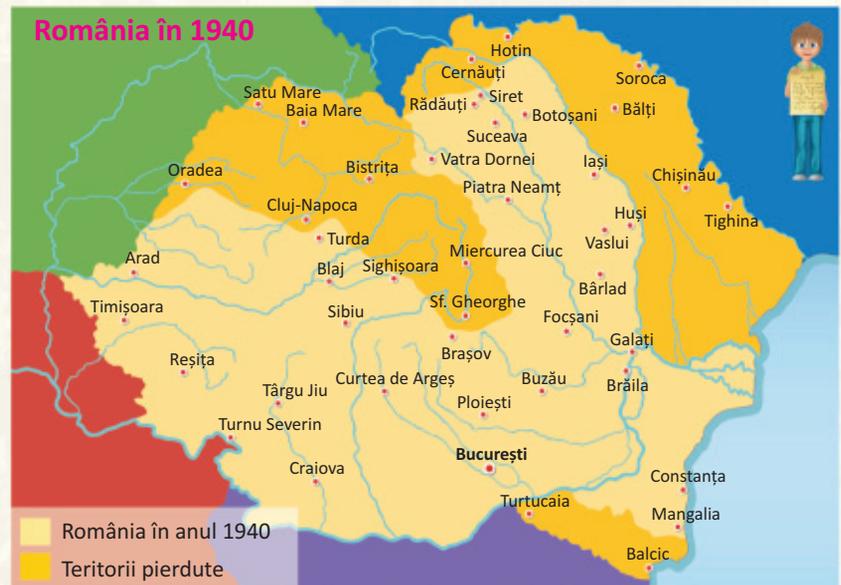
Revoluția
din
Decembrie 1989

2007

România devine
membră a
Uniunii Europene

În perioada interbelică România a fost un **stat democratic**. În **1918** s-a introdus **votul universal**, care aduce cu sine schimbări pe scena politică. Partidele politice se grupează și se regroupează periodic în jurul unor lideri. De asemenea, apar partide extremiste, precum: Partidul Comunist și legionarii. Cele mai importante partide rămân însă **Partidul Național Liberal** și **Partidul Național Țărănesc**.

În 1930, **Carol al II-lea** devine rege. Acesta acționează pentru slăbirea partidelor politice democratice în vederea instituirii unui regim personal, fapt realizat în **1938**. Criza domniei lui Carol al II-lea atinge apogeul în **1940**, când **România Mare dispăre** ca urmare a pierderilor teritoriale: Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța sunt anexate de U.R.S.S., Cadrilaterul de Bulgaria, iar nord-vestul Transilvaniei de Ungaria.

Carol al II-lea abdică în 1940 în favoarea fiului său, **Mihai I**. Titlul de „conducător al statului” este însă primit de generalul Ion Antonescu, primul-ministru al României. În vara lui **1941**, România intră în al **Doilea Război Mondial** pentru recuperarea teritoriilor pierdute, alături de Germania. La **23 august 1944** trece de partea Alianților, împotriva Germaniei.

Carol al II-lea

vot universal - sistem electoral utilizat în statele democratice, a căror constituție prevede ca dreptul de vot să se acorde, fără nicio restricție, tuturor cetățenilor majori ai țării.

LECȚIA 5 - ROMÂNIA LA CUMPĂNA DINTRE MILENII

Regele Mihai I este forțat să abdice în **1947**, fiind proclamată **Republica Populară Română**. În România se instaura un regim totalitar de extremă stângă - **regimul comunist**. Astfel, timp de aproximativ o jumătate de secol, România va evolua în sfera de influență sovietică și, cu excepția anumitor perioade de liberalizare, se îndepărtează de Europa democratică. Acest regim a fost instaurat sub presiunea Moscovei și a avut ca lideri pe **Gheorghe Gheorghiu-Dej** și **Nicolae Ceaușescu**.

În **decembrie 1989**, regimul comunist este înlăturat ca urmare a unei mișcări revoluționare care a început la Timișoara. În **1990**, au loc primele alegeri parlamentare, câștigate de Frontul Salvării Naționale și de **Ion Iliescu**, care devine președinte al României. Manifestațiile anticomuniste continuă, cele mai importante fiind cunoscute sub denumirea de „Piața Universității”, căreia i se pune capăt prin intervenția minerilor în iunie 1990.

Regimul democratic instaurat are la bază **Constituția din 1991**, care garantează proprietatea privată, separația puterilor în stat și respectarea drepturilor omului.

În februarie 2000, România a inițiat tratativele de aderare la **Uniunea Europeană**, iar în **2007** devine membră a acesteia.

Care crezi că este cel mai important eveniment istoric dintre cele menționate în lecție? Motivează alegerea ta.

Identifică pe prima dintre hărți teritoriile pierdute în 1940 de România. Care dintre acestea este recuperat după al Doilea Război Mondial?

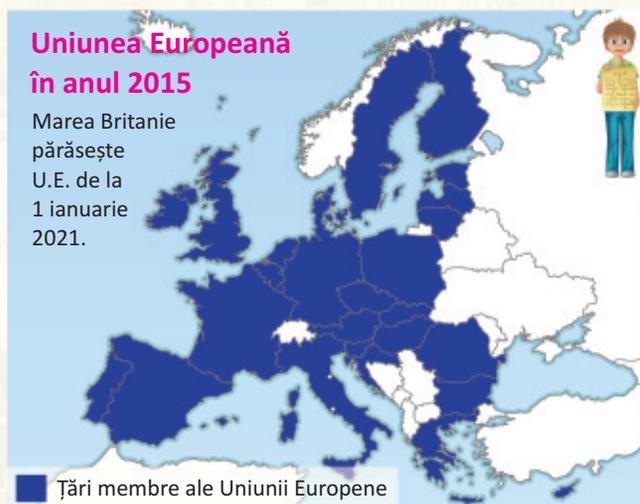
Precizează motivele care crezi că au făcut ca România Mare să dureze doar 22 de ani.

Gheorghe Gheorghiu-Dej

Nicolae Ceaușescu

partide extremiste - partide care promovează opinii, idei, păreri antidemocratice și care urmăresc impunerea acestora prin măsuri violente sau radicale.

regim totalitar - regim politic care îngreșește libertățile democratice, desființează partidele de opoziție și duce o politică de forță.

1. Organizați-vă pe grupe de elevi. Cercetați cu atenție imaginile care înfățișează steme ale României și stabiliți diferențe și asemănări între acestea.

Stema Regatului României **Stema Republicii Socialiste România** **Stema actuală a României**

2. Asociază fiecare personalitate sau dată istorică din **coloana A** cu una dintre descrierile precizate în **coloana B**:

coloana A

1. Carol al II-lea
2. Mihai I
3. Nicolae Ceaușescu
4. 2007
5. Decembrie 1989
6. 1940

coloana B

- a. dictator comunist
- b. revoluția împotriva dictaturii comuniste
- c. România Mare dispare
- d. devine rege al României în 1930
- e. a fost forțat de către comuniști să abdice în 1947
- f. România devine membră a Uniunii Europene
- g. proclamarea Republicii Populare Române

Constituții ale României

Constituția Regatului României - 1923

„Articolul 1 - Regatul României este un stat național unitar și indivizibil. (...)

Articolul 5 - Românii, fără deosebire de origine etnică, de limbă sau de religie, se bucură de libertatea conștiinței, de libertatea învățământului, de libertatea presei, de libertatea întrunirilor, de libertatea de asociație și de toate libertățile și drepturile stabilite prin legi.”

Constituția Republicii Populare Române - 1952

„Articolul 1 - Republica Populară Română este un stat al oamenilor muncii de la orase și sate. (...)

Articolul 86 - Partidul Muncitoresc Român este forța conducătoare atât a organizațiilor celor ce muncesc, cât și a organelor și instituțiilor de stat. În jurul lui se strâng laolaltă toate organizațiile celor ce muncesc din Republica Populară Română.”

Constituția României - 1991

„Articolul 1 - 1. România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.

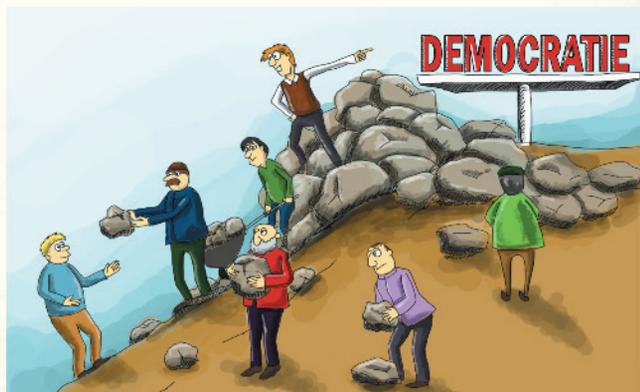
2. Forma de guvernământ a statului român este republica.

3. România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Organizați pe grupe de elevi, citiți fragmentele de mai sus și descoperiți diferențe și asemănări între constituțiile citate.

LECȚIA 5 - ROMÂNIA LA CUMPĂNA DINTRE MILENII

3. Organizați în perechi, priviți cu atenție desenul de mai jos. Ce anume vă sugerează?

Informează-te și realizează o axă a timpului pe care să precizezi principalele evenimente istorice în perioada care a trecut de la *Revoluția din Decembrie 1989* și până în prezent. Expuneți în clasă materialele realizate.

Organizați-vă în patru grupe de elevi. Fiecare grupă va alege una dintre următoarele teme: *România interbelică, România în al Doilea Război Mondial, România sub dictatura comunistă și România europeană*. În raport cu tema aleasă, realizați o scenetă prin care să prezentați un eveniment istoric sau viața de zi cu zi din perioadele corespondente.

România Mare, la sfârșitul Primului Război Mondial, era un fapt împlinit. Unitatea tuturor românilor nu a rezistat însă decât până la al **Doilea Război Mondial**, când România este obligată să cedeze teritorii însemnate. Intrată în război, mai întâi alături de Germania, **România trece alături de Aliați în 1944**. În **1947** se instalează **dictatura comunistă**, care va rezista până în 1989. Doborârea acesteia prin **Revoluția din Decembrie 1989** readuce România în rândul statelor democratice.

Trăsăturile regimului comunist

„Comunismul, care s-a pretins o nouă civilizație, superioară celei capitaliste pe care a negat-o cu pasiune, a forțat sute de milioane de oameni să trăiască într-un univers închis, represiv și umilitor. (...) comunismul s-a pretins întruchiparea umanismului absolut, o societate din care au dispărut distincțiile de clasă și în care oamenii ar putea trăi într-o deplină libertate. (...) Partidul comunist era proclamat drept deținătorul adevărului universal (...). Comunismul a fost o concepție (...) înrădăcinată în visul suprimării, cu orice preț, a proprietății private și a construirii unui univers al egalității totale. (...) a urmărit să transforme individul într-o simplă roțiță din imensa mașinărie a despotismului partidului unic.”
(Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, Raport Final)

Descoperă, pornind de la textul de mai sus, dacă existau diferențe între ceea ce comunismul declara că dorește să realizeze și ceea ce s-a întâmplat în realitate.

Monarhia în România

Evaluare

1. Privește cu atenție harta alăturată. Precizează un eveniment și un personaj istoric pentru fiecare dintre etapele constituirii României Mari.

1859 -

 1877-1878 -

 1918 -

2. Stabilește ordinea cronologică a evenimentelor istorice de mai jos:

☐ Unirea Principatelor Române	☐ Revoluția din Decembrie 1989
☐ Războiul de Independență	☐ Carol I devine rege al României
☐ România devine membră a Uniunii Europene	☐ Instalarea în România a dictaturii comuniste
☐ România intră în al Doilea Război Mondial	☐ Românii se unesc într-un singur stat

3. Citește cu atenție textul de mai jos, care face parte dintr-un discurs ținut în 1915 de Nicolae Titulescu la Ploiești:

„Problema care se pune astăzi României e înfricoșătoare dar simplă: sau România pricepe data-ria pe care i-au creat-o evenimentele în curs, și atunci, istoria ei abia începe, (...) sau România, mioapă la tot ce e mâine, cu ochii mari deschiși la tot ce e azi, nu pricepe și înlemnită stă pe loc (...)! Din împrejurările de azi, România va trebui să iasă întregă și mare; România nu poate fi întregă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă.”

- Care crezi că era scopul acestui discurs?
- De ce crezi că autorul afirmă că „România nu poate fi întregă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă”?

4. Privește cu atenție desenul în cărbune de mai jos, intitulat „Bătălia de la Mărășești”. Scrie o compunere de aproximativ o jumătate de pagină despre ceea ce îți inspiră acest desen.

Punctaj: 1.: 3 puncte (0,50 puncte pentru fiecare personaj, respectiv eveniment); **2.: 2 puncte** (0,25 puncte pentru fiecare eveniment plasat corect); **3.: 2 puncte** (1 punct pentru cerința de la punctul a și 1 punct pentru cerința de la punctul b); **4.: 2 puncte**; se acordă **1 punct** din oficiu.

Excursia tematică

Cu toții cunoașteți ceea ce sunt **excursiile**: acele momente în care, împreună cu prietenii și colegii, sub îndrumarea unor adulți, vă deplasați în alte locuri decât cele în care mergeți în fiecare zi. Excursiile sunt ocazii în care aveți posibilitatea **să vedeți, să cercetați, să explorați, să descoperiți** lucruri despre care doar ați citit sau vi s-a povestit. O excursie este, într-un fel, o întâlnire cu lumea reală.

Orice excursie este un prilej, pe lângă bucuria de a fi împreună cu prietenii și colegii, pentru a **învăța lucruri noi**. Așa cum știți, a învăța ceva nu se poate desfășura însă la întâmplare. De aceea, orice excursie se cere **pregătită și planificată cu grijă**. Trebuie să gândim dinainte care va fi **traseul excursiei, durata excursiei, scopul excursiei, regulile ce vor fi respectate** și, mai ales, ce **obiective** vom vizita.

Excursiile sunt un bun prilej și de a ne întâlni cu istoria „pe teren” și nu doar din cărți și imagini. În cadrul **excursiilor în care vizităm obiective istorice** vom învăța cu atât mai multe cu cât **vom fi mai atenți** la ceea ce putem observa și **vom consemna în scris** ceea ce am observat. Îți propunem mai jos schița unui „**Jurnal de excursie**” care te va ajuta cu siguranță să te descurci mult mai bine.

Jurnal de excursie

Diagrama prezintă un șablon pentru un „Jurnal de excursie” cu următoarele rubrici:

- Numele excursiei* (cașcută portocalie)
- Scopul excursiei* (cașcută verde)
- Traseul excursiei* (cașcută albastră)
- Durata excursiei* (cașcută galbenă)
- Reguli de respectat* (cașcută roșie)
- Obiective vizitate* (cașcută violetă)
- Eu în excursie...* (cașcută portocalie)
- Cea mai frumoasă fotografie...* (cașcută albastră)
- Întrebările mele...* (cașcută roz)
- Cel mai interesant lucru...* (cașcută maro)

În partea de jos a șablonului este prezent un personaj animat care ține un dosar roșu etichetat „Portofoliu”.

Organizați la nivelul clasei din care faci parte o excursie tematică prin care să explorați istoria localității voastre. Realizează cu acest prilej un „**Jurnal de excursie**” pornind de la schița oferită mai sus. Fii cât mai creativ (creativă) și adaugă jurnalului tău, dacă este cazul, și alte rubrici.

Muzeul

MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI

Cuvântul „muzeu” provine din limba greacă. „*Mouseion*” însemna în această limbă „loc dedicat Muzelor”, cele 9 fiice ale lui **Zeus** și **Zeitei Memoriei**, considerate inspiratoare ale artelor (între acestea, **Clio** era muza istoriei). Muzeul era astfel, la început, doar un loc dedicat gândirii și practicării artelor.

În secolul III î.Hr., **Ptolemeu I Soter**, unul dintre generalii lui **Alexandru cel Mare**, rege al Egiptului, întemeiază la Alexandria un mare muzeu. Aici, a fost pusă la dispoziția gânditorilor cea mai cunoscută bibliotecă din toate timpurile: **Biblioteca din Alexandria** (a rezistat, după unele dovezi, până în secolul VII d.Hr.).

Cuvântul „muzeu”, căzut în uitare în timpul Evului Mediu, este reînsuflețit în secolul al XV-lea pentru a numi colecțiile lui Lorenzo Magnificul, un prinț italian.

Astăzi, prin „muzeu” înțelegem o **instituție dedicată achiziției, conservării, studiului și expoziției de obiecte cu valoare științifică, istorică sau artistică.**

Imagine din „Muzeul Virtual”
al Muzeului Național de Istorie a României

Muzeele sunt cele care „**aduc trecutul la viață**” și sunt reprezentări extraordinare ale diferitelor perioade ale istoriei noastre culturale. Acestea permit vizitatorilor să vadă, să audă, să simtă, să atingă etc. trecutul, care altfel le-ar fi inaccesibil.

Informează-te și află unde este cel mai apropiat muzeu de istorie de locul în care trăiești. **Mai** sunt și alte muzee în apropiere? **Realizează** o listă cu acestea și prezintă-o colegilor tăi.

Astăzi multe muzee sunt prezente și pe internet. Printre acestea, putem regăsi și **Muzeul Național de Istorie a României**. Dacă dispui de o conexiune la internet, vizitează Muzeul Virtual, disponibil la adresa <http://www.muzeulvirtual.ro>. **Notează** în caiet cele mai interesante lucruri pe care le-ai aflat în cursul vizitei.

Macheta

O **machetă**, după cum cunoști, reprezintă un model redus, care respectă proporția dimensiunilor și aspectul exterior al unor construcții (cetăți, castele, monumente), bălării, aparate etc. Probabil ai văzut numeroase machete sau chiar deții machete gata confecționate. Cu siguranță și tu poți realiza o machetă...

Realizarea unei machete presupune **parcurerea mai multor pași**:

1. **Alegerea construcției, obiectului** etc. căruia i se dorește realizarea machetei.
2. Obținerea a cât mai multor **fotografii și informații**, astfel încât macheta obținută să semene cât mai mult cu originalul.
3. Adoptarea unei decizii în ceea ce privește **mărimea machetei**, astfel încât să putem reface cât mai multe dintre detalii, dar totodată să stea în puterile noastre să ducem lucrurile la bun sfârșit.
4. **Procurarea materialelor necesare** pentru realizarea machetei. Cele mai la îndemână materiale sunt hârtia, cartonul, lipiciul și culorile. Desigur, în funcție de imaginația noastră, putem utiliza și alte materiale: cutii de carton, doze de aluminiu, plastilină, crenguțe, mușchi, pietre de diferite dimensiuni etc.
5. **Desenarea planurilor machetei** (desenarea fiecărei componente a machetei, urmând ca acestea să fie asamblate). Vom desena aceste planuri pe hârtie, hârtia fiind și cel mai ușor de utilizat material, chiar și atunci când vom trece la alte materiale în realizarea machetei propriu-zise. Spre exemplu, este mai simplu să desenăm conturul unui zid de cetate pe hârtie, după care să îl lipim pe un carton și să decupăm totul.
6. **Realizarea fiecărei componente**, separat, a machetei (colorarea, desenarea detaliilor, atașarea detaliilor etc.).
7. **Asamblarea componentelor machetei și finisajul** său (colorare, adăugarea unor elemente de legătură între componente etc.).

Cetatea dacică Costești-Blidaru

Fotografie aeriană a ruinelor cetății dacice Costești-Blidaru

Desen cu reconstrucția imaginată a cetății dacice Costești-Blidaru

Organizați-vă, la nivelul clasei, în grupe de elevi și căutați informații suplimentare despre cetatea dacică de la Costești-Blidaru. Pornind de la imaginile de mai sus și de la informațiile găsite, construiți o machetă a acestei cetăți. După finalizarea de către fiecare grupă a machetei proprii, realizați o expoziție cu acestea. Realizează fotografiile pentru portofoliul personal.

Proiectul

Proiectul este o metodă de a învăța, dar o metodă care înseamnă în primul rând *a face ceva* și, mai ales, *a face împreună ceva*. Cercetați cu atenție care sunt **etapele unui proiect**, după care încercați să realizați unul dintre cele două proiecte propuse în partea de jos a paginii:

1. Alegerea temei și a timpului de lucru.

2. Organizarea echipei și informarea asupra temei.

3. Dezbaterea și alegerea a ceea ce se va realiza.

4. Împărțirea sarcinilor în interiorul echipei.

5. Cercetarea individuală și realizarea sarcinilor.

6. Prezentarea în cadrul echipei a ceea ce s-a realizat.

7. Organizarea prezentării.

8. Pregătirea, prin repetiții, a prezentării.

9. Prezentarea proiectului.

...Aplauze!

Organizați, pentru sfârșitul semestrului, un „Festival al popoarelor”. În acest scop, organizați-vă în echipe și alegeți unul dintre popoarele studiate. Realizați, pentru poporul ales, materiale de prezentare și pregătiți un obicei, o tradiție, produse specifice etc. La o dată aleasă de comun acord prezentați, fiecare echipă, ceea ce ați pregătit.

Căutați câte o legendă specifică fiecăruia dintre popoarele studiate. În funcție de numărul legendelor disponibile, organizați-vă în „echipe de proiect” cu un număr egal de membri. Fiecare echipă va realiza o bandă desenată prin care să ilustreze acea legendă. Expuneți în clasă benzile desenate și votați pentru a alege pe cea mai reușită dintre ele.

Portofoliul tematic

Portofoliul este o **modalitate de lucru** interesantă, prin care un elev își poate pune în valoare cunoștințele, totul însă într-un mod **creativ**. Portofoliul permite celui care îl realizează, în același timp cu **explorarea temei**, să se exprime pe sine, **să arate cum vede el lucrurile**.

În plus, portofoliul este o **lucrare deschisă**, asupra căreia se poate reveni pentru a o îmbunătăți pe măsură ce aflăm lucruri noi, descoperim idei noi etc.

Un portofoliu, în funcție de temă și de interesele pe care le avem, **poate conține**:

- sumarul (cuprinsul), care include titlul fiecărei lucrări;
- compuneri, descrieri, povestiri, dicționare, fragmente de text, fișe de studiu, exerciții etc.
- diferite lucrări practice, experimente, machete etc.
- fotografii, imagini, înregistrări audio sau video etc.
- reflecțiile proprii ale elevului asupra a ceea ce lucrează etc.

Forma concretă pe care o va îmbrăca portofoliul poate fi **deosebit de diferită**, de la un elev la altul, chiar și atunci când portofoliile vor avea aceeași temă. Cu alte cuvinte, nu există un model propriu-zis de portofoliu pe care ar trebui să îl copiem.

Exemplul furnizat mai jos, care îl vizează pe lanca de Hunedoara, nu este astfel un model. Ceea ce propune, se limitează doar la materiale ușor de obținut.

Lanca de Hunedoara

- atlet al creștinătății -

Cuprins

1. Fișa biografică

2. Lanca de Hunedoara în imagini

3. Compunerea „Lanca de Hunedoara

- atlet al creștinătății”

4. Castelul Huniazilor - un castel de poveste...

5. Posteritatea lui Lanca de Hunedoara

- numele voievodului, atât în română cât și în alte limbi, data și locul nașterii, data și locul morții, ranguri deținute, familia etc.
- imagini ale voievodului, în cazul fiecăreia dintre ele precizându-se, pe cât posibil, sursa și momentul în care a fost realizată;
- compunerea va conține în primul rând o viziune personală asupra voievodului și a realizărilor sale;
- imagini ale Castelului Huniazilor, legende despre acesta, prezentări de la evenimente realizate în prezent acolo etc.
- fragmente extrase din opere literare, legende populare etc. cu privire la voievod.

Alege unul dintre domnitorii sau voievozii despre care ai învățat în unitatea de învățare „Voievozi și domnitori” și realizează un portofoliu căruia să îi oferi și un titlu adecvat. Încearcă să acoperi cât mai multe aspecte ale vieții și realizărilor respectivului domnitor sau voievod. Prezintă în fața clasei, pe scurt, portofoliul realizat.

Patrimoniul cultural

Patrimoniul cultural, al unei comunități locale, al unei țări sau cel al întregii lumi, cuprinde **moștenirea istorică și culturală**, „comoara” care trebuie protejată și păstrată pentru a ști de unde venim și cine suntem.

Patrimoniul cultural este de mai multe feluri:

Material

Mobil

Reprezintă patrimoniul material care **poate fi mișcat**, mutat dintr-un loc în altul, cuprinzând obiecte cu valoare istorică și culturală: cărți, tablouri, icoane, vase de ceramică, țesături, costume etc.

Icoana „Nașterea lui Iisus”
(1694, Mănăstirea Hurezi)

Imobil

Reprezintă patrimoniul material care **nu poate fi mișcat**: clădiri vechi, biserici, sate, cetăți, mănăstiri, părți din unele orașe etc.

Cula lui Tudor Vladimirescu
(1800, Cerneți, județul Mehedinți)

Imaterial

Patrimoniul imaterial este reprezentat de toate acele elemente care au o importanță culturală și istorică, dar care **nu sunt obiecte**: obiceiuri, tradiții, meșteșuguri, folclorul, limba națională etc.

Ritualul „Călușului”

Patrimoniul cultural național material se află în grija, în primul rând, **Institutului Național al Patrimoniului**. Acesta are cataloage în care sunt înscrise toate obiectivele de patrimoniu material din România, fiecare obiectiv fiind prezentat printr-o fișă de identificare. Alături de acesta, de patrimoniu se ocupă și alte instituții, precum: muzee, organizații, asociații, fundații etc.

Patrimoniul cultural din întreaga lume constituie preocuparea **UNESCO**. Obiectivele desemnate din fiecare țară alcătuiesc **Patrimoniul umanității**. Cuprinzând mărturiile excepționale ale istoriei umanității și ale istoriei naturale, obiectivele incluse în acesta reprezintă, într-un fel, moștenirea fiecăruia dintre noi. Trebuie să păstrăm și să ne îngrijim de această moștenire.

Informează-te și încearcă să realizezi o listă cu elemente de patrimoniu care se regăsesc în localitatea sau zona în care trăiești. Compară lista proprie cu cele realizate de colegii tăi. Dacă dispui de o conexiune de internet, îți poate fi de ajutor harta patrimoniului cultural național (**Server Cartografic pentru Patrimoniul Cultural Național** - <http://map.cimec.ro/Mapserver/>) sau o vizită pe site-ul **Institutului Național al Patrimoniului** - <http://patrimoniu.gov.ro/>.

Colecția

Într-un fel, fiecare dintre noi este special și diferit, fiecare dintre noi avem anumite preocupări, anumite pasiuni. Unele dintre pasiunile pe care le avem, constau în a aduna diferite genuri de obiecte, resimțind plăcere și bucurie atunci când le studiem, le aranjăm, le ordonăm etc. A proceda astfel reprezintă ceea ce se numește „**realizarea unei colecții**”.

Desigur, interesele noastre se pot schimba, așa că și colecțiile noastre, de-a lungul timpului, pot fi diverse. Poate, la un moment dat, ne-au interesat cardurile de diferite genuri (fotbaliști, personaje de desene animate, tot felul de ființe fantastice etc.), într-un alt moment monedele, în altul trenulețele etc. Indiferent care ar fi însă colecția pe care o realizăm, prin intermediul ei putem învăța foarte multe lucruri.

Colecția filatelică

(se colecționează mărci poștale)

Colecția numismatică

(se colecționează monede și bancnote)

Colecția de cărți poștale

(cartofilie)

Colecția reprezintă o serie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie, care, adunate și dispuse sistematic, reprezintă o valoare artistică, științifică, documentară etc.

De ce este important să realizăm colecții?

1. Colecțiile pe care le realizăm ne reprezintă, spun ceva despre noi.
2. Colecțiile ne permit să aflăm într-un mod plăcut o mulțime de lucruri.
3. Colecțiile pe care le realizăm ne ajută să cunoaștem alte persoane cu preocupări asemănătoare.
4. Colecțiile ne pot ajuta să devenim mai organizați.
5. Colecțiile ne pot învăța să facem diferența între ceea ce are valoare și ceea ce nu are valoare.
6. Colecțiile pot deveni, cu timpul, deosebit de valoroase.

Iar acestea sunt doar câteva din beneficiile unei colecții...

Colecția de blazoane

(embleme de state, provincii, familii etc.)

Colecția de hărți

Colecția de steaguri și drapele

Organizați, cu sprijinul doamnei învățătoare/domnului învățător, o expoziție a colecțiilor voastre. Pentru aceasta, discutați și alegeți o zi, iar după aceea alegeți locul unde veți realiza expoziția, astfel încât să existe suficient spațiu pentru ca oricare dintre voi să își poată prezenta colecția. După ce ați decis asupra acestor aspecte, pregătiți, fiecare dintre voi, propria colecție pentru a putea fi expusă. De asemenea, gândiți-vă la modul în care veți prezenta colecția colegilor, astfel încât aceștia să aprecieze colecția voastră și să le stârneasă interesul. Mult succes!

LA FINAL DE AN ȘCOLAR...

Ce este istoria?

Cine face istoria?

Unde se face istoria?

Când se face istoria?

ISTORIA

Cine scrie istoria?

Cum se scrie istoria?

La ce ne folosește istoria?

LA FINAL DE AN ȘCOLAR...

Excursia tematică

Muzeul

Macheta

Proiectul

ISTORIA

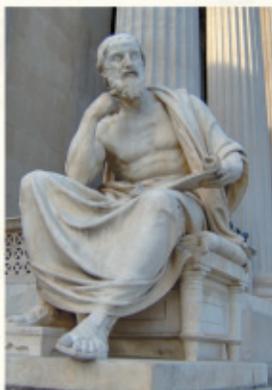
Portofoliul tematic

Patrimoniul cultural

Colecția

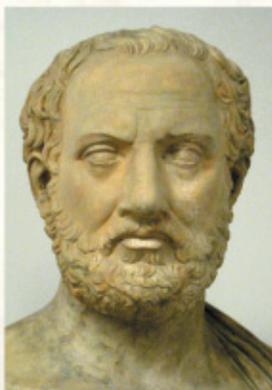
Mari istorici

Herodot (aproximativ 484 î.Hr.-420 î.Hr.) a fost un mare istoric grec, apreciat de oratorul roman Cicero drept „părintele istoriei”. În ale sale *Istorii*, el prezintă un tablou complet al Greciei și al Orientului în secolele VI-V î.Hr., oferind informații nu numai despre evenimente, dar și despre moravuri, viața cotidiană, credințe și instituții.

Dimitrie Cantemir (1673-1723) - domnitor al Moldovei, cărturar și istoric român. Autor al primelor lucrări de filosofie în limba română (de exemplu, *Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea*), este cunoscut cu precădere pentru lucrările de istorie: *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*, *Descriptio Moldaviae*, *Istoria creșterii și descreșterii curții otomane* etc.

Tucidide (aproximativ 460 î.Hr.-395 î.Hr.), un mare istoric grec, este cunoscut ca autorul *Istoriei Războiului peloponesiac* (dintre Atena și Sparta). Prezentarea cronologică riguroasă, precizia documentării, imparțialitatea redării evenimentelor etc. au făcut din scrierea sa un model de referință.

Alexandru D. Xenopol (1847-1920) - ilustru istoric și filosof român, autor al primei mari sinteze a istoriei românilor: *Istoria românilor din Dacia traiană* (6 volume). Celebritatea internațională îi este adusă de lucrările de filosofie a istoriei (*Principiile fundamentale ale istoriei* și *Teoria istoriei*).

Marc Bloch (1886-1944) a fost un istoric francez, cu o influență considerabilă asupra înnoirii științei istorice în secolul XX. Profesor la Sorbona, va intra în Rezistență în 1942 și va muri împușcat de germani. Cele mai cunoscute lucrări ale sale sunt *Regii taumaturgi* și *Societatea feudală*.

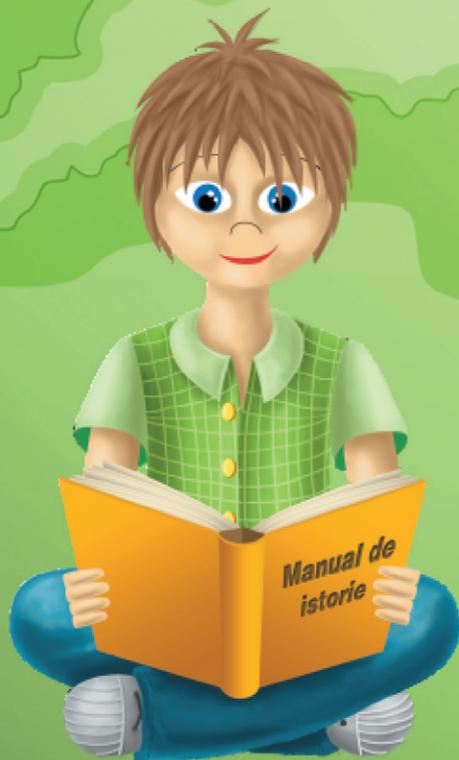

Nicolae Iorga (1871-1940) a fost un ilustru istoric și om politic român. Cu o activitate științifică deosebită, a scris peste o mie de cărți și zece mii de articole, opera sa istorică avându-și încununarea în *Istoria României* (zece volume). Implicat în viața politică, a fost asasinat de un comandou legionar la data de 27 noiembrie 1940.

Jacques Le Goff (1924-2014) - istoric francez, autor specializat în istoria Evului Mediu. Cu o carieră universitară marcantă, este autorul a numeroase lucrări, unele dintre acestea traduse și în limba română: *Civilizația Occidentului medieval*, *Imaginarul medieval*, *Intelectualii în Evul Mediu* etc.

Gheorghe I. Brătianu (1898-1953) - istoric și om politic român, profesor universitar și membru al Academiei Române. A susținut, cu tenacitate și rigoare științifică, teza continuității poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic. Dintre lucrările sale, pot fi amintite: *O enigmă și un miracol istoric: poporul român și Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*.

ISBN 978-606-995-141-5

9 786069 951415